

T.C.
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

**CEBRİ İCRA İLE HACİZ İŞLEMLERİNDE İSTİHKAK
İDDİASI VE KARİNELER**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan
Serap TATLI

İstanbul, 2025

T.C.
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

**CEBRİ İCRA İLE HACİZ İŞLEMLERİNDE İSTİHKAK
İDDİASI VE KARİNELER**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan
Serap TATLI

Öğrenci No
2220044004

ORCID ID
0009-0008-1422-2110

Danışman
Prof. Dr. Cenk AKİL

İstanbul, 2025

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Cebri İcra İle Haciz İşlemlerinde İstihkak İddiası ve Karineler**” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını, patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 17/09/2025

Serap TATLI

T.C.
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

17/09/2025

Enstitümüz *Hukuk* Anabilim Dalı *Özel Hukuk* Programı yüksek lisans öğrencilerinden **2220044004** numaralı *Serap TATLI*'nin "*İstanbul Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*Cebri İcra ile Haciz İşlemlerinde İstihkak İddiası ve Karineler*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 27/05/2025 tarih ve 2025/23 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, İstanbul Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 29. maddesinin 3. fıkrası gereğince aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında "*OYÇOKLUĞU*" ile "*KABUL*" kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 2 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
Prof. Dr. Ce*** AK***
(İstanbul Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Dr. Öğr. Üyesi Ed*** ER***
(İstanbul Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Doç. Dr. Or*** ER***
(İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi)
(RET)

Adı ve Soyadı : Serap TATLI
Danışmanı : Prof. Dr. Cenk AKİL
Derecesi ve Tarihi : Yüksek Lisans (Tezli), 2025
Alanı : Özel Hukuk
Anahtar Kelimeler : Cebri İcra, İstihkak, Cebri İcrada Haciz İşlemlerinde İstihkak İddiası, İstihkak İddiası ve Karineler

ÖZ

CEBRİ İCRA İLE HACİZ İŞLEMLERİNDE İSTİHKAK İDDİASI VE KARİNELER

Bu çalışma cebri icra sürecinde istihkak davalarını, istihkak davalarına etki eden karineleri ve karinelerin aksini ispat etmek için kullanılan ispat araçlarını incelemeyi amaçlamaktadır. Borçlunun malvarlığının haczinde üçüncü kişilerin istihkak iddialarının ne şekilde ele alındığını, bu süreçte icra dairesinin işlemleri ve yargı organlarının hangi kriterleri esas aldığı çalışma kapsamında incelenmektedir. İstihkak davası yönünden İcra ve İflas Kanunu'nda yer alan düzenlemeler, doktrin ve Yargıtay kararları çerçevesinde değerlendirilmektedir.

Çalışmada öncelikle istihkak davalarının hukuki niteliği, tarafları ve dava şartları ele alınmıştır. Devamında, istihkak davalarında yargılama süreci ve bazı özel durumlar ele alınmış olup istihkak davasının borçtan kurtulma davası ve tasarrufun iptali davası ile ilişkisi irdelenmiştir.

Sonuç bölümünde ise, istihkak davalarında ispat yüküne, üçüncü kişinin mahcuz mal üzerindeki mülkiyet iddiasını somut ve inandırıcı delillerle ispat etmesinin gerekli olduğuna, aksi takdirde mahcuz malların borçlunun malvarlığına ait olduğunun kabul edileceği çalışmada vurgulanmaktadır. İspat araçları olarak ticari defterler, vergi levhası, faturalar, tanık, keşif, bilirkişi, yemin, ikrar ve kesin hüküm gibi araçlar Yargıtay kararları kapsamında incelenmiştir. Ek olarak, karinelerin istihkak davalarındaki rolü ele alınmıştır. Karinelerin istihkak davalarındaki önemi ve aksinin ispatının hangi taraflara düştüğü ve istihkak davasının sonuçlanmasında davanın kabulü veyahut da reddi durumlarına göre hükmedilecek tazminat ve yargılama giderlerinin hangi tarafa yükletileceği ele alınmıştır.

Tez, hem teorik hem de uygulama açısından istihkak davalarının işleyişine ışık tutmakta ve uygulamada karşılaşılan sorunlara çözüm önerileri getirmektedir.

Name and Surname : Serap TATLI
Supervisor : Prof. Dr. Cenk AKIL
Degree and Date : Master's (Thesis), 2025
Major : Private Law
Keywords : Enforced Execution, Forfeiture, Claim of Forfeiture in Forced Execution, Claim of Forfeiture and Presumptions

ABSTRACT

CLAIM OF APPROPRIATION AND PRESUMPTIONS IN FORCED EXECUTION AND SEIZURE PROCEDURES

This study aims to examine claims of ownership in the enforcement process, the presumptions affecting claims of ownership, and the means of proof used to disprove these presumptions. The study examines how third-party claims of ownership are handled in the seizure of the debtor's assets, the actions of the enforcement office in this process, and the criteria applied by the judicial authorities. The provisions of the Enforcement and Bankruptcy Law regarding ownership claims are evaluated within the framework of doctrine and Supreme Court decisions.

The study first addresses the legal nature of ownership claims, the parties involved, and the conditions for filing a claim. It then examines the trial process in ownership claims and certain special circumstances, exploring the relationship between ownership claims and actions for relief from debt and actions for cancellation of disposition.

The conclusion emphasizes the burden of proof in claims for ownership, the requirement for third parties to prove their ownership claims over seized property with concrete and convincing evidence, and that failure to do so will result in the seized property being considered part of the debtor's assets. Evidence tools such as commercial books, tax records, invoices, witnesses, discovery, expert witnesses, oaths, confessions, and final judgments are examined within the scope of Supreme Court decisions. Additionally, the role of presumptions in ownership claims has been addressed. The importance of presumptions in ownership claims, which party bears the burden of proving the contrary, and the outcome of the ownership claim in the lawsuit have been examined.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖZ

ABSTRACT

KISALTMALAR v

SÖZLÜK..... vii

GİRİŞ.....1

1. İSTİHKAK DAVASI

1.1. İstihkak Davasının Tanımı..... 4

1.2. İstihkak Davasının Dava Olarak Sınıflandırılması 9

1.3. İstihkak İddiasının Konusu 15

1.3.1. Mülkiyet Hakkı 15

1.3.1.1. Genel Olarak Mülkiyet Hakkının İstihkak İddiasına Konu Olması.. 15

1.3.1.2. Paylı Mülkiyet ve Elbirliği Mülkiyeti Durumunda İstihkak İddiası . 17

1.3.1.3. Bütünleyici Parçanın ve Eklentinin Haczi Bakımından İstihkak İddiası..... 18

1.3.1.4. Kara Taşıtlarının Haczinde İstihkak İddiası..... 22

1.3.2. Kişisel Haklar 23

1.3.2.1. Taşınmaz Satış Vaadi Sözleşmesi Kapsamında İstihkak İddiası 24

1.3.2.2. Mahsullerin Haczi Durumunda İstihkak İddiası 26

1.3.2.3. Hapis Hakkı Çerçevesinde İstihkak İddiası 27

1.3.3. Finansal Kiralama Sözleşmesinden Kaynaklanan Haklar 28

1.3.4. Mülkiyeti Muhafaza Sözleşmesinden Kaynaklanan Haklar 30

1.3.5. Çalınmış ve Kaybolmuş Şeylerin İstihkak Davasına Konu Edilmesi..... 33

1.3.6. Rehin Hakkı 34

1.3.7. Miras Sebebiyle İstihkak İddiası..... 37

1.4. İstihkak İddiasının İleri Sürülmesi 40

1.4.1. İstihkak İddiasının İleri Sürülmesinde Yetkili Kişiler 40

1.4.1.1. Borçlu..... 40

1.4.1.2. Üçüncü Kişiler	41
1.4.1.3. Borçlu ile Birlikte Üçüncü Kişi	44
1.4.2. İcra Dairesinin İşlemleri	45
1.4.3. İddianın Kabulü	46
1.4.4. İstihkak İddiasına İtiraz Edilmesi	48
2. İSTİHKAK DAVASINDA YARGILAMA SÜRECİ VE BAZI ÖZEL DURUMLAR	
2.1. İstihkak Davasında Görevli ve Yetkili Mahkeme.....	51
2.1.1. Dava Açma Süresi	56
2.1.1.1. Üçüncü Kişi Tarafından Açılacak İstihkak Davası Bakımından Süre	56
2.1.1.2. Alacaklı Tarafından Açılacak İstihkak Davası Bakımından Süre	58
2.1.2. Alacaklının Kamu İdaresi Olması Durumunda İstihkak İddiasının Yöneltilmesi.....	59
2.2. İstihkak Davasının Açılması İçin Gereken Şartlar ve Davanın Tarafları	60
2.2.1 İstihkak Davasının Açılması İçin Gereken Şartlar.....	60
2.2.2. İstihkak Davasının Tarafları.....	61
2.2.2.1. İstihkak Davasında Davacı ve Davalı Sıfatlarının Tespiti.....	62
2.2.2.2. İcra Dosyasının Alacaklısı	63
2.2.2.3. Mülkiyet İddiasında Bulunan Üçüncü Kişi	66
2.2.2.4. İcra Takibinin Borçlusu	69
2.3. İstihkak Davasında Yargılama Usulü	72
2.4. İstihkak Davasının Konusuz Kalması.....	74
2.5. İstihkak Davasının Takip Hukukundaki Diğer Bazı Davalarla İlişkisi ...	75
2.5.1. Borçtan Kurtulma Davası	75
2.5.2. Tasarrufun İptali Davası	77
3. İSTİHKAK DAVASINDA İSPAT YÜKÜ VE KARİNELER	
3.1. İspat Kavramı ve İspatın Konusu	83
3.1.1. İspatın Şekli	84
3.1.2. İspat Yüğü.....	85
3.2. İstihkak Davasında Karineler	87
3.2.1. Genel Olarak Karineler ve Karine İspatı	87

3.2.2. İstihkak Davasında Karinelerin Amacı.....	87
3.3. İstihkak Davası Kapsamında İleri Sürülebilecek Karine Olarak Malın Elde Bulundurulması	87
3.3.1. “Elde Bulundurma” Kavramı.....	87
3.3.2. Malın Borçlunun Elinde Bulunması	88
3.3.3. Malın Üçüncü Kişinin Elinde Bulunması	90
3.3.4. Malın Üçüncü Kişinin ve Borçlunun Birlikte Elinde Bulundurulması.....	92
3.4. Borçlu ve Üçüncü Kişi Arasındaki Bağ ve Mahiyeti	93
3.4.1. Organik Bağın Tanımı ve Davaya Etkisi	93
3.4.2. Üçüncü Kişinin İstihkak İddiası Bağlamında Muvazaanın Mevcudiyeti	96
3.5. Mülkiyet Karinesinin Aksinin İspat Edilebileceği Haller	98
3.5.1. Trafik Sicilinde Tescilli Araçlar	98
3.5.2. Ticaret ve Sanayi Odasına Kaydı Mecbur Olan Araçlar	99
3.6. Karinelerin Sınırlandırılması	101
3.6.1. Malın Mahiyeti İtibarıyla Kadın, Erkek ve Çocuklara Aidiyeti	101
3.6.2. Malın Örf ve Adet, Sanat, Meslek ya da Meşgale Gereği Kadın, Erkek ve Çocuklara Aidiyeti	102
3.7. İspat Yükünün Paylaştırılması	103
3.8. Aksini İspat.....	103
3.8.1. Genel Olarak Aksini İspat.....	103
3.8.2. Aksini İspat Araçları	104
3.8.2.1. Ticari Defterler.....	104
3.8.2.2. Vergi Levhası	106
3.8.2.3. Kira Sözleşmesi.....	107
3.8.2.4. Tanık	108
3.8.2.5. Faturalar	109
3.8.2.6. Bilirkişi ve Keşif	111
3.8.2.7. İkrar	113
3.8.2.8. Kesin Hüküm	114
3.8.2.9. Yemin.....	115
3.9. İstihkak Davasının Sonuçlanması ve Karar	116
3.9.1. Hüküm	116

3.9.1.1. Davanın Kabulü	117
3.9.1.2. Davanın Reddi.....	117
3.9.1.3. Davanın Konusuz Kalması.....	118
3.9.2. İstihkak Davasında Tazminat.....	119
3.9.3. İstihkak Davasında Yargılama Giderleri	120
SONUÇ	125
KAYNAKÇA.....	128

KISALTMALAR

AATUHK	: Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
AAÜT	: Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi
a.g.e	: Adı Geçen Eser
ABD	: Ankara Barosu Dergisi
ASBÜ	: Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
AÜHF	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜHFY	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları
AYM	: Anayasa Mahkemesi
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
Batider	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
Bkz.	: Bakınız
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
E.	: Esas
E.T	: Erişim Tarihi
Ed.	: Editör
f.	: Fıkra
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GÜİİBF	: Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK.	: Hukuk Genel Kurulu

HMK	: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	: 1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İİK	: 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu
K.	: Karar
md.	: Madde
s.	: Sayfa
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
SÜHFD	: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
T.	: Tarih
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TFM	: Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi
TİTRK	: Ticari İşletmelerde Taşınır Rehni Kanunu
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Projesi
vd.	: ve devamı
vs.	: vesaire
Y.	: Yargıtay
YÜHFD	: Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

SÖZLÜK

Cebrî İcra: Alacaklı tarafından devletin icra organları aracılığıyla zor kullanılarak borcun tahsilinin sağlandığı hukuki süreçtir.

Elde Bulundurma (Zilyetlik): Eşya üzerindeki fiilî hâkimiyet anlamına gelir. Malın kimin elinde iken haczedildiği, istihkak davalarında mülkiyet karinesinin tespitine dair karine oluşturur.

İstihkak: İcra organlarınca haczedilen ve mülkiyeti çekişmeli olan taşınır veya da taşınmaz malın aidiyeti hususunda hakkın kazanılmasıdır.

GİRİŞ

Bu çalışma, cebri icra yolunda istihkak iddiası ve bu iddianın ispatına dair karineleri incelemeyi amaçlamaktadır.

Hukuk düzeni, modern toplumlarda bireyin elde ettiği hak ve menfaatlerin korunması ve güvence altına alınması için farklı mekanizmalar öngörmüştür. Bilhassa alacaklı ve borçlu arasındaki menfaat ilişkisi ekonomik hayatın temelini oluşturur ve bu menfaat ilişkisi devlet tarafından korunmaktadır. Buna karşın borç ilişkisi çerçevesinde taraflardan birinin edimlerini ifa etmemesi halinde alacaklı, alacağını kendi yol ve yöntemleri ile tahsil ve temin etmeye çalışırsa bu durum modern hukuk tarafından korunmayacaktır. Cebri icra, devlet eli yardımı ve devlet tarafından sağlanan icra organları vasıtasıyla alacaklının hakkına kavuşabilmesini sağlamaktadır.

Cebri icra, borçlunun malvarlığının devlet tarafından el konulmak suretiyle ve ilgili mallar paraya çevrilerek alacaklının alacağına kavuşmasını temin etme süreci olarak değerlendirilebilir. Cebri icra faaliyetlerinin yürütülmesinde, sadece borçlunun malvarlığının hedeflenmesi gerektiği açıktır. Zira borç da alacak da kişiye özgüdür. Dolayısıyla üçüncü kişilerin malvarlıkları üzerinden alacaklının alacağının tahsil ve temini yoluna başvurulması istenilmemekle birlikte hukuka aykırı olarak değerlendirilir. Alacaklının, alacağını tahsil amacıyla üçüncü kişilere başvurması hukuka aykırı bir işlem gibi değerlendirilse de uygulamada borçlu ve üçüncü kişiler arasında iç içe geçmiş ilişkiler bulunabilmektedir. Bu durum, borçlunun malvarlığı ile üçüncü kişilerin malvarlığının ayırt edilmesini engelleyebilmekte veya da borçlu ve üçüncü kişi muvazaalı işlemler yoluyla bu belirsizliği kasten oluşturmaktadır. Dolayısıyla, üçüncü kişinin malvarlığının hacze konu edilmesi de söz konusu olmaktadır. Sonuç olarak üçüncü kişilerin mülkiyet hakkı tehlike altına girmekte ve üçüncü kişinin elinde haczedilen malın satışından elde edilen gelirin alacaklıya pay edilmeden evvel hukuki uyuşmazlığın yasal yollarla çözülmesi gerekmektedir. Konumuzu oluşturan **istihkak iddiası**, üçüncü kişilerin mülkiyet ve diğer aynı haklarını koruyan önemli bir dava türüdür.

Türk Hukukunda istihkak davaları, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun (İİK) md. 96-99 hükümleri ile düzenlenmektedir. İlgili maddeler arasındaki hükümlere göre

haczedilen mal üzerinde üçüncü kişilerin hak iddiasında bulunması mümkündür. Diğer yandan istihkak iddiası hakkında 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK) ve Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun (AATUHK) ile istihkak davasına dair hükümler yer almaktadır.

İstihkak davası ile temelde haczedilen malın borçluya ait olup olmadığının tespiti amaçlanmaktadır. Eğer mal, gerçekten üçüncü kişiye aitse ve bu aidiyet tespit edilirse, mal üzerindeki haciz kalkacak olup, üçüncü kişinin mülkiyet hakkı korunmuş olacaktır. Böylelikle cebri icra sürecinde hem alacaklının menfaati, hem de borçlu ve üçüncü kişilerin mülkiyet hakkı arasında adil bir dengenin kurulması sağlanmış olacaktır.

Çalışmada aynı zamanda istihkak iddiasının tarihsel süreci de ele alınmıştır. Buna göre çalışmada, istihkak davasının köklerinin Roma Hukuku'na (*rei vindicatio*) kadar götürülebileceği ifade edilmektedir. Sonraki süreçte Kıta Avrupası hukuk sisteminde gelişmiş ve Türk hukukuna aktarılmıştır.

Günümüzde istihkak davaları çeşitli mal ve hakları konu edinebilmektedir. İstihkak iddiası, yalnızca mülkiyet hakkını kapsamamakta, aynı zamanda rehin hakkı, intifa hakkı, finansal kiralama ilişkisi gibi çeşitli hak türlerini de kapsamaktadır.

Çalışmada istihkak iddiasının hukuki niteliği konusunda da farklı görüşler olduğuna değinilmektedir. Buna göre, istihkak iddiasının tespit davası olduğu, eda davası olduğu veya da inşai dava olduğu yönünde farklı görüşler ve farklı yargı kararları bulunmaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümünde istihkak davasının usulî yönü incelenmiştir. Buna göre; dava ile ilgili görevli ve yetkili mahkeme, davanın tarafları, istihkak davasının açılması bakımından süre hususları ele alınmıştır. Hacze konu olan malın kimin elinde haczedildiğine göre davayı açacak taraf değişmektedir. Eğer, haczedilen mal borçlunun elinde iken haczedilmişse, dava istihkak iddiasında bulunan üçüncü kişi tarafından açılmalı iken, malın üçüncü kişi elinde haczedilmesi halinde, davanın icra takibinin alacaklısı tarafından açılması gerekmektedir. İcra takibinin borçlusu ise bu dava bakımından, üçüncü kişi ile dava arkadaşlığı içerisinde olabilecektir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise mülkiyet karinesi ve aksini ispat araçları üzerinde durulmuştur. Mülkiyet karinesi, malın haczedilme şartlarına göre tespit edilmekte, duruma göre mülkiyet karinesi üçüncü kişi lehine ya da borçlu lehine (dolayısıyla alacaklı lehine) kurulabilmektedir. Buna karşın söz konusu karinenin aksi, ticari defter ve kayıtlar, vergi levhası, tanık beyanları, ikrar, kesin delil, keşif ve bilirkişi gibi farklı ispat araçları ile çürütülebilmektedir.

İstihkak davaları, yalnızca bireylerin mülkiyet haklarını değil, aynı zamanda kanuni korunma ilkesini, adil yargılanma hakkını ve mülkiyetin korunmasını da ilgilendirmektedir. Anayasa'nın 35. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 1 No'lu Ek Protokolü, mülkiyet hakkını düzenlemekte ve muhafaza altına almaktadır. Dolayısıyla istihkak davalarının doğru ve etkin bir şekilde uygulanması, ulusal ve uluslararası hukuk bakımından da büyük önem taşımaktadır.

Metodolojik olarak, pozitif hukuk normlarının incelenmesi, doktrindeki görüşlerin karşılaştırılması ve yargı içtihatlarının değerlendirilmesi yöntemleri kullanılacaktır.

1. İSTİHKAK DAVASI

Bu bölümde, cebri icra ile haciz işlemlerinde yapılan istihkak iddiasına dayalı olarak açılan istihkak davasının konusu, kapsamı, hukuki niteliği ile ilgili hususlar ele alınmıştır.

Doktrinde istihkak, bir kimsenin bir şeye hakkı olması, hak edişi ve bir şey ile ilgili hak kazanması, hak isteme gibi kavramlar üzerinden ele alınmaktadır¹. Borçlunun malları haczedilirken üçüncü kişilerin malları da haczedilmiş olabilir. Haciz esnasında, borçluya aidiyeti çekişmeli mallar ile karşılaşmak mümkündür. Çekişmeli mallar, istihkak iddia edilen mallar olarak tanımlanmaktadır². İcra hukukunda istihkak, üçüncü kişilerin borçlu elinde haczedilen malın kendilerine ait olduğunu iddia etmeleri ya da alacaklının üçüncü kişi elindeki malın borçluya ait olduğunu iddia etmesidir³.

1.1. İstihkak Davasının Tanımı

Ticari hayat içerisinde bireyler arasında farklı edimler ortaya çıkmaktadır. Alacaklı, borçlunun edimini ifa etmesini beklemekte iken borçlu, edimi ifa etme külfeti altındadır. Türk Medeni Kanunu (TMK) md. 2 hükmünde yer alan dürüstlük kuralına göre, bir tarafın kendi yükümlülüklerini yerine getirirken karşı tarafın da edimlerini yerine getireceğine olan bir inanca sahip olması gereklidir⁴. Buna karşın, bu edim yükümlülüğü her zaman olması gerektiği şekilde yerine getirilmez. Borçlunun edimini ifa etmemesi taraflar arasında menfaat çatışmasını ortaya çıkaracaktır.

¹ E. Yılmaz, *Hukuk Sözlüğü*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2024, s. 580; K. Aslan, *Hacizde İstihkak Davası*, Ankara, Turhan Kitabevi, 2005, s. 13.

² H. Pekcanitez, O. Atalay, M. Sungurtekin Özkan ve M. Özekes, *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2024, s. 201-202; B. Kuru ve B. Aydın, *İcra ve İflas Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2023, s. 221; R. Arslan, E. Yılmaz, S. Taşpınar Ayvaz ve E. Hanağası, *İcra ve İflas Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2024, s. 361; İ. Aşık, Y. Oruç, O. Tok, Ö. F. Saçar ve R. Aşit, *İcra ve İflas Hukuku*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2024, s. 208.

³ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, a.g.e., s. 361; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, a.g.e., s. 201-202; M. Atalı, E. Direnisa, A. Köroğlu, *Yargıtay ve BAM Kararları Işığında İcra Hukukunda İstihkak Davası (İİK m. 96-99)*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2025, s. 5; Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, a.g.e., s. 208-209; M. Atalı, İ. Ermenek ve E. Erdoğan, *İcra ve İflas Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2024, s. 261; T. Muşul ve A. Tezel Muşul, *İcra ve İflas Hukuku El Kitabı*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2024, s. 703; Kuru ve Aydın, a.g.e., s. 221.

⁴ S. Sert ve A. H. Cihan, 'Borcun İfa Edilmeyeceğinin Önceden Bildirilmesi', *ERÜHFD*, cilt: 8, sayı: 2, 2013, s. 903.

Alacaklı, alacağını kendi usul ve yöntemleri ile tahsil edemeyeceğinden⁵, cebri icra usul ve yöntemleri ile alacağını tahsil etmeye çalışmaktadır.

İcra hukukunun temelinde kanunlara bağlılık ilkesi yer almaktadır. Bu ilke gereğince alacaklı, borcunu tahsil etmek amacıyla yalnızca devletin sunduğu resmi icra yollarına başvurabilir. Alacaklının hakkını devlet gücüyle koruma ve tahsil etme sürecine “cebri icra” adı verilmektedir⁶. Cebri icra sürecinde yapılan tüm işlemlerin hukuka uygun olması, işlemlerin açık, kesin ve sınırlı bir şekilde yürütülmesi zorunludur. Bu zorundalık, sürecin keyfiliğe açık olmamasını sağlar⁷. Cebri icra, borçlunun sahibi olduğu malvarlığı üzerinden bir takım usul işlemleri vasıtasıyla, alacaklının alacağına kavuşmasını sağlamayı amaçlar⁸.

Borçlunun ekonomik olarak değer ifade eden tüm hak ve borçları onun malvarlığını ifade etmektedir. Haciz işlemleri esnasında, alacaklının alacaklarını temin menfaati bulunmakta iken, borçlunun da malvarlığından kaynaklanan temel hakları ve diğer hakları (konut dokunulmazlığı ya da kişisel hakları gibi) muhafaza edilmek mecburiyetindedir. Borçlunun malvarlığı, cebri icranın konusunu oluşturmaya karşın diğer kişilerin (üçüncü kişilerin) malvarlıkları haczin kapsamı dışındadır. Bunun nedeni ise, borçlunun yalnızca kendi malvarlığı ile alacaklıya karşı sorumlu olmasıdır. Bu durum İİK md. 85/1 hükmü ile sabittir⁹.

İcra takibinin amacı, borçlunun malvarlığı üzerinden alacaklının edimini yerine getirmektir¹⁰. Alacaklı tarafından icra dairesine yapılan başvuru ile icra takibi süreci başlamaktadır. İcra dairesi, takip talebini hukuka uygun bulursa bu takip talebine uygun bir ödeme emri düzenleyecek, ödeme emri borçluya tebliğ edilecektir. İcra

⁵ Aksi durum ihkak-ı hak anlamına gelir ve modern hukuk bunu yasaklamaktadır. Bkz. H. Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, a.g.e., s. 1-3.

⁶ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, İcra ve İflas Hukuku, s. 3; İ. Ercan, *İcra ve İflas Hukuku El Kitabı*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2021, s. 1.

⁷ H. Üçüncü, ‘Karşılaştırmalı Hukuk Çerçevesinde Hacizli Malın Elektronik Ortamda Paraya Çevrilmesine Bakış’. *Adalet Dergisi*, cilt: 2, sayı: 71, 2023, s. 977.

⁸ A. Başözen, *İcra ve İflas Hukuku Ders Notu & Soru Bankası*, 3. Baskı, Ankara 2019, s. 23; R. Arslan, ‘Borçlunun Üçüncü Kişide Bulunan Alacağının Haczi, Haczin Üçüncü Kişiyi Bildirilmesi Ve Sonuçları’. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 65, sayı: 4, 2016, s. 3217- 3242, s. 3217.

⁹ S. Üstündağ, *İcra Hukukunun Esasları*, Filiz Yayınevi, İstanbul, 2004, s. 2; P. Çiftçi, ‘Menfaat Dengesi Çerçevesinde Genel İcra Hukuku ile Kamu İcra Hukukunun Karşılaştırılması’, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 12, sayı: Özel Sayı, 2012, s. 313-397, s. 31; M. Özekes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009, s. 90;

¹⁰ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, a.g.e., s. 41-42; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, İcra ve İflas Hukuku, s. 3 vd; Üstündağ, a.g.e., s. 250.

organlarınca borçluya karşı yapılan tebliğ işlemi, cebri icranın ilerlemesini sağlayıcı nitelikteki borçluya yönelik yapılan ilk icra takip işlemi olup, ödeme emrinde alacağın miktarı ve dayanağı açıkça belirtilir. Borçlu, icra organlarınca gönderilen bu ödeme emrine belirli bir süre içinde itiraz hakkını kullanabilir. Süresi içinde yapılan usulüne uygun bir itiraz, icra takibini kendiliğinden durdurur (İİK md. 66/1). Ancak borçlu, süresinde itiraz etmez veya borcunu ödemezse, icra takibi kesinleşir ve alacaklı haciz talebinde bulunabilir. Bu talep gereği icra müdürü tarafından yerine getirilir.

Haciz işlemleri yürütülürken borçlunun kendi mülkiyetinde mevcut bulunan malları haczedilecektir. Buna karşın mülkiyet konusunda bir çekişme mevcutsa, İİK md. 85/2 hükmü gereğince, bu mallar son sırada hacze konu edilecektir¹¹. Çekişmesiz malların borcu karşılamakta yetersiz kalması halinde, mülkiyeti çekişmeli malların haczi söz konusu olacaktır¹². Bu durumda icra müdürü, hacze konu malların aidiyet durumunu tespit etme yetkisini haiz değildir¹³. Üçüncü kişilerin mallarını muhafaza etmek amacıyla alacaklıya yönelik olarak istihkak davası açmaları gerekir. Buradan hareketle istihkak davası, geçerli bir haciz işlemi sırasında kendi malının haczedildiğini iddia eden üçüncü kişinin, mülkiyet hakkını korumak ve borçlunun borcunun hukuka aykırı şekilde bir başkasının malı üzerinden tahsil edilmesini engellemek maksadıyla başvurduğu hukuki bir yoldur.

Kelime olarak “istihkak”, bir şeye hak kazanmayı veya hak etmeyi tanımlar¹⁴. Literatür bakımından istihkak kavramı, bir mal üzerinde hak iddia etmeyi ifade etmektedir¹⁵. Malın taşınır ya da taşınmaz olması önemli değildir. Mülkiyet veyahut da aynı hak iddiası ile üçüncü kişinin açmış olduğu dava, istihkak davasıdır. Bu dava türü Roma hukukuna temellenir¹⁶ ve Türk hukuk sistemine de Roma Hukuku’ndan

¹¹ Y. Karakoç, ‘Kamu İcra Hukukunda İstihkak Davası’. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 11, sayı: Özel Sayı, 2009, s. 1621-1956, s. 1622.

¹² Pekcanıtez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özkes, a.g.e., s. 201; K. Aslan, ‘Hacizde Sıra (Tertip) (Order Attachment)’, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 53, sayı: 2, 2005, s. 287.

¹³ T. Muşul, *İcra ve İflas Hukukunda İstihkak Davaları*, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2017, s. 3.

¹⁴ Bkz. TDK Sözlük, ‘İstihkak’, <https://sozluk.gov.tr/>, (E.T: 29.4.2025)

¹⁵ A. Taşdelen, ‘Genel İcra Hukuku ile Karşılaştırmalı Kamu İcra Hukukunda Hacizde İstihkak İddiaları ve Davaları’. *AÜHFD*, cilt: 53, sayı: 2, 2004, 121-140, s. 124.

¹⁶ Roma hukukunda istihkak davasının karşılığı ‘rei vindicatio’ dur. Malın geri alınması davası anlamına gelir. Bkz. S. G. Ceylan, ‘Roma Hukuku’ndan Günümüze İstihkak Davası (Rei Vindicatio)’. *GÜHFD*, cilt: 3, sayı: 2, 1999, s. 1-16.

aktarılmıştır. Bu açıdan istihkak iddiası, borçlu ya da üçüncü kişinin, alacaklıya yönelttiği ve haczedilen malın borçluya ait olmadığına ileri sürüldüğü bir iddiadır¹⁷.

Öğretide; istihkak davasının yazarlar tarafından farklı şekillerde tanımlandığı görülmektedir. Bu kapsamda, Kaşıkçı¹⁸ ve Ercan'a göre istihkak davası, üçüncü kişilerin, haczedilen mallar üzerindeki hakkını muhafaza etmek ve mallarını hacizden kurtarmak maksadıyla açtıkları davayı ifade etmektedir. Bazı yazarlara¹⁹ göre istihkak iddiası; haczedilen malın gerçekte üçüncü kişiye ait olduğunu, üçüncü kişi lehine rehinle güvence altına alındığını ya da üçüncü kişinin o mal üzerinde mülkiyet veya rehin hakkına sahip bulunduğunu ileri sürmesi anlamına gelmektedir. Muşul'a²⁰ göre istihkak davası, borçluya yönelik yürütülen icra sürecinde, borçlunun elinde iken haczedilen bir mal üzerinde, üçüncü bir kişinin hak iddia etmesi ile birlikte, ilgili hacze konu malın hacizden imtina edilebilmesi için alacaklıya yöneltilen dava, istihkak davası olarak değerlendirilmiştir. Başözen'e²¹ göre istihkak davası, üçüncü kişiye ait olduğu iddia edilen malların hacizden kurtarılması maksadıyla işletilen hukuk yolu olarak tanımlanabilir. Kuru, Arslan ve Yılmaz'a²² göre istihkak davası, üzerinde bir istihkak iddiası bulunan malların hacizden kurtarılması amacıyla müracaat edilen bir yol olarak tanımlanmıştır. Aslan'a²³ göre istihkak davası, haczedilen bir mal üzerinde üçüncü kişinin hak iddiasında bulunması, bu iddiaya karşı alacaklının itiraz etmiş olması durumunda malın hacze kabil olup olmadığının mahkeme tarafından değerlendirilmesine imkân tanıyan bir davadır. Kayganacıoğlu'na²⁴ göre, istihkak davası, taşınır ya da taşınmaz bir mal üzerinde mülkiyet ya da başka bir ayni hak iddiasının mevcut olmasıdır. Antalya²⁵ ise istihkak davasını TMK hükümleri

¹⁷ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, a.g.e., s. 201-202; Kuru ve Aydın, a.g.e., s. 221; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, a.g.e., s. 361; Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, a.g.e., s. 208; Taşdelen, a.g.e., s. 124.

¹⁸ O. Kaşıkçı, 'Mecellede İstihkak Davası'. *SÜHFD*, (Prof. Dr. Şakir Berki'ye Armağan), cilt: 5, sayı: 1-2, 1996, s. 481.

¹⁹ T. Uyar ve C. Uyar, 'İcra Hukuk Mahkemesince 'İstihkak İddiasının Kabulüne' ve/veya 'İstihkak İddiasının Reddine' Karar Verilmesini Gerektiren Nedenler'. *Ankara Barosu Dergisi*, cilt: 81, sayı: 2, 2023, s. 281-319, s. 283; Bkz. T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, *İcra Hukukunda İstihkak Davaları*, 5. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2022, s. 35

²⁰ Muşul, a.g.e., s. 3.

²¹ Başözen, a.g.e., s. 133.

²² B. Kuru, R. Arslan ve E. Yılmaz, *Medeni Usul Hukuku, Ders Kitabı*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013, s. 287.

²³ K. Aslan, *Hacizde İstihkak Davası*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2005, s. 20-21.

²⁴ M. Kayganacıoğlu, 'İcra Hukukunda İstihkak Davası'. *Yargıtay Dergisi*, sayı: 4, 1982, s. 639.

²⁵ G. Antalya, 'İstihkak Davası'. *YÜHFD*, cilt: 18, sayı: 2, 2021, s.499-514, s. 503.

çerçevesinde ele alarak, dolaysız zilyet konumunda bulunmayan malikin, hak sahibi olmayan bir zilyet karşısında, mülkiyet hakkını muhafaza etmek maksadıyla açtığı bir dava olarak ele almaktadır. Antalya, eşyanın haksız olarak ele geçirildiğini ya da alıkonulduğunu iddia ederek geri verilmesini sağlama amacı taşıyan bir dava olarak ele aldığı istihkak davasını aynı nitelikte bir eda davası olarak değerlendirmektedir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (HGK) , istihkak davasını doktrindeki görüşlere de atıf yaparak tanımlamaktadır. Kurula göre²⁶, borçlunun zilyetliğinde bulunan ve haczedilen bir mal üzerinde üçüncü kişi kendi lehine ya da borçlu tarafından üçüncü kişi lehine bir hak ileri sürdüğünde, bu malı hacizden kurtarmak amacıyla üçüncü kişinin alacaklıya karşı açtığı dava, İcra ve İflas Kanunu’nun 96. ve 97/6. maddeleri kapsamında “*istihkak davası*” olarak nitelendirilmektedir. Buna karşılık, haczedilen mal üzerinde üçüncü kişinin hak iddiasında bulunması halinde, haczin geçerliliğinin devamını sağlamak ve haczin kaldırılmasını önlemek amacıyla alacaklı tarafından açılan dava ise, aynı Kanun’un 99. maddesinde düzenlenen “*istihkak iddiasının reddi davası*”dır. Yargıtay, yerleşik içtihatları ile istihkak davasının tanımına, doktrinin istihkak davası tanımına benzer şekilde yaklaşmaktadır.

İİK md. 96 vd. maddelerinde düzenlenen istihkak davası, borçlunun elinde bulunan ve haczedilen bir mala ilişkin olarak, borçlu veya üçüncü kişi tarafından hak iddiasında bulunulması üzerine, malın hacizden kurtarılması amacıyla açılan dava olarak tanımlanabilir²⁷. Ancak istihkak davası sadece İİK’da düzenlenmemiştir. TMK’da da istihkak davasına yer verilmiştir. TMK 637–639. maddeleri arasında miras hukuku bağlamında istihkak davası düzenlenirken, TMK 683. maddesinde mülkiyet hakkına dayanılarak istihkak davası açılabileceği belirtilmiştir. TMK’daki istihkak davalarında esas alınan unsur, mülkiyet hakkının varlığı iken; İİK’daki istihkak davasında yalnızca mülkiyet hakkının varlığı olmaksızın aynı bir hakka dayanılarak da dava açılabilmektedir²⁸.

²⁶ Yargıtay HGK, T. 11.10.2023, E. 2022/625, K. 2023/914, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 25.10.2024.

²⁷ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, a.g.e., s. 201-202; Kuru ve Aydın, a.g.e., s. 221; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, a.g.e., s. 361; Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, a.g.e., s. 208.

²⁸ Muşul, a.g.e., s. 51; Aslan, a.g.e., s. 14.

Ayrıca her iki düzenleme arasında görevli mahkeme açısından da farklılık bulunmaktadır. TMK'ya dayanılarak açılan istihkak davalarında görevli mahkeme, asliye hukuk mahkemeleri iken; İİK'ya dayalı olarak açılan istihkak davalarında görevli mahkeme icra mahkemeleridir.

İstihkak davasına ilişkin düzenlemeler sadece bu iki kanunla sınırlı değildir. Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un (AATUHK) 66, 67 ve 68. maddelerinde de istihkak davası düzenlenmiştir. Bu kanunda da haciz işlemleri sırasında istihkak iddiasında bulunma usulü öngörülmüştür. Ancak İİK ile AATUHK arasında bazı farklılıklar vardır. Örneğin, AATUHK'a göre, istihkak iddiasında bulunulmasının ardından üçüncü kişiye dava açması için on beş günlük bir süre tanınırken, İİK'da bu süre yedi gündür. Ayrıca, AATUHK kapsamında açılacak istihkak davalarında görevli mahkeme genel mahkeme olan asliye hukuk mahkemeleri iken, İİK'da görevli mahkeme icra mahkemesidir²⁹.

1.2. İstihkak Davasının Dava Olarak Sınıflandırılması

Doktrinde, istihkak davasının hukuki olarak ne tür bir dava niteliğine sahip olduğu tartışmalıdır.

Kuru³⁰ ve bazı yazarlara³¹ göre, istihkak davasında genel hükümlere bağlı kalınmak kaydıyla her türlü delil serbestçe ileri sürülebilmektedir. Bu kapsamda istihkak davası, maddi hukuk niteliğini haiz bir dava türü olması nedeniyle yargılamanın neticesinde verilen hüküm de kesin hüküm olarak kabul edilecektir. Aksi ise usul ekonomisi açısından eleştiriye açıktır. İİK md. 97 hükmüne göre, istihkak davasının açılması halinde davanın tarafları alacaklı ve üçüncü kişi ise, yargılamanın nihai kararı, borçlu açısından kesin hüküm olarak değerlendirilemese dahi davanın tarafları açısından maddi anlamda kesin bir hüküm olarak ele alınacaktır³². İİK md. 97 hükmü bağlamında, davanın reddine karar verilmesi halinde, üçüncü kişi, artık kendisine ait bir malın haczedildiği, borçlunun da sebepsiz zenginleştiği gerekçesiyle borçluya iddiasını yöneltme hakkını kaybetmektedir. Diğer yandan, İİK md. 99 hükmü

²⁹ Muşul, a.g.e., s. 51.

³⁰ B. Kuru, *İcra ve İflas Hukuku Cilt 2*, Evrim Dağıtım, İstanbul, 1990, s. 1107 vd.

³¹ T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 228.

³² Kuru, *İcra*, s. 1107 vd.

uyarınca, borçlu da davada taraf olarak gösterilmişse, üçüncü kişi ve borçlu zorunlu dava arkadaşı olacaktır. O halde, davanın sonucu, üçüncü kişi ve borçlu açısından kesin hüküm sonuçlarını doğurmayacaktır. Davanın reddine karar verilmesi halinde, üçüncü kişinin sebepsiz zenginleşmeye bağlı olarak dava açma hakkı korunmaktadır³³.

Görüldüğü üzere, yukarıda ele alınan görüşü ileri sürenler, taraf teşkiline göre ve istihkak iddiasının dayanağına göre farklılık göstermektedir. Eğer uyuşmazlığa konu mal, borçlunun elinde haczedildi ise, İİK md. 97 gereğince, istihkak davasında davanın taraflarını üçüncü kişi ile alacaklı oluşturacaktır. Üçüncü kişi, mal üzerinde hak iddiasında bulunarak, bu hakkın varlığının kabulünü ve haczin kaldırılmasını mahkemeden ister. Dava, esasen üçüncü kişi ile alacaklı arasında mal üzerindeki hakkın varlığının belirlenmesini amaçlayan bir olumlu tespit davası niteliğindedir³⁴. Muşul³⁵ da bu kanaattedir. Yazara göre; üçüncü kişi, mahcuz mal üzerinde hak iddiasına sahip olduğunu ileri sürdüğünde mahkemece incelenmesi gereken husus, malın mülkiyetinin üçüncü kişide olup olduğunun tespiti.

Diğer yandan, davalıların alacaklı ve borçlu olması halinde, üçüncü kişinin ileri sürdüğü hak, mülkiyet hakkının dışında bir hak ise, ilgili hakkın varlığının tespiti ve ilgili haczin kaldırılması talep edilecektir. Bu durumda dava, *müspet tespit davası* olacaktır. Fakat mülkiyet hakkını doğrudan ileri süren üçüncü kişi, hakkın tanınmasını, haczin kaldırılmasını ve aynı zamanda malın teslimini talep ediyorsa, istihkak davası bir *eda davası* olarak tanımlanabilir³⁶.

Haczedilen mal, borçlunun elinde değil de üçüncü kişinin elinde bulunmaktaysa, dava İİK md. 99'a göre açılacaktır. Taraflar ise alacaklı ve üçüncü kişi olacaktır. Alacaklı, üçüncü kişinin mülkiyet hakkının mevcut olmadığını ileri sürecektir. O halde bir hakkın mevcut olmadığının tespitine dayanan bu tür bir istihkak davasının *menfi tespit davası* olarak değerlendirilmesi gerekmektedir³⁷.

³³ Kuru, İcra, s. 1107 vd

³⁴ Muşul, a.g.e., s. 7.; Taşdelen, a.g.e., s. 131; B. Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Cilt: II*, Demir Yayıncılık, 2001, s. 1463.

³⁵ Muşul, a.g.e., s. 7.

³⁶ Antalya, a.g.e., s. 503.

³⁷ Taşdelen, a.g.e., s. 129.

Doktrinde istihkak davasının takip hukukuna özgü bir dava olduğuna, temel amacının da malın kimin mülkiyetinde olduğunu tespit etmekten ziyade, mal üzerinde geçerli bir haczin bulunup bulunmadığını belirlemek olduğuna dikkat çekilmektedir. Bu durumda ilgili kararlar haczin geçerliliğiyle sınırlı olacaktır³⁸. İstihkak davasında hâkim, icra organlarınca yapılan haczin geçerliliği ile ilgili bir sonuca ulaşacaktır³⁹. İstihkak davaları birer tespit davası olarak nitelendirildiğinde, mal borçlunun elinde iken haczedilmişse, İİK md. 97 hükmü uyarınca açılan davalarda iddia, hakkın varlığı üzerine yoğunlaşmakta, mal üçüncü kişide ise ve İİK md. 99 hükmüne göre dava açılmış ise açılan her iki davada da temel iddia, hakkın varlığı üzerine yoğunlaşmaktadır⁴⁰. Dolayısıyla İİK md. 97 uyarınca açılan dava, müspet tespit, İİK md. 99 hükmü bağlamında açılan davalarda ise menfi tespit söz konusu olacaktır⁴¹.

Yargıtay tarafından da istihkak davasının eda davasından ayrıştırıldığı görülmektedir. Buna göre, eda davası açabilmek için öncelikle istihkak davası açılmalıdır⁴². Diğer yandan, TMK hükümleri uyarınca açılan istihkak davalarının malın malike iadesini içeren hükmün kurulmasına müsaade eden yapısı dolayısıyla Yargıtay tarafından bir “eda davası” olarak değerlendirildiği görülmektedir⁴³. Yargıtay HGK’na göre⁴⁴, icra hukuku bağlamındaki istihkak davası bir tespit davasıdır. Yargıtay HGK’nca azınlık görüşe göre; “istihkak iddiasının reddi” davası sonuçlanana kadar haczedilen malın satılamayacağına dikkat çekerek (İİK md. 99) takibin kendiliğinden dava boyunca yasal olarak durduğunun kabul edilmesi gerektiği savunulmuştur. Ayrıca, alacaklı alacağını temin için ilgili davayı açmaya mecbur bırakılmaktadır, o halde dava sürecinde icra takibinin zamanaşımına uğraması

³⁸ H. Pekcanitez, *Pekcanitez Usul-Medeni Usul Hukuku*, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2023, s. 1112; Y. Ş. Anıl, ‘İstihkak Davalarında Menkul Mülkiyeti Karinesinin Aksini İspat Kuralları’. *Adalet Dergisi*, sayı: 78, 1988, s. 29; M. K. Yıldırım ve N. D. Yıldırım, *İcra ve İflas Hukuku*, Beta Basımevi, İstanbul, 2016, s. 188; Aslan, a.g.e., s. 87 vd, Kuru, İcra, a.g.e., s. 1123.

³⁹ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özkes, a.g.e, s. 190.

⁴⁰ Taşdelen, a.g.e., s. 130; B. Kuru, *İcra ve İflas Hukuku El Kitabı*, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s. 577.

⁴¹ Kuru, El Kitabı, s. 551-552, 577.

⁴² Yargıtay 3. HD, T. 5.12.2023, E. 2023/1737, K. 2023/3529, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 25.10.2024.

⁴³ Yargıtay 7. HD, T. 6.2.2023, E. 2021/6202, K. 2023/674, , <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 29.10.2024.

⁴⁴ Yargıtay HGK, T. 25.12.2013, E. 2013/475, K. 2013/1693, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 29.10.2024.

mümkün olmamalıdır⁴⁵. Ancak, Kurul'un çoğunluk görüşüne göre, İİK md. 66 hükmü ile belirtilen hallerin sınırlı ve istisnai olduğuna, istihkak iddiasının reddi davasının doğrudan alacak ilişkisine değil, yalnızca haczedilen malın mülkiyetinin kime ait olduğunun tespitine yönelik olduğuna, ayrıca alacaklının borçlunun diğer malvarlığı unsurlarına yönelebileme imkânının bulunduğu dayanarak bu azınlık görüşünü reddederek benimsememiştir.

Anayasa Mahkemesi'nce verilen bir kararda, istihkak davası ile ilgili olarak benzer şekilde üçüncü kişinin mülkiyet hakkı olduğunu ileri sürdüğü hacizli mal ile ilgili; istihkak iddiasının haciz tutanağına yazılacağını, sonrasında ise istihkak davasında bu malın mülkiyetinin kime ait olacağının belirlenmesi gerektiğini ifade etmiştir⁴⁶.

Görüldüğü üzere, istihkak davasının müspet ya da menfi olması fark etmeksizin bir tespit davası olduğu yönünde yerleşik yargı içtihadı ve doktrin çoğunluk görüşü arasında benzerlik bulunmaktadır.

Doktrinde yer alan azınlık görüşüne göre, istihkak davası esasen takip hukukuna ait bir dava türü olarak değerlendirilmekte ise de durumun özelliklerine göre zaman zaman "inşai dava" bazen de "tespit davası" niteliğini haizdir. Bu yaklaşıma göre, eğer haciz işlemi, mal borçlunun elinde iken uygulanmışsa ve İİK md. 97 hükmü uyarınca mülkiyet hakkına dayalı olarak istihkak davası açılmışsa, davanın kabulüyle birlikte o ana kadar hukuken geçerli olan haciz kendiliğinden hükümsüz hâle gelecektir. Bu nedenle mahkeme kararı inşai etki doğurur⁴⁷. Aslan'a⁴⁸ göre, istihkak davası, takip hukuku özelinde bir inşai davadır. Mal, borçlunun elinde iken haczedilmişse, İİK md. 97 hükmü uyarınca istihkak davası neticesinde kurulacak hüküm inşai olacaktır. Böylece haciz kalkacak, baştan itibaren geçerli olarak kabul edilen bir haciz mahkeme kararı ile geçersiz sayılacaktır. Benzer şekilde, İİK md. 99'a göre alacaklı tarafından açılacak olan istihkak davasında, eğer hacizli mal üçüncü kişinin zilyetliğinde ise, davanın kabulü ile birlikte mahkeme, haciz işleminin baştan itibaren geçerli olduğuna

⁴⁵ Yargıtay HGK, T. 25.12.2013, E. 2013/475, K. 2013/1693, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 29.10.2024.

⁴⁶ Arslan, Yılmaz, Taşpınar, Ayvaz ve Hanağası, a.g.e., s. 363; AYM, T. 12.01.2012, E. 2010/90, K. 2012/4, R.G. 19.05.2012, S. 28297.

⁴⁷ E. Önen, İnşai Dava, AÜHF Yayınevi, Ankara, 1981, s. 144 vd; Aslan, a.g.e., s. 89-90.

⁴⁸ Aslan, a.g.e., s. 89-90.

karar verecek, bu haliyle tespit ve tasdik edecektir. Fakat dava reddedilise, haciz geçersiz kabul edilip kalkacağından yine bir inşai karar söz konusudur⁴⁹.

Mülkiyet hakkının mevcudiyeti temel alınarak açılan davanın reddedilmesi ya da başka bir hakka (örneğin zilyetlik veya rehin hakkı) dayanılarak açılan davada verilen hüküm, yalnızca hakkın varlığı ya da yokluğu yönünde tespitte bulunur⁵⁰. İlkinde mahkeme, malın malikinin borçlu olduğunu tespit ederken; ikincisinde öne sürülen hakkın gerçekten mevcut olup olmadığını ve bu hakkın takip hukuku kapsamında dikkate alınıp alınamayacağını değerlendirir. Her iki durumda da haciz işlemi geçerliliğini koruduğundan kararlar inşai değil, tespit niteliğini haizdir.

Hacedilen malın borçlunun değil de üçüncü kişinin yedinde olması halinde dava, İİK md. 99'a göre alacaklı tarafından açılacaktır. Mahkemenin davayı kabul etmesi halinde, mal üzerindeki üçüncü kişinin mülkiyet iddiası reddedileceğinden ve haczin geçerliliği aynen geçerliliğini devam ettireceğinden bu ret kararı inşai bir sonuç doğuracaktır. Buna karşın alacaklı tarafından açılan istihkak davasının reddi halinde yalnızca üçüncü kişinin hakkının varlığını ortaya koyduğundan tespit hükmü sayılır.

Muşul⁵¹ ve Uyar'a⁵² göre, istihkak davaları maddi anlamda kesin hüküm niteliği taşır. Bu görüşün temel gerekçesi, istihkak davasının icra mahkemesinde görülse de yapısal olarak genel mahkemelerde açılan davalarla benzer nitelikte, sonucunda kesin hüküm etkisi doğuran bir dava olmasıdır. İstihkak davalarında yargılama, genel usul hükümlerine tabi olarak yürütülmekte ve tarafların sunduğu tüm deliller hâkim tarafından serbestçe değerlendirilmektedir. Özellikle davada borçlunun da taraf olduğu hâllerde, verilen hükmün yalnızca üçüncü kişi ile alacaklı arasındaki ilişkiyi değil, aynı zamanda üçüncü kişi ile borçlu arasındaki hukuki durumu da kesin biçimde etkilediği ileri sürülmektedir. Nitekim Kuru ve Aydın⁵³ da bu doğrultuda görüş bildirerek, icra mahkemesince istihkak davası sonucunda verilen esas hakkındaki kararların maddi anlamda kesin hüküm niteliği taşıdığını savunmaktadır.

⁴⁹ Aslan, a.g.e., s. 89-90.

⁵⁰ Taşdelen, a.g.e., s. 131.

⁵¹ Muşul, a.g.e., s. 584-585.

⁵² T. Uyar, 'İstihkak Davalarında Yargılama Usulü (İİK 97/XI, XVI, XVIII)'. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, sayı: 63, 2006, s. 337.

⁵³ Kuru ve Aydın, a.g.e., s. 226.

Karşıt görüşte olan yazarlara göre; istihkak davasında verilen kararların maddi anlamda kesin hüküm sayılmayacağı savunulmaktadır⁵⁴. Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes'e göre⁵⁵, istihkak davasında esas amaç, taraflar arasındaki maddi hukuk uyuşmazlığını kalıcı şekilde çözmek değildir. Bu davalarda sadece haczin yerinde olup olmadığını belirlemek amaçlanır. Bu nedenle kararlar, sınırlı etkili ve takip hukuku çerçevesinde değerlendirilir.

Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında benimsenen görüşlerde de doktrindeki görüşlerle benzerlik göstermekte ve istihkak davalarının sonucunda verilen hükümlerin maddi anlamda kesin hüküm taşımadığı görüşü benimsenmiştir. Örneğin, Yargıtay'a⁵⁶ göre; icra hukuku, alacaklının devlet eliyle alacağını tahsil etmesini sağlar, borçluyu kötü niyetli takiplere karşı korur, üçüncü kişilerin haklarını gözetir. İcra mahkemeleri, takip hukukuna dair kararlar verir. İlgili kararlar maddi anlamda kesin hüküm sayılmaz, yalnızca sürece yöneliktir. İstihkak davaları her ne kadar genel hükümlere göre yürütülmekte ve taraflar, her türlü delili mahkemeye sunabilmekte ise de, bu davaların esas amacı, üçüncü kişinin hacizli mal üzerindeki hakkının maddi hukuk açısından geçerli olup olmadığını belirlemek değildir. Asıl amaç, haczedilen belirli bir mal üzerinde cebri icra işlemlerinin sürdürülüp sürdürülemeyeceğinin tespit edilmesidir. Bu yönüyle istihkak davası, yalnızca icra takibi süreci içinde etkili olan ve o anki takip dosyasıyla sınırlı sonuçlar doğuran bir dava niteliğindedir. Dava sonucunda verilen karar, yalnızca mevcut takibe özgü olarak kesin hüküm teşkil eder. Dolayısıyla başka bir icra takibi açısından bağlayıcı kesin hüküm niteliği taşımaz. Ek olarak; İİK md. 97 hükmünün son fıkrası uyarınca, ilgili davaların ivedilikle görülmesi ve diğer davalardan önce sonuçlandırılması zorunludur. Öyle ki, Yargıtay'a göre istihkak davaları maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediği için bu davalar bakımından yargılamanın iadesi de söz konusu olmaz⁵⁷.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 303. maddesi uyarınca bir davada verilen karar, ancak her iki davada tarafların, dava sebeplerinin ve ilk davadaki hüküm

⁵⁴ Aslan, a.g.e., s. 195.

⁵⁵ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, a.g.e., s. 202.

⁵⁶ Yargıtay 8. HD, T. 17.6.2021, E. 2020/4528, K. 2021/5212; Bkz. 8. HD, T. 17.6.2021, E. 2020/4529, K. 2021/5213, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 8.11.2024.

⁵⁷ Yargıtay 8. HD, T. 17.6.2021, E. 2020/4528, K. 2021/5212, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 8.11.2024.

kısmıyla ikinci davadaki talep sonucunun örtüşmesi halinde bir diğer davada kesin hüküm etkisi doğuracağından, ilk davada şekli de olsa kesinleşmiş bir mahkeme kararının varlığı gerekmektedir. Böylece taraflar aynı konuda, aynı sebeple tekrar dava açamamaktadır⁵⁸.

1.3. İstihkak İddiasının Konusu

İstihkak iddiası, cebri icrada ile haciz işlemine karşın alacaklının alacak hakkı karşısında üçüncü kişi tarafından korunmaya değer daha üstün bir hakkın mevcudiyetinin iddia edilmesini ve eşya üzerindeki haczin kaldırılmasını ifade etmektedir⁵⁹. Bu bağlamda mülkiyet hakkı ve rehin hakkı İİK md. 96'da sayılmıştır. Öte yandan istihkak iddiasının konusu, yalnızca mülkiyet hakkı ve rehin hakkıyla sınırlı değildir. Oturma hakkı, intifa hakkı, geçit hakkı gibi haklar da istihkak iddiasının konusunu oluşturabilir⁶⁰.

1.3.1. Mülkiyet Hakkı

1.3.1.1. Genel Olarak Mülkiyet Hakkının İstihkak İddiasına Konu Olması

İstihkak iddiasının en sık ortaya çıktığı dava konularından biri mülkiyet hakkına dayalı olarak istihkak iddiasının ileri sürülmesidir⁶¹. Mülkiyet hakkı iddiasının müşterek mülkiyet, müstakil mülkiyet ve iştirak halinde mülkiyet şeklinde ileri sürülmesi mümkündür⁶². Mülkiyet hakkı, bir kişinin sahibi olduğu eşya üzerinde hukuk düzeni çerçevesinde sahip olduğu en geniş ayni hakkı ifade etmektedir. Bu açıdan, kişinin hâkimiyet kurabildiği her türlü taşınır ve taşınmaz eşya bakımından mülkiyet söz konusu olmaktadır⁶³. Mülkiyet hakkının konusu ise; eşyadan yararlanma,

⁵⁸ Muşul, a.g.e., s. 584.

⁵⁹ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, İcra ve İflas Hukuku, s. 262.

⁶⁰ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, a.g.e., s. 361; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, İcra ve İflas Hukuku, s. 262; Atalı, Direnisa ve Köroğlu, a.g.e., s. 29.

⁶¹ Kuru ve Aydın, a.g.e., s. 222.

⁶² T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 9; B. Öztan, *Medeni Hukukun Temel Kavramları*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008, s.573.

⁶³ A. R. Orhan, 'Mülkiyet Hakkı ve Kamulaştırma'. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt: 21, sayı: 44, 2022, s. 869.

eşyayı kullanma ve onunla ilgili tasarrufta bulunma yetkilerini kapsamakta olup, mülkiyet hakkı mutlak bir haktır⁶⁴. Herkese karşı ileri sürülebilir⁶⁵.

Mülkiyet hakkı, taşınır ve taşınmaz mallar üzerinde kurulabilmektedir⁶⁶. Taşınır mal üzerinde menkul mülkiyeti, taşınmaz üzerinde kurulan mülkiyet ise taşınmaz mülkiyeti olarak adlandırılmaktadır.

Uygulamada, istihkak iddiası en sık mülkiyet hakkı kapsamında ileri sürülmektedir. Hacze konu olan bir eşya ile ilgili olarak, alacaklı ya da üçüncü kişinin haricinde bir başkası tarafından mülkiyet hakkı ileri sürülmesi ile istihkak iddiası gerçekleşir. Ek olarak, istihkak iddiasının ileri sürülebilmesi bakımından mülkiyetin müşterek mülkiyet ya da elbirliği mülkiyeti olması konusunda bir farklılık bulunmamaktadır⁶⁷.

Mülkiyet hakkı ileri sürülerek açılan istihkak davası, temel olarak mülkiyet hakkının koruma amacı taşır ve bu yönüyle kanunda da açıkça düzenlenmiştir. İİK md. 96 vd. yer alan hükümler, menkul mallar üzerindeki istihkak iddialarını kapsar. Taşınmaz mallara ilişkin olarak, tapu siciline haciz şerh edilmesine karşı yapılacak itiraz, icra memurunun işlemine karşı yöneltilmiş bir memur muamelesini şikâyet niteliğindedir ve buna göre değerlendirilir⁶⁸.

Mülkiyet hakkı, aynı nitelikte bir haktır ve konusu olduğu eşya ile ilgili olarak kullanım, yararlanma ve tasarrufta bulunma hak ve yetkilerini içerir. Bu yetkilerin sadece belirli bir kısmını barındıran haklar ise sınırlı aynı haklar olarak adlandırılır. Sınırlı aynı haklar; irtifak hakları, taşınmaz yükleri (diğer adıyla gayrimenkul mükellefiyetleri) ve rehin hakları olmak üzere üç ana başlık altında toplanır. İstihkak iddiaları açısından özellikle irtifak hakları dikkat çeker. Örneğin, borçluya ait bir taşınmaz üzerinde irtifak hakkı bulunması ve bu taşınmazın haczedilmesi halinde, lehine irtifak hakkı tanınmış kişi, üçüncü kişi olarak istihkak talebinde bulunabilir.

⁶⁴ Orhan, a.g.e., s. 870; K. Akça, 'Anayasa Mahkemesi Kararlarında Mülkiyet Hakkı'. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 1, sayı: Özel Sayı, 2015, s. 552.

⁶⁵ Akça, s. 552.

⁶⁶ Ş. Ertaş, *Eşya Hukuku*, Fakülteler Barış Kitabevi, 14.baskı, İzmir, 2018, s. 221.

⁶⁷ Ş. Ertaş, 'Mülkiyet Hakkının Yeni Boyutu ve Bu Hakka Getirilen Daraltımların Anayasa ve İnsan Haklarına Uygunluğu'. *Türk Medeni Kanununun Yürürlüğe Girişinin 80. Yıl Münasebetiyle Düzenlenen Sempozyum, 04-05 Ekim 2006*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 2006, s.137

⁶⁸ T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 9.

İntifa veya oturma gibi şahsa bağılı irtifak haklarını haiz bireyler, söz konusu haklarının ihlal edilmesi halinde, hacze karşı bu haklarını ileri sürerek istihkak davası açabileceklerdir.

1.3.1.2. Paylı Mülkiyet ve Elbirliği Mülkiyeti Durumunda İstihkak İddiası

Mülkiyet hakkının paylı mülkiyete veya elbirliği mülkiyetine tabi olması halinde, istihkak iddiasının ayrıca incelenmesi gerekmektedir.

Paylı mülkiyet, TMK md. 688-700 hükümleri arasında düzenlenmektedir. Kanuna göre, bir şey üzerinde birden fazla kişinin, belirli paylara bölünerek, mülkiyet hakkına sahip olmaları paylı mülkiyeti ifade etmektedir. Bölünebilir bir taşınmaz üzerinde, belirli bir parçanın mülkiyetine yönelik sahiplik, paylı mülkiyet iddiasını ortaya çıkarmaktadır⁶⁹. Paylı mülkiyet hissesi farklı şekillerde tanımlanabilir. Esener'e göre paylı mülkiyet hissesi, mülkiyet hakkından doğar. Yazar; bu hissenin bölünmeye elverişli ve her paydaşın diğer paydaşlara nispeten sahip olduğu sayısal yetki ve ödevlerin bütünü olduğunu ifade etmektedir⁷⁰. Paylı mülkiyet bakımından bir ortaklık söz konusudur. Aynı taşınmaza, paylı mülkiyet yoluyla malik olan kimseler arasında eşyaya yönelik olarak ortaklık söz konusudur. Bu ortaklık biçiminde her bir malik, taşınmaz üzerinde kendi pay oranları ile mülkiyet hakkına sahiptirler⁷¹.

Paylı mülkiyet bölünebilir bir nitelik arz etmekte olup, maliklerin her biri kendi payı üzerinde diğer maliklerin rızası dışında tasarrufta bulunabilir. Bu demektir ki, maliklerden her biri, ilgili taşınmaz üzerindeki payını üçüncü bir kişiye devredebilir, ilgili taşınmaz üzerinde rehin kurulabilir⁷². Buradan hareketle bir kimsenin paylı mülkiyeti üzerinde alacaklı tarafından icra organları aracılığıyla haciz koydurması mümkündür. Eğer ilgili paylı mülkiyetin üçüncü kişiye ait olduğu iddiası söz konusu

⁶⁹ G. Topuz, 'Paylı Mülkiyet Hisselinin Haczi ve Satışı'. *Selçuklu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 17, sayı: 1, 2009, s. 91-92; E. Kurt, *Paylı Mülkiyette ve Elbirliği Mülkiyetinde Ortaklığın Giderilmesi (Paylaşma)*, Seçkin Yayınları, İstanbul, 2023, s. 9.

⁷⁰ F. Eren, *Mülkiyet Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2023, s. 85-88; H. K. Ercoşkun Şenol, K. Sucu Yer, *Şematik Eşya Hukuku*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2023, s. 126.

⁷¹ Eren, *Mülkiyet Hukuku*, s. 85-88.

⁷² T. Muşul ve A. Tezel Muşul, *İcra ve İflas Hukukunda İstihkak Davaları*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2025, s. 106.

ise, gerçek malikin kendisi olduğunu iddia eden üçüncü kişi, İİK md. 97 hükmü bağlamında istihkak iddiasını ileri sürebilir⁷³.

Elbirliği mülkiyeti, TMK md. 701-703 arasında düzenlenmektedir. Elbirliği mülkiyetinde, bir taşınmaz üzerinde ortakların belirlenmiş payları bulunmamaktadır. Her bir ortak, taşınmazın tamamına yaygın olacak şekilde mülkiyet hakkı ileri sürebilir⁷⁴ (TMK md. 701/2). Elbirliği mülkiyetinde maliklerin hak ve yükümlülükleri üçüncü kişilere karşı bir bütündür, bölünemez. Ortaklar, diğerlerinden bağımsız olarak ilgili taşınmaz üzerinde tasarrufta bulunamaz⁷⁵. Elbirliği mülkiyeti bölünebilir olmadığından ve ortakların ilgili taşınmaz üzerinde diğerlerinden bağımsız olarak hareket etmesi mümkün olmadığından tek başına taşınmaz üzerinde tasarrufta bulunamaz. Dolayısıyla ilgili taşınmazı bir başkasına devretmesi ya da rehin hakkının kullanılması mümkün değildir. Buna karşın İİK md. 94/1'e göre, elbirliği mülkiyetine tabi taşınmazların haczedilebileceği düzenlenmiştir. Bu şekilde, borçlunun belirli bir taşınmazdaki tasfiye sonucunda ona düşecek payı haczedilebilir (md. 94/1). Borçlunun ilgili taşınmazın malikinin olmadığını fakat mülkiyetin kendisine ait olduğunu iddia eden üçüncü kişi, haciz işlemine karşı istihkak iddiasında bulunabilir.

1.3.1.3. Bütünleyici Parçanın ve Eklentinin Haczi Bakımından İstihkak İddiası

Bütünleyici parça, TMK md. 684 ile düzenlenmektedir. İlgili madde kapsamında bütünleyici parça; yerel adetlere göre, bir şeyin esaslı unsurunu oluşturmaktadır. Bütünün temelini oluşturan asıl unsurun yok edilmesi, onun zarara uğratılması ya da başkalaştırılması söz konusu olmadan ondan ayrılması mümkün olmayan parça, bütünleyici parçadır⁷⁶. (TMK md. 684/2). TMK md. 684/1 hükmüne göre bir kimsenin asıl unsura sahip (malik) olması, onun bütünleyici parçalarına da sahip (malik) olması anlamına gelmektedir.

TMK md. 684/1 hükmü uyarınca asıl şey üzerinde kurulacak haciz, doğal olarak onun bütünleyici parçalarını da kapsayacaktır. Diğer yandan bütünleyici parçaların asıl

⁷³ Muşul ve Tezel Muşul, İstihkak, s. 107.

⁷⁴ J. Akipek, T. Akıntürk ve D. Ateş, *Eşya Hukuku*, Beta Kitapçılık, İstanbul, 2018, s. 409.

⁷⁵ M. Ayan, *Eşya Hukuku II Mülkiyet*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 123.

⁷⁶ T. Uyar, *İcra Hukukunda Haciz*, 2. Baskı, Feryal Yayınevi, Manisa, 1990, s. 281 vd.

şeyden ayrı olarak haczedilmeleri mümkün değildir⁷⁷. Yargıtay’a göre de bir taşınır malın bir başka eşyanın bütünleyici parçası olması durumunda bunun bilirkişi marifetiyle tespiti gereklidir. Yargıtay’a göre; eşyanın tamamının haczedilmesi halinde; yalnızca bütünleyici parça özelliğini kazanan ilgili eşyanın kendi mülkiyetinde olduğunu üçüncü kişinin iddia ederek istihkak iddiasında bulunması mümkün değildir⁷⁸.

Yargıtay tarafından incelenen bir davada; davacı üçüncü kişi, Diyarbakır-Adana hattında yürüttüğü kablolu iletişim şebekesi işi kapsamında üretildiğini ve takibe borçluya yalnızca alt taşıeron olarak verildiğini ileri sürerek istihkak iddiasında bulunmuştur. Üçüncü kişi, söz konusu mallar üzerindeki haczin kaldırılmasını talep etmiştir. Yargıtay ise, İİK md. 88/1 hükmünün sadece kıymetli evrak ve benzeri mallar için getirildiğini, geçerli bir taşınır haczi için fiilen el koyma zorunluluğunun bulunmadığını vurgulayarak yerel mahkemenin bu gerekçe ile davayı reddetmesini hatalı bularak esas inceleme yapılması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca fiber optik kabloların taşınmazın bütünleyici parçası haline gelip gelmediğinin keşifle belirlenmesi gerektiği ifade edilerek karar bozulmuştur⁷⁹. Öte yandan ilgili parçanın, taşınmazdan, taşınmaza zarar vermeksizin ya da asıl niteliğini bozmaksızın çıkarılabiliyor olması mümkünse burada artık bütünleyici parçadan bahsedilemez ve üçüncü kişinin ilgili eşya üzerinde istihkak iddiasında bulunması mümkündür. Yargıtay, fabrikada üretimde kullanılan bir eşyanın bütünleyici parça olup olmadığının değerlendirmesinin yapılması bakımından haczedilen makinelerin fabrika üretimindeki rolü, üretime katkısı, ayrıldığında üretimin etkilenip etkilenmeyeceği gibi unsurlar esas alınarak konusunda uzman bilirkişilerden rapor alınmasını ve ilgili eşyanın buna göre bütünleyici parça olup olmadığının tespitini gerekli görmüştür⁸⁰.

Yargıtay kararları incelendiğinde, tamamlayıcı parçaların haczedilemezliği ile ilgili olarak istihkak davasına konu olabilecek mülkiyet iddiasının da çeşitlilik gösterdiği anlaşılmaktadır. Buna göre soğuk hava kompresörlerinin haczi, soğuk hava

⁷⁷ Muşul ve Tezel Muşul, İstihkak, s. 108.

⁷⁸Yargıtay 17. HD, T. 9.4.2013, E. 2012/4061, K. 2013/5135, www.mevzuat.sinerjias.com.tr E.T: 4.8.2025.

⁷⁹ Muşul ve Tezel Muşul, İstihkak, s. 107.

⁸⁰ Yargıtay 12. HD, T. 16.4.2025, E. 2025/654, K. 2025/3243, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 4.8.2025.

deposu niteliğindeki taşınmazdan bağımsız olmadığından, Yargıtay kararlarında, taşınmazla fiziksel ve işlevsel bütünlük taşıyan unsurların, ayrı bir eşya gibi değerlendirilip haczedilemeyeceği veya bunlara ilişkin istihkak davası açılmayacağı açıkça vurgulanmaktadır. Bu kapsamda soğuk hava kompresörleri, bulundukları soğuk hava deposunun ayrılmaz parçası sayıldığından, müstakil olarak haczedilemezler. Aynı şekilde fotoselli kapılar, asma katlar, asansörler, klimalar ve kalorifer sistemleri gibi yapı unsurları da binayla bütünlük arz ettiğinden, bunlar da taşınmazdan bağımsız şekilde haczedilemez. Traktöre takılı motor, traktörün tamamlayıcısı haline geldiği için yalnızca motor bazlı istihkak davası açılmaz. Taşınmaza ilişkin ipoteklerde, ipotek akit tablosunda açıkça belirtilmemiş olsalar dahi, taşınmazın eklentileri ve bütünüleyici parçaları ipoteğin kapsamına girer ve bu unsurlar hakkında da ayrı istihkak iddiasında bulunulamaz. Arsanın tamamlayıcısı olan binalar ile arsadan ayrılarak bağımsız nitelik kazanmamış enkazlar da benzer şekilde istihkaka konu edilemez. Elektrikle çalışan bir fabrikanın yüksek gerilim hattı da taşınmazdan ayrı düşünülemeyeceğinden, hakkında istihkak davası açılmaz. Ayrıca, rehnedilmiş bir arsa üzerine sonradan yapılan yapılar için de bağımsız bir mülkiyet iddiasında bulunulması mümkün değildir⁸¹.

Eklenti, TMK md. 686 hükmü ile düzenlenmektedir. Buna göre eklenti, bir şeyin malikinin kendisinin anlaşılabilir arzusu ya da yerel adetler bakımından, işletilmesi, korunması ya da fayda temini için asıl şeye daimî şekilde özgülenen ve kullanılmasında, birleşme, takma ya da farklı bir şekilde asıl şeye bağlı kılınan taşınır malı ifade etmektedir (TMK md. 686/2). Eklenti, taşınır eşya vasfındadır⁸². Eklenti, iki mal arasında ve taşınır mal, taşınmaz mala özgülenmelidir. Bir taşınır malın eklenti kabul edilebilmesi için, taşınmaz ya da taşınır bir mala özgülenmesi gerekmektedir⁸³. TMK md. 681/1 hükmüne göre kural olarak, bir şey ile ilgili gerçekleştirilen tasarruflar, aksi kararlaştırılmadıkça onun eklentilerini de kapsamaktadır (TMK md. 686/1). Eklenti, asıl şeyden ayrılabilir. Bu açıdan bütünüleyici parçadan

⁸¹ T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 9-10.

⁸² M. Namlı, *İcra Hukukunda Taşınmaz Malların Haczi ve Paraya Çevrilmesi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 209; H. N. Nomer, M. S. Ergüne, *Eşya Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2022, s. 213.

⁸³ M. Ercan Özler, 'Taşınmaz Rehni Kapsamındaki Eklentinin Haczi (İİK m. 83/c)'. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 32, sayı: 2, 2024, s. 1011.

farklıdır. Fakat bu durum onun eklenti olma özelliğini ortadan kaldırmaz (TMK md. 686/3).

Eklentilerin haczi bakımından örnek olarak; başka bir kimsenin arazisi üzerine inşa edilen kulübe, çardak, büfe, baraka gibi hafif ve taşınabilir binalar verilebilir. Bu yapılar, inşa edenin mülküne aittir. Dolayısıyla ilgili yapıların, üzerine bina edildiği taşınmazdan bağımsız olarak haczi mümkündür. Sonuç olarak istihkak iddiası yöneltilmesi mümkündür⁸⁴.

Mülkiyet hakkı, taşınmazın semerelerini de içermektedir. Taşınmazın doğal semereleri (İİK md. 84) ile onun eklentileri (TMK md. 686) taşınmazın kendisinden bağımsız olarak hacze konu olabilmektedir.

Muşul ve Tezel Muşul'a göre⁸⁵, TMK md. 686 hükmü uyarınca asıl eşyaya dair gerçekleştirilecek olan haciz işlemleri kural olarak eklentilerini de kapsamaktadır. Eklentinin hariç tutulması halinde, tasarruf işlemi konusunun sadece asıl mal olacağından, eklenti hariç tutularak sadece asıl malın haczi de mümkündür. Yargıtay kararları incelendiğinde eklentilerin tek başına haczinin mümkün olduğu yönünde görüş benimsenmiştir⁸⁶.

Eklentilerin haczi ve istihkak iddiası bakımından alacaklı lehine ipotek hakkının tesisi ile ilgili değerlendirmede bulunmak gerekmektedir. Taşınmaz maliki, alacaklı lehine tapuda bir ipotek işlemi tesis etmek istediğinde ipotek akdinin yapıldığı "ipotek akit tablosu" adı verilen bir belge ile belirlenmektedir. Taşınmaz rehininin kurulmasına ilişkin sözleşmenin geçerli olması, tapuda resmi şekilde (TMK md. 856/2) yapılmış olması sonucuna bağlıdır. Eğer ipotek akit tablosunda, taşınmaza ait eklentiler de yer almakta ise ve eklentinin taşınmazdan ayrı olarak haczedilemeyeceği, sadece taşınmazla birlikte haczedilebileceği yönünde hüküm konulmuş ise, ilgili eklenti bağımsız olarak haczedilemeyecektir. Lehine ipotek tesis edilen alacaklı, istihkak iddiasında bulunabilir⁸⁷. TMK md. 862 ve İİK md. 83/c uyarınca, ipotekli

⁸⁴ Yargıtay HGK, T. 29.16.1978, E. 1977-120/84, K: 1978/1023, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>, E.T: 1.2.2025.

⁸⁵ Muşul ve Tezel Muşul, İstihkak, s. 110.

⁸⁶ Yargıtay 12. HD, T. 11.3.2008, E. 2008/1752, K. 2008/4756, www.sinerji.mevzuat.com.tr, E.T: 4.8.2025.

⁸⁷ Muşul ve Tezel Muşul, İstihkak, s. 111-112.

taşınmazın eklentileri, ipotek akit tablosunda yazmasa bile taşınmazla birlikte rehnedilmiş sayılır ve ayrıca haczedilemez ve satışı yapılamaz. Söz konusu taşınır malların niteliğinin eklenti olduğunun bilirkişi raporu ile belirlenmiş olması ile ipotekli taşınmazla birlikte ipotek kapsamında sayıldığından, üçüncü kişilerin de eklenti üzerindeki hakları (mülkiyet, zilyetlik vb.) korunacaktır⁸⁸.

1.3.1.4. Kara Taşıtlarının Hacinde İstihkak İddiası

Kara taşıtlarının alım ve satımı ve devrine dair işlemler noter aracılığıyla gerçekleştirilmektedir⁸⁹. Noter tarafından düzenlenen Noter Satış Sözleşmesi ile; araç satışı gerçekleşecek ve araç, alıcı olan yeni malike devredilmiş olacaktır. Satışın gerçekleşmesinden sonraki süreçte trafik kaydı düzeltilmeden evvel eski malikin borcu dolayısıyla araca haciz konulmuş olabilir. Yeni malik, aracın kendisine ait olduğunu belirterek araç üzerine işlenen haciz şerhinin kaldırılması gerektiğinden bahisle istihkak iddiasında bulunabilir⁹⁰.

Bazı durumlarda ise, kişinin borcu nedeniyle aracına haciz konulmasına karşın, üçüncü kişi konumundaki tüzel kişi şirket, istihkak iddiasında bulunabilmektedir. Borçlu ile üçüncü kişi şirket arasındaki organik bağ ispat edilemediği süreçte mahkemece istihkak iddiası kabul edilecektir. Yargıtay tarafından incelenen bir kararda, borçlu tüzel kişi şirketin sürekli isim ve unvan değişikliği gerçekleştirdiğini, her iki şirketin yönetici ve ortaklarının aynı aile üyelerinden oluştuğu (örneğin aynı soyadı taşıyan kişiler ve aile bireyleri), bu durumun organik bağın ve danışıklı işlemlerin varlığını açıkça ortaya koyduğunu ifade ederek organik bağın varlığına karine olduğu gerekçesiyle üçüncü kişinin istihkak iddiasını reddetmiştir⁹¹.

⁸⁸ Yargıtay 12. HD, T. 18.10.2023, E. 2023/2062, E. 2023/6293, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 04.08.2025.

⁸⁹ İkinci El Motorlu Kara Taşıtlarının Ticareti Hakkında Yönetmelik, 27.8.2024 tarihli ve 32645 sayılı Resmi Gazete, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/08/20240827-1.htm>, E.T: 4.8.2025.

⁹⁰ Muşul ve Tezel Muşul, İstihkak, s. 114.

⁹¹ Yargıtay 8. HD, T. 29.11.2018, E. 2018/13102, K. 2018/19526. , <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 04.08.2025.

1.3.2. Kişisel Haklar

İİK md. 96 ile istihkak iddiasının kapsamı, mülkiyet hakkı ve rehin hakkı ile sınırlandırılmış ise de uygulama ve doktrin kişisel hakların da bu kapsamda sayılması gerektiğini kabul etmektedir⁹². Temel ölçüt, haczedilen mal üzerinde borçlunun tasarruf yetkisinin bulunmadığının ortaya konulmasıdır. Ancak bu tür kişisel hakların niteliği gereği hacizden önce doğmuş ve hacze üstünlük sağlayan haklardan olması gerekir⁹³.

Borç ilişkisinden kaynaklanan şahsi haklar, istihkak iddiasının konusunu oluşturamazlar. Bu kapsamda kiracının ve ödünç alanın istihkak iddiasında bulunması mümkün değildir. Kişisel haklar, tapuya şerh edilmedikleri sürece yalnızca taraflar arasında sonuç doğurmaktadır. Üçüncü kişilere karşı ileri sürülemediğinden istihkak iddiasına konu edilemezler⁹⁴. Sözleşmeden kaynaklı ileri sürülen zilyetlik iddiası tek başına istihkak iddiasını geçerli kılmamaktadır⁹⁵. Ödünç alanın ya da kiracının üçüncü kişi sıfatıyla istihkak davası açması halinde, aktif husumet yokluğu nedeniyle dava reddedilmektedir⁹⁶. Benzer şekilde; ariyet sözleşmesinden kaynaklanan istihkak iddiası da geçerli değildir⁹⁷. Bu kapsamda, bir kiracının tarlasında kullanmak maksadıyla kiralamış olduğu traktörün, kiraya verenin borçları nedeniyle haczedilmesi durumunda istihkak iddiasında bulunması mümkün değildir⁹⁸. Kural olarak alıcının satılanı talep etme hakkı ya da kiracının teslim talebi gibi klasik kişisel haklar istihkak iddiasına konu olamaz. Buna karşılık, malik olmayan birinin kiraya verdiği malı geri isteme, tevdi edilen malın geri alınması (TBK md. 568) ya da ödünç verilen malın iadesi (TBK md. 384) gibi kişisel haklar, üstün zilyetlik sebebiyle istihkak iddiasına dayanak olabilir⁹⁹. Aynı şekilde ürün kiracısı, sözleşmeden doğan kişisel hakkına dayanarak yetiştirdiği ürünün haczine karşı itiraz edebilir. Vekil ya da komisyoncu

⁹² Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, a.g.e., s. 202; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, a.g.e., s. 362.

⁹³ T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 16.

⁹⁴ Atalı, Direnisa ve Köroğlu, a.g.e., s. 35-37.

⁹⁵ Ankara BAM, 10. HD. T. 15.3.2021, E. 2019/2505, K. 2021/654, mevzuat.sinerji.com.tr, E.T: 4.8.2025.

⁹⁶ Yargıtay 12. HD, T. 15.6.2022, E. 2022/1735, K. 2022/7291, <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T: 4.8.2025.

⁹⁷ Atalı, Direnisa ve Köroğlu, a.g.e., s. 37-41.

⁹⁸ Yargıtay 12. HD, T. 15.6.2022, E. 2022/1735, K. 2022/7291, <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T: 4.8.2025.

⁹⁹ Üstündağ, a.g.e., s. 205; S. S. Tekinay, *Hacizden Mütevellit İstihkak Davaları*, 1953, s. 11.

tarafından müvekkil adına kazanılan malların haczinde de müvekkil tarafından istihkak iddiası ileri sürülebilir.¹⁰⁰.

Öte yandan, tapuya şerh verilen ve nesnel hak etkisi doğuran önalım, geri alım ya da alım hakları da istihkak iddiasına konu olabilir. Bu hakların tanınması veya haczin kaldırılması için malik olmayan hak sahibi, haczin uygulandığını öğrendiği andan itibaren istihkak iddiasında bulunabilir¹⁰¹. Eğer söz konusu hakların kullanımı için gereken koşullar henüz oluşmamışsa, haczin bu haklarla sınırlı yapılmış sayılması talep edilebilir¹⁰².

Ancak, önalım hakkı açısından önemli bir sınırlama vardır. TMK md. 733/I ve 1940 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı'na göre, önalım (şuf'a) hakkı cebri satışa karşı ileri sürülemez. Tapuya şerh verilmiş olsa bile, önalım hakkı sahibi haczi öğrendikten sonra zamanında istihkak iddiasında bulunmazsa, taşınmazı icradan satın alan kişiye karşı bu hakkını kullanamaz. Bu durum, geri alma (vefa) ve satın alma (iştirâ) hakları için geçerli değildir¹⁰³.

1.3.2.1. Taşınmaz Satış Vaadi Sözleşmesi Kapsamında İstihkak İddiası

İstihkak davaları bakımından incelenebilecek bir diğer kişisel hak; tapuya şerh edilmiş taşınmaz satış vaadi sözleşmeleridir. Bir kimse, borçlunun taşınmazını, taşınmaz satış vaadi ile almış ve ilgili sözleşmeyi tapuya şerh vermiş olabilir. Tapuya şerh sonrasında taşınmaz üzerine konulan ipotek veya haciz gibi bazı sınırlamalar alıcının hakkını etkilemez¹⁰⁴. Zira bu şerh, kişisel hakkı güçlendirerek onu herkese karşı ileri sürülebilir hale getirir. Tapuya şerh verilmiş taşınmaz satış vaadi sözleşmesi, alıcıya, taşınmazın haczine karşı istihkak iddiasında bulunma hakkı tanır. Bu hakkın kullanılmasında hukuki görüş olarak ayrılıklar bulunsada alıcının hem maddi hukuka hem de icra hukukuna göre dava açabileceği kabul edilmektedir¹⁰⁵.

¹⁰⁰ Aslan, a.g.e., s. 185.

¹⁰¹ Üstündağ, a.g.e., s. 207; Tekinay, a.g.e., s. 14 vd; Doktrinde yer alan aksi görüş için Bkz. İ. Karataş, E. Ertekin, *İcra ve İflâs Hukukunda İstihkak Davaları*, Yetkin Yayınları, Ankara 1998, s. 139; Tekinay, a.g.e., s. 14.

¹⁰² Kayganacıoğlu, a.g.e., s. 651; Güneren, a.g.e., s. 433 vd.

¹⁰³ T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 18.

¹⁰⁴ Yargıtay 12. HD, T. 24.6.2024, E. 2024/525, K. 2024/6579, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 12.12.2024.

¹⁰⁵ Muşul ve Tezel Muşul, *İcra ve İflas Hukuku El Kitabı*, s. 773.

Tapuya şerh edilen kişisel haklar, TMK md. 1009/II hükmü uyarınca; yalnızca aynı haklara karşı değil, taşınmaz üzerinde sonradan kazanılan hakların sahiplerine karşı da ileri sürülebilir. İlgili şerhten sonra taşınmaz kaydı üzerine haciz konulursa, alıcı, taşınmazın hacizden ari sayılmasını veya haczin satış vaadi ile sınırlı sayılmasını isteyebilir¹⁰⁶. Bu konuda alıcının genel mahkemede tescil (ferağa icbar) davası açma, icra mahkemesinde istihkak davası açma ya da her iki yolu birlikte kullanma hakkı vardır¹⁰⁷.

Uygulamada mükellefiyet listesi çoğu zaman düzenlenmediğinden tapu kayıtları esas alınmakta ve taşınmaz kaydı üzerinde haciz şerhi olduğunu öğrenen şerhli alıcılar, sözleşmede yer alan tescil koşulları (süre veya bedel ödeme gibi) gerçekleşmişse istihkak iddiasında bulunarak haczin kaldırılmasını talep etmektedirler. Koşullar gerçekleşmemişse de alıcı, taşınmazın kendisine devrini sağlamak amacıyla dava açabilir¹⁰⁸. Ancak bu yollar yalnızca taşınmaz satış vaadi sözleşmesinin tapuya şerh edildiği durumlarda mümkündür.

Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında da tapuya şerh edilmemiş sözleşmelerin iyiniyetli üçüncü kişilere ve haciz koyan alacaklılara karşı ileri sürülemeyeceği açıkça ifade edilmiştir. Özetle; şerh edilmiş satış vaadi sözleşmesi alıcıya, hem hacze karşı korunma hem de taşınmaz üzerinde tercih edilebilir bir hak sağlama işlevi görür¹⁰⁹.

Taşınmaz satış vaadi sözleşmesiyle ilgili olarak uygulamada karşılaşılan önemli hukuki sorunlardan biri, bu sözleşmeye rağmen taşınmaz üzerine haciz konulması durumunda alıcının hangi yolları izleyebileceğidir. Alıcının başvurabileceği üç temel hukuki yol bulunmaktadır.

İlk yol, alıcının genel mahkemede satıcıya karşı cebri tescil davası (ferağa icbar) açmasıdır. Bu davada yalnızca satıcının değil, taşınmaz üzerine haciz koyduran alacaklının da davalı gösterilmesi gerekir. Tapudaki haczin kaldırılması için, yalnızca satış vaadi değil aynı zamanda bu vaade ilişkin olarak kesinleşmiş bir tescil kararının varlığı gereklidir. Sadece satıcıya karşı açılan dava kazanılsa dahi tapudaki haczin kaldırılması için bu karar yeterli görülmeyecektir. Alıcının haciz koyan alacaklıya

¹⁰⁶ Muşul, a.g.e., s. 130.

¹⁰⁷ T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 20.

¹⁰⁸ T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 20.

¹⁰⁹ T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 20.

karşı ayrıca istihkak davası açması gerekmektedir. Ancak bu dava, haczin öğrenilmesinden itibaren yedi gün içinde açılmazsa süre yönünden reddedilecektir¹¹⁰.

Diğer bir seçenek ise; alıcının doğrudan veya önceden icra dairesine başvurarak istihkak iddiasında bulunması, bu iddianın haczi gerçekleştiren alacaklı tarafından reddedilmesi halinde ise icra mahkemesinde istihkak davası açılmasıdır. İcra mahkemeleri, taşınmazın tapuya şerh edilmiş satış vaadi sözleşmesine dayanarak karar vermeyip, alıcıya genel mahkemede cebri tescil davası açması için süre tanımakta ve bu davanın sonucunu bekletici mesele yapmaktadır.

Üçüncü yol ise, aynı anda hem genel mahkemede cebri tescil davası, hem de icra mahkemesinde istihkak davası açılmasıdır. Her iki davanın beraber açılmış olması halinde icra mahkemesi, genel mahkemedeki davanın sonucunu bekletici mesele yaparak karar verir. Satış vaadi sözleşmesinde öngörülen şartlar henüz gerçekleşmemişse, örneğin satış bedeli ödenmemişse, alıcının yalnızca istihkak iddiasında bulunması yeterli olmayabilir¹¹¹.

1.3.2.2. Mahsullerin Haczi Durumunda İstihkak İddiası

Kural olarak, bir kimseye ait taşınmazda yetişen mahsul de aynı kişiye ait kabul edilir. Bu kurala karşın, ürün kirası gibi kira sözleşmelerinin mevcudiyeti durumunda taşınmazın maliki ile ilgili taşınmazda yetişen ürünlerin sahibinin farklı kişiler olması muhtemeldir. Eğer böyle bir kira ilişkisi mevcut ve ürünler üçüncü bir kişiye ait ise üçüncü kişi, söz konusu ürünlerin kendisine ait olduğunu iddia edebilir. Y. HGK'na göre; alacaklı icra takibi kapsamında, borçluya ait olan taşınmazda yetişen mısır silajının haczedilmesini talep etmiş, icra müdürlüğünce ilgili talep kabul edilerek mısır silajı haczedilmiştir. Üçüncü kişi şirket, bu mısırların kendisine ait olduğunu iddia etmiş ve haczin kaldırılmasını talep etmiştir. Buna karşın kira sözleşmesi veyahut mısır silajının satın alındığına dair satım sözleşmesi sunulmaması üzerine mahkemece istihkak iddiası reddedilmiştir¹¹².

¹¹⁰ Kuru, İcra ve İflas Hukuku, s. 1150.

¹¹¹ T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 22.0

¹¹² Yargıtay HGK, T. 8.3.2025, E. 20221/1008, K. 2023/175, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 4.8.2025.

Ürün sahibinin borçları dolayısıyla alacaklı sadece mahsulün haczedilmesini İİK md. 84 hükmü kapsamında talep edebilecektir. Ürün haczi, en çok mahsulün yetişmesinden evvel iki aylık süre içerisinde haczedilebilir. Daha öncesinde ürün haczi mümkün değildir. İcra müdürlüğünce haczedilen ürünler ile ilgili olarak İİK md. 85/1, 102/2 ve 105/2 hükümleri çerçevesinde kıymet takdiri değer tespiti yapılır. Buna karşın taşınmaz malikinin alacaklısı, taşınmazın haczini talep edebilir fakat ürünlerin haczini talep edemez¹¹³.

1.3.2.3. Hapis Hakkı Çerçevesinde İstihkak İddiası

Borçlunun malvarlığı üzerinde üçüncü kişilerin hapis hakkı mevcut olabilir. Örneğin, borçlu/kiracının malvarlığı üzerinde kiraya verenin ya da müvekkilinin borcu karşısında avukatın hapis hakkı mevcut olabilir. Kiralayanın hapis hakkı, TBK md. 336 ile düzenlenmekte olup kiraya veren; geçmiş bir yıla ait ve halen işlemekte olan altı aylık kira bedelinin ödenmesini güvence altına almak amacıyla, kiralanan taşınmazın döşenmesi veya kullanılmasına hizmet eden taşınır mallar üzerinde hapis hakkını kullanabilir. Ancak aynı maddenin üçüncü fıkrası uyarınca, bu hak kiracının haczedilmesi mümkün olmayan eşyaları üzerinde geçerli değildir.

Kiracının borcuna karşılık olarak alacaklının ilgili mahcuzları haczettirmiş olmasına karşılık, kiraya verenin hapis hakkı çerçevesinde ilgili malın satışından öncelikle rüçhanlı olarak kira alacağı ödenmelidir¹¹⁴.

Kiraya verenin hapis hakkı, kiracının kiralanan yerde bulunan zilyetliğindeki taşınır mallar üzerindedir. Kiraya veren bu hapis hakkına dayanarak yasal süresi içerisinde icra takibi başlatabilmektedir. Hapis hakkına konu eşyanın, kiralayanın rızası olmaksızın gizli ya da zorla götürülmesi halinde, bu tarihten itibaren 10 (on) gün içinde kolluk gücü yardımıyla kiralanan geri getirilmesi istenebilir. Hapis hakkı, kişisel bir hak olduğundan kiraya veren bu iddiasını yalnızca kira ilişkisi üzerinden istihkak iddiasında bulunması mümkün değildir¹¹⁵.

¹¹³ Muşul ve Tezel Muşul, İstihkak, s. 115-116.

¹¹⁴ Yargıtay 21. HD, T. 29.11.2005, E. 2005/6074, K. 2005/12377, sinerji.mevzuat.com.tr E.T: 4.8.2025.

¹¹⁵ Yargıtay 17. HD, T. 11.10.2012, E. 2012/12037, K. 2012/10906, mevzuat.sinerji.com.tr, E.T: 4.8.2025; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, a.g.e., s. 203.

Benzer şekilde, temsil ilişkisinde avukatlar da sunmuş oldukları hizmet karşılığında, müvekkil namına kendilerine teslim edilen para üzerinde sundukları hizmetin karşılığı olan bedel ödeninceye kadar hapis hakkına sahiptir (Avukatlık Kanunu, md. 166/1). Hapis hakkı yalnızca vekalet ücreti ve yapılan masraflar için kullanılabilir. Bu hakkın kullanılabilmesi için ilgili şeyin avukatın yedinde olması gerekmektedir. Mahkeme dosyasına yatırılan teminat avukatın yedinde değildir. Bu nedenle ilgili teminata haciz konulması durumunda avukat hapis hakkını kullanamaz¹¹⁶ ve sonuç olarak ilgili teminata dair istihkak iddiasında bulunamaz.

1.3.3. Finansal Kiralama Sözleşmesinden Kaynaklanan Haklar

Finansal kiralama (leasing) sözleşmesinin tarafları, kiralayan ve kiracıdır. Kiralayan, kiracı tarafından gelen talep üzerine ve onun tarafından yapılan seçim üzerine üçüncü bir kişiden ilgili ürünü satın alır¹¹⁷. Mal, kiracıya teslim edilir ve kiracı bu maldan çeşitli şekillerde faydalanır ve böylelikle kiracı ile kiralayan arasında bir kira ilişkisi kurulmuş olur. Kira ilişkisi, belirli bir süre boyunca feshi gerekmeyen ve kira bedeli karşılığında malın kiracıya bırakılmasını öngören bir sözleşme türüdür. Finansal kiralama sözleşmeleri, noter huzurunda düzenlenir. Eğer sözleşme, taşınır bir malı kapsıyorsa, bu sözleşme ayrıca kiracının yerleşim yeri noterliği tarafından özel sicile kaydedilir¹¹⁸.

Sözleşme kapsamındaki taşınabilir veya taşınmaz mallar, kiracı veya kiralayanın borcundan dolayı haczedilebilmektedir. Finansal kiralama sözleşmesinin kiralayan konumunda bulunan tarafı, istihkak iddiasında bulunabilir¹¹⁹. 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu hükümlerine göre; bir finansal kiralama sözleşmesinin geçerli olabilmesi için, ilgili sözleşmenin noter tarafından düzenlenmesi gerekir.

¹¹⁶ Muşul ve Tezel Muşul, İstihkak, s. 127.

¹¹⁷ H. Demiröz Ayrancı, 'Finansal Kiralama Sözleşmelerinde Kiracının Hak ve Borçları'. *Konya Barosu Dergisi*, cilt: 1, sayı: 1, 2023, s. 225-266, s. 228; F. Baştürk, 'Finansal Kiralama Sözleşmesinin Şekli veya Şerhi'. *AÜHFD*, 2008, s. 100-101.

¹¹⁸ Baştürk, a.g.e., s. 100-101; Demiröz Ayrancı, a.g.e., s. 232; M. Dönmez, 'Finansal Kiralama Konusu Malların Haczi'. *TBB Dergisi*, sayı:79, 2008, s. 310-311.

¹¹⁹ E. Kuntalp ve G. Pekgüçlü, 'Finansal Kiralama Kanunu'nun Uygulamasında Ortaya Çıkan Bazı Önemli Sorunlar'. *Batider*, cilt: XX, Sayı. 4, 2000, s. 5-23, s. 5 vd; T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 32.

bulunabilir¹²⁵. Finansal kiralamaya konu mahcuz mal, kiralayan tarafından kiracıya ait kira borcu sebebiyle haczedilmiş olabilir. Kiracının bu haciz işlemine karşın şikâyet yoluna başvurma hakkı mahfuzdur. Nitekim finansal kiralamaya konu mahcuz malların kiralayan tarafından haczi yasaklanmıştır(6361 s. Kanun, md. 24)¹²⁶.

Kiralayanın borçları nedeniyle finansal kiralama konusu mahcuz malların haczi söz konusu olabilir. Finansal kiralamaya konu malların, bu kez kiralayanın alacaklıları tarafından haczedilmesi halinde, hem kiralayan hem de kiracı icra mahkemesine başvurarak haczin kaldırılmasını talep edebilir. Çünkü söz konusu malların mülkiyeti kiralayana ait olmakla birlikte (6361 s. Kanun, md. 23), kiralama süresi devam ettiği müddetçe bu malların haczi mümkün değildir (6361 s. Kanun, md. 23/2)¹²⁷.

1.3.4. Mülkiyeti Muhafaza Sözleşmesinden Kaynaklanan Haklar

Mülkiyeti muhafaza sözleşmeleri TMK md. 764 hükmü ile düzenlenmektedir. Bu sözleşme türüne göre, satıcı bir malı bir başkasına devreder ve mal üzerindeki mülkiyetin saklı tutulmasına ilişkin bir kayıt koymak isterse, bu kayıt resmi şekilde yapılacak sözleşmenin, devralan kişinin (alıcının) yerleşim yerindeki noterlikte özel sicile kayıt yapılması ile geçerli olacaktır. Mülkiyeti muhafaza sözleşmesinde, taraflardan biri satıcı, diğeri ise alıcı olup, satıcının malın mülkiyetini kendi üzerinde tutmaya devam ettiği, mülkiyetin alıcıya geçmesi için sözleşme konusu satış bedelinin alıcı tarafından tamamen ödenmesi gerekmektedir..

Mülkiyet, taşınır mallar açısından, malın alıcıya teslimi ile gerçekleşmektedir. Buna karşın mülkiyeti muhafaza sözleşmeleri bunun bir istisnasını oluşturmaktadır. Satıcı bu sözleşmede, malın zilyetliğini alıcıya geçirmektedir¹²⁸. Fakat mülkiyet halen

geçmesi ihtimali ve haczedilen mallarla sözleşmeye konu malların aynı olup olmadığının kesin biçimde belirlenmemesi nedeniyle mahkemenin eksik inceleme yaptığı kanaatine varılarak karar bozulmuş ve mahkemeye bilirkişi incelemesi ile yeniden değerlendirme yapılması gerektiği bildirilmiştir. Bkz. Yargıtay 12. HD, T. 10.1.2024, E. 2023/3490, K. 2024/139, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>, E.T: 1.2.2025.

¹²⁵ T. Uyar, *İcra ve İflâs Kanunu Şerhi*, cilt: 5, 2. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2006, s.7952-7953.

¹²⁶ Ç. Küçükhasanoğlu, 'İcra Hukuku'nda İstihkak Davası', Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul, 2018, s. 36.

¹²⁷ T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 33.

¹²⁸ Aral, a.g.e., s. 202-203.

kendi üzerinde tutmaya devam etmektedir¹²⁹. İlgili sözleşme tipi kapsamında istihkak iddiasının oluşabilmesi için üç farklı yol ortaya çıkmaktadır:

Bunlardan ilki; alıcının alacaklıları tarafından malın haczedilmesi şeklinde çıkabilir. Satış bedeli bütünüyle satıcıya ödenmeden evvel alıcının alacaklıları tarafından ilgili malın haczedilmesi durumunda, alıcı (icra takibi kapsamındaki borçlu) ve satıcı ilgili malın malikinin alıcı olmadığını, mülkiyetin halen satıcıda olduğunu belirterek istihkak iddiasını ileri sürebilmektedir¹³⁰. Alıcı, eğer haciz esnasında hazır olarak istihkak iddiasında bulunursa, ilgili durum icra müdürlüğünce haciz tutanağına derç edilecektir. Bu durumda haciz ihbarnamesinin düzenlenmesi gerekli değildir. Diğer yandan, icra memuru, icra borçlusuna, istihkak iddiası ileri sürmesi nedeniyle yedi günlük bir dava açma süresi verebilecektir. Üçüncü kişi satıcının, istihkak iddiasında bulunabilmesi için, alıcının (icra takibindeki borçlunun) sözleşme kapsamında muaccel hale gelen taksitlerin ödenmesinde temerrüde düşmüş olması gerekmektedir. Aksi halde ise mahkemece istihkak davasının reddedildiği görülmektedir¹³¹. Üçüncü kişi davacının istihkak iddiası hakkında açacağı istihkak davası, tescil kaydı ile ispatlanabileceğinden, icra takibinin alacaklısının muvazaa iddiasında bulunması halinde mahkemenin muvazaa iddiasını çürütücü delillerle ispat edilmesini beklediği görülmektedir¹³². Alacaklı, söz konusu süre zarfı içerisinde istihkak iddiasını inandırıcı delillerle ispatlamalıdır. Alacaklı tarafından istihkak davası açılmaması halinde, bu iddiayı kabul ettiği varsayılır ve haczedilen mal üzerindeki haciz kalkar. Dolayısıyla alacaklı, üçüncü kişinin iddiasına karşı üç gün

¹²⁹ Ş. N. Erel, 'Mülkiyeti Muhafaza Kaydıyla Satılan Malın Satıcı ve Satıcının Alacaklıları Tarafından Haczi'. *AÜHFD*, cilt: 30, sayı: 1, 1977, s. 147-188, s. 147-148, 150.

¹³⁰ Aral, a.g.e., s. 219-220.

¹³¹ Yargıtay 12. HD, T. 18.5.2022, E. 2022/2917, K. 2022/5948, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>, E.T: 1.2.2025.

¹³² Yargıtay 8. HD, T. 21.3.2017, E. 2015/5071, K. 2017/4025, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>, E.T: 1.2.2025; Davacı, satış bedelinin ödenmediğini ve aracın mülkiyetinin hâlâ kendisinde olduğunu ileri sürerken, davalı alacaklı sözleşmenin şekil şartlarına uygunluğunun araştırılmasını ve davacının yıllarca hareketsiz kalmasının muvazaa şüphesi doğurduğunu savunmuştur. İlk derece mahkemesi davayı reddetmiş, ancak Yargıtay, taraf defterlerinin bilirkişi incelemesine tabi tutulması gerektiği gerekçesiyle kararı bozmuştur. Bozmaya uyularak yapılan yargılamada, ödeme yapılmadığı, aracın üçüncü kişi adına tescil edildiği ve muvazaa iddiasının ispatlanamadığı gerekçesiyle davanın kabulüne ve ihtirazi kayıtla ödenen 5.252,01 TL'nin iadesine karar verilmiştir. Bu kararın temyizi üzerine Yargıtay, aracın icra yoluyla satılmadığını ve yargılama sırasında haczin kalktığını belirterek davanın konusunun kalmadığını tespit etmiştir. Bkz. Yargıtay 8. HD, T. 12.2.2020, E. 2020/108, K. 2020/1244, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>, E.T: 1.2.2025.

içinde itiraz edebilir¹³³. Satıcının istihkak davası açması gerekir ve ileri sürdüğü mülkiyet hakkı iddiasını ispatlaması gerekecektir¹³⁴.

İkinci olarak, satıcı tarafından ilgili eşyanın haczedilmesi şeklinde karşımıza çıkabilir. Mülkiyeti muhafaza kaydı satış sözleşmesinde alıcının malın mülkiyetini alması için lazım gelen sözleşme bedelini ödemekte temerrüde düşmesi halinde satıcı, alıcı aleyhine icra takibi başlatabilir. Bunun üzerine ilgili malın, satıcı tarafından haczedilmesi söz konusu olabilecektir¹³⁵. Uygulanan haciz sonrası satıcı, kendi mülkiyetinde olan malı, icra marifetiyle haczettirip icra organlarınca satışını gerçekleştirebilir. Malın satışından elde edilen gelir üzerinden, eğer alıcı tarafından daha önce ödenmiş taksitler bulunmakta ise, bu taksitler üzerindeki hapis hakkı, satış ve paraların paylaşılması aşamasında göz önünde bulundurulacaktır. Satıcı da mülkiyeti muhafazadan vazgeçmiş olacaktır¹³⁶.

Son olarak ise; satıcının alacaklılarının ilgili malı haczetmesi şeklinde karşımıza çıkmasıdır. Bu durum, mülkiyeti muhafaza kaydıyla satış sözleşmesinin satıcısı konumundaki kişinin alacaklısı tarafından başlatılan icra takibi sırasında, mülkiyeti halen satıcı üzerinde görünen söz konusu malın haczedilmesini ifade etmektedir. Eğer alıcı, düzenli bir şekilde taksitlerini ödemekte ise, mütemerrit olarak tanımlanamaz. Sözleşmenin alıcısı, icra takibinin alacaklılarına karşı istihkak iddiasında bulunamayacağından kendisine ödediği taksitlerin iadesini isteyebilir. Eğer alıcı, taksitleri ödemek açısından mütemerrit durumda ise satıcı sözleşmeyi feshedebilir, sözleşmeden dönebilir. Satıcı, sözleşmeden dönerek malın kendisine iadesini temin edebileceğinden alacaklı da ilgili mal üzerine haciz koyabilir. Satıcının fesih hakkını kullanmaması durumunda ise, satıcının alacaklısı olan kişi, bu mal ile ilgili sözleşme kapsamında alıcının borçlusu olduğu satış bedeli üzerine haciz konulmasını isteyebilir¹³⁷.

¹³³ Kuru ve Aydın, a.g.e., s. 222.

¹³⁴ Aral, a.g.e., s. 220 vd; Erel, a.g.e., s. 163-166.

¹³⁵ Küçükhasanoğlu, a.g.e., s. 34-35.

¹³⁶ Coşkun, a.g.e., s. 1223.

¹³⁷ Coşkun, a.g.e., s. 1223 vd.

1.3.5. Çalınmış ve Kaybolmuş Şeylerin İstihkak Davasına Konu Edilmesi

İİK md. 98 hükmü kapsamında, kayıp ve yağma nedeniyle icra organlarınca el konulan mahcuzların TMK hükümleri saklı kalmak kaydıyla, pazarlık usulü ile satışının yapılacağı öngörülmektedir. İlgili satışlar, TMK md. 989 hükmü ile gösterilen resmi artırma usulüne uygun olarak yapılacaktır. Bu kural, icra işleminin yürütülmesi esnasında malın satışının yapılması ve elde edilen bedelin alacaklıya ödenmesinden sonra, hak sahiplerinin istihkak davası açma haklarını kaybetmemeleri amacına yöneliktir. Bir malın, sahibinin rızası olmaksızın elinden çıkması, kaybolması veya çalınması halinde, malın iyi niyet ve kötü niyetle elde edilmiş olması tespiti ile maddi hukuk kuralları devreye girecektir ve hak sahibinin hakkının korunması esas alınacaktır.

Eğer bir eşya; çalma, kaybolma ya da zor kullanmak suretiyle sahibinin elinden izinsiz ve rızası olmaksızın çıkmış ve başkasının zilyetliğine geçmişse, eşyayı sonradan iktisap eden üçüncü kişilere karşı istihkak davası açma hakkı olacaktır. Malı elinde bulunduran üçüncü kişilerin iyi niyetinin korunmayacağı bildirilmiştir. Ancak borçlu, taşınır mahcuz malın icra takip işlemlerine konu olabilecek pazarlık usulüyle ya da pazara benzeyen yerlerden iyi niyetle edinilerek sahibi olmuşsa, ürünün asıl sahibi, borcun ödenmesiyle yapılan bedelin iadesinde dava açma hakkına sahip olacaktır¹³⁸.

Diğer yandan malik; parayı veya hamile yazılı senetleri iyi niyetle kazanan üçüncü kişilere karşı İİK'ya dayalı bir istihkak davası açamayacaktır. Ancak mahcuz malı elinde bulunduran zilyedin kötü niyetli olması halinde; istihkak davasının açılması, icra takibinde paraların paylaşılması aşamasına gelinceye kadar mümkündür¹³⁹.

¹³⁸ Coşkun, a.g.e., s. 1312; Aslan, a.g.e., s. 223-225, 228; Küçükhasanoğlu, a.g.e., s. 38.

¹³⁹ Küçükhasanoğlu, a.g.e., s. 28.

1.3.6. Rehin Hakkı

Rehin hakkı, hak sahibi açısından sınırlı bir ayni haktır¹⁴⁰. Rehin hakkı sahibi, üzerinde hak sahibi olduğu mal ile ilgili istihkak iddiasını ileri sürebilir¹⁴¹. İİK md. 96/1 düzenlenmesi ile; üçüncü kişilere, haczedilen mal veya hak üzerinde mülkiyet ya da rehin hakkına sahip olduklarını ileri sürerek istihkak davası açma imkânı tanınmaktadır. Rehin, istihkak iddiasının ileri sürülmesinde dava konusunu oluşturabilen ayni haklardandır¹⁴². Doktrin ve Yargıtay’a göre, sınırlı ayni haklar istihkak iddiasına konu olabilecek hak türlerindedir¹⁴³. Rehin hakkına dayanılarak açılan istihkak davalarında, haczedilen mal üzerinde davacıya ait bir rehin hakkının bulunup bulunmadığının belirlenmesi ve bu hakkın uygulanan haciz işlemi ile ihlal edilmesinin önlenmesi amaçlanmaktadır.¹⁴⁴

İİK md. 88/4 hükmü, icra dairesi tarafından haciz işlemleri sırasında üçüncü bir kişi adına rehnedilmiş olan malların koruma altına alınabileceği düzenlenmektedir¹⁴⁵. Aynı hüküm uyarınca, ticari işletme rehni kapsamına giren taşınır mallar, ancak icra dairesince satışına karar verilmesinden sonra koruma altına alınabilir. İlgili malların paraya çevrilmemesi halinde mahcuz mal, iade edilecektir. İlgili hüküm, 6750 sayılı Ticari İşletmelerin Taşınır Rehni Hakkında Kanun (TİTRK) bağlamında, rehinli olan bir malın icra dairesi tarafından haczedilmesi halinde, ilgili mal hakkında icra dairesince satış kararı alınmasından sonra muhafaza altına alınacak, aksi durumda ise mal rehin alacaklısına teslim edilecektir¹⁴⁶. Benzer şekilde gemi alacaklısı hakkı da bu kapsamda değerlendirilebilir. Bu hak, alacaklının alacağını, geminin bedelinden

¹⁴⁰ E. Benli, ‘Ayni Hakların Teminat İşlevi’, *ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 1, sayı: 1, 2019, s. 109-134, s. 112.

¹⁴¹ Aslan, a.g.e., s. 173 vd; Muşul, a.g.e., s. 596; E. Ş. Elgün Toğrul, ‘Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu’na Göre İcra Takibi’, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 5, sayı: 2, 2022, s. 402.

¹⁴² Kuru ve Aydın, a.g.e., s. 222.

¹⁴³ Yargıtay 12. HD, T. 17.4.2024, E. 2023/7117, K. 2024/3569, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>, E.T: 1.2.2025.

¹⁴⁴ A. Güneren, *İcra ve İflas Hukukunda İstihkak Davaları ile Tasarruf İptal Davaları*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, s. 150.

¹⁴⁵ Kuru ve Aydın, a.g.e., s. 222; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özkes, a.g.e., 201-202;

¹⁴⁶ K. Şenocak, Z. Kahraman, İ. Tuncer Kazancı ve Bahar Öcal Apaydın, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s. 180.

öncelikle temin etmesini sağlayan kanuni bir rehin hakkı olarak değerlendirilmektedir. Yine bu hakkın alacaklısı da istihkak iddiasında bulunabilecektir¹⁴⁷.

Ticari işlemler açısından taşınır rehni, istihkak iddiasının konusunu oluşturabilir. TMK md. 939 hükmüne göre bir taşınır malın rehin verenin fiili hâkimiyetine girmesine kadar rehin hakkının doğmayacağı belirtilmekte, buna karşın TMK md. 940 hükmü ile birlikte, “ Gerçek veya tüzel kişilerin alacaklarının güvence altına alınması için, kanun gereğince bir sicile tescili zorunlu olan taşınır mallar üzerinde, zilyetlik devredilmeden de, taşınır malın kayıtlı bulunduğu sicile yazılmak suretiyle rehin kurulabilir.” Denilmekle zilyetlik devredilmeksizin rehin tesisi mümkün kılınmıştır. Bilhassa ticari ilişkiler bakımından taşınır rehninin TİTRK md. 4/1 hükmü gereğince, yalnızca rehin sözleşmesinin sicile kaydedilmesiyle oluşması bu uygulamaya örnek teşkil etmektedir. Kurulan rehin sözleşmesine karşın mahcuz mal borçlunun elinde kalmaya devam etmektedir.

Yapılan rehin sözleşmesine göre; rehne konu ilgili mahcuz mal, alacaklının zilyetliğine geçmemekte, borçlunun elinde kalmaya devam etmektedir. Malın satışı yapılmazsa borçluya iadesi gerekmektedir. Zira rehinli eşyanın borçlunun başka bir alacaklısı tarafından haczedilmiş olması halinde dahi rehin borçlusu rehin sözleşmesinden kaynaklanan yükümlülüklerini ihlal etmemiş olabilir. Teslimsiz taşınır rehni sisteminin temelinde yer alan, borçlunun ticari faaliyetlerini devam ettirmesi ve böylece malın borçlunun elinde kalması sağlanarak borçlunun borcunu ödeme imkân ve kolaylığının sağlanması amaçlanmaktadır¹⁴⁸.

Haczedilen malın borçlunun elinde mi yoksa üçüncü bir şahsın elinde iken haczedildiği önem arz etmektedir. Haczin kimin elinde yapıldığı hususu, İİK md. 96 çerçevesinde mi yoksa İİK md. 99 hükmü çerçevesinde mi uygulamanın yapılacağı değerlendirilmelidir. Teslimsiz taşınır rehni esas alınması halinde; rehinli mal, haciz sırasında borçlunun zilyetliğinde bulunacaktır.

Doktrinde yer alan bir görüşe göre; rehin alacaklısı, ilgili haciz bakımından borçlu sıfatını haizdir. Rehin ilişkisi üçüncü kişiyle olan ticari bir sözleşmeden

¹⁴⁷ T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 11.

¹⁴⁸ Elgün Toğrul, a.g.e., s. 403.

kaynaklandığı için İİK md. 99 hükmünün uygulanması gerektiği belirtilmiştir¹⁴⁹. Buna karşın bir başka görüşe göre ise, İİK md. 99 hükmü sadece taşınırın üçüncü kişinin zilyetliğinde bulunduğu durumları kapsamaktadır. Fakat mevcut durumda rehinli mal, borçlunun elindedir. Teslim şartı bulunmaksızın gerçekleşen bir rehin söz konusudur. İlaveten İİK md. 99/son uyarınca haczin, üçüncü kişinin yokluğunda iken yapılp üçüncü kişi lehine istihkak iddiasının ileri sürüldüğü durumlarda da bu hükmün uygulanacağı düzenlenmiştir. İfade edilmelidir ki, ilgili maddenin başlığı “üçüncü kişinin zilyetliği” başlığını taşımaktadır. Teslimsiz rehinlerde ise mal borçlunun zilyetliğinde yer almaktadır. Bu nedenle de rehinli mal üzerinde üçüncü kişinin doğrudan bir zilyetliği söz konusudur¹⁵⁰.

Alacaklı, borçlunun malvarlığına haciz konulmasını talep ederken, ya mülkiyeti üçüncü kişiye ait olup borçluya rehin olarak bırakılmış eşyaları veyahut da borçlunun mülkiyetinde olmakla birlikte üçüncü kişi lehine rehnedilmiş ve halen borçlunun zilyetliğinde bulunan taşınır malların haczedilmesini isteyebilir. Alacaklının haciz işlemine karşılık borçlu, haczedilen malın kendisine ait olmadığını ya da üzerinde üçüncü kişi yararına rehin hakkı bulunduğunu ileri sürmesi halinde bu iddia, istihkak iddiası olarak değerlendirilir.¹⁵¹ Borçlunun ileri sürdüğü istihkak iddiasına karşın mahkemece istihkak iddiasının değerlendirilmesine ilişkin usul hükümleri uygulanır. Mahkeme, iddiayı değerlendirirken haczedilen malın kimin elinde haczedildiğini, malın mülkiyetinin kime ait olduğunun tespitini veya alacaklı talebi doğrultusunda haczedilen mahcuz mal üzerinde gerçekten üçüncü kişi lehine bir rehin hakkı bulunup bulunmadığını araştırarak haczin geçerli bir haciz olup olmadığı hususunda değerlendirmede bulunur. Böylece, hem alacaklının alacağına kavuşması için alacak hakkının korunması, hem de üçüncü kişilerin mülkiyet ve rehin haklarının ihlal edilmemesi amaçlanır.

Belirtildiği üzere taşınır rehninde, zilyetlik el değiştirmeksizin borçluda kalmaktadır. Fakat taşınır mal üzerinde rehin alacaklısının hakkı bulunmaya devam

¹⁴⁹ Şenocak, Kahraman, Tuncer Kazancı ve Öcal Apaydın, s. 181.

¹⁵⁰ B. Karakuş Erbaş, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni ve Rehin Alacaklısının Korunması*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018, s. 260.

¹⁵¹ T. Uyar, ‘Borçlu, “Haczedilen Malın/ Malların Kendisine Değil, Üçüncü Bir Kişiye Ait Olduğunu” Belirterek “Haczedilmezlik İddiası”nda Bulunabilir Mi?’ . *Ankara Barosu Dergisi*, sayı: 2, 2017, s. 244-245.

etmektedir. Buna karşın istihkak iddiasında bulunmak isteyen borçlu, mal üzerinde taşınır rehni olduğunu ileri sürerek istihkak iddiasında bulunabilmelidir. Burada tartışılması gereken husus ise; rehin alacaklısının hakkını ne şekilde ileri süreceğidir. Yargıtay HGK¹⁵² bu konuya dair kararında, rehin hakkının istihkak davası çerçevesinde ele alınmasının yerinde olacağını belirtmiştir.

Bir diğer önemli husus ise, ticari işlemlere konu olan taşınır rehni sözleşmesinin, rehin hakkının üçüncü kişilere karşı geçerlilik kazanabilmesi için sicile tescil edilmesinin zorunlu olmasıdır (TİTRK md. 9/1). Bu sicil aynı zamanda alenidir (TİTRK md. 2/1-k). Sicilin aleni olması sebebiyle herkes- ilgili olup olmadığı gözetilmeksizin- sicilde kayıtlı bilgi ve belgeleri inceleme hakkını haizdir. Takip aşamasında üçüncü kişi konumunda bulunan rehin alacaklısı, haczedilen taşınır üzerinde rehin hakkına sahip olduğunu ileri sürdüğünde bu hakkını sicil kaydıyla ortaya koyabilir. Sicil kaydının aksi iddia ediliyorsa ispat yükü davalı alacaklıya düşer¹⁵³.

Örneğin; taşınır mallarda zilyetlik genellikle mülkiyet karinesi doğurur; ancak bu durum tescile tabi taşıtlar bakımından geçerli değildir. Çünkü araçlara ilişkin mülkiyet işlemleri noter kanalıyla yapılmakta ve trafik siciline kaydedilmektedir. Eğer haczedilen araç borçlunun elindeyse ama trafik siciline başka bir kişi adına kayıtlıysa, o zaman davalı alacaklı, söz konusu aracın borçluya ait olduğunu yalnızca noter kayıtlarıyla ispat edebilir. Noter huzurunda yapılan ve sicile kaydedilmiş bir rehin sözleşmesi, rehin alacaklısının istihkak iddiasını ispatlaması bakımından yeterli görülmelidir¹⁵⁴.

1.3.7. Miras Sebebiyle İstihkak İddiası

Miras Hukuku kapsamında istihkak iddiasının ileri sürülmesi mümkündür¹⁵⁵. Bu dava türünün kökenleri Roma Hukuku'na kadar götürülebilir. Ülkemizde ise Türk Kanun-u Medenisi (1926)¹⁵⁶ ile hukuk sistemimize dahil olmuş, İsviçre Medeni

¹⁵² Yargıtay HGK, T. 23.6.2020, E. 2017/12-735, K. 2020/445, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>, E.T: 8.2.2025.

¹⁵³ Elgün Toğrul, a.g.e., s. 404.

¹⁵⁴ Elgün Toğrul, a.g.e., s. 404 vd.

¹⁵⁵ Antalya, a.g.e., s. 501.

¹⁵⁶ 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi, 4.4.1926 tarih ve 339 sayılı Resmi Gazete.

Kanunu'ndan intikal etmiştir. Buna karşın, “*l'action en pétition d'hérédité*” teriminin karşılığı olarak “miras sebebiyle istihkak davası” şeklinde çevrilmesi, doktrinde önemli tartışmaları da beraberinde getirmiştir¹⁵⁷.

Miras sebebiyle istihkak davası, yasal ya da atanmış mirasçıların terekeye dair haklarına yönelik tehdidin bertaraf edilmesini amaçlar. Mirasçının miras hakkına dayanmak suretiyle, terekenin bütününe ya da bir kısmının veyahut da terekeye dahil bir malın haksız olarak bir başkasının elinde bulunması durumunda, malın geri alınmasını temin maksadıyla miras sebebiyle istihkak davası açması mümkündür. Bir şeyin teslimini içermesi dolayısıyla bu dava bir eda davası olarak değerlendirilmektedir¹⁵⁸.

Hatemi'ye göre bu dava türü; Roma Hukuku'ndaki *petitio hereditatis*¹⁵⁹ davasına dayanmaktadır. Yine de farklı hukuk sistemlerinde *possessor pro heredeye* karşı mı yoksa *possessor pro possessoreye* karşı da açılıp açılmayacağı konusunda tartışmalar bulunduğu görülmektedir¹⁶⁰.

Hatemi; miras sebebiyle istihkak davasının aynı nitelikte bir dava mı yoksa özgün bir tür mü olduğu konusundaki tartışmalara dikkat çekmektedir. Hatemi'ye göre bu dava klasik anlamda *rei vindicatio* (adi istihkak) davasından ayrıdır; çünkü davacı burada aynı hak sahibi olup olmadığını değil, mirasçılık sıfatı dolayısıyla sahip olduğu üstün hakkını ileri sürmektedir¹⁶¹. Bu bakımdan bu dava belirli unsurlarıyla aynı dava özelliklerini taşısa da aynı bir dava değildir. Eren açısından ise bu dava “*külli nitelikte bir eda davası*” olarak değerlendirilmektedir¹⁶². Yazara göre, davanın mülkiyet hakkına bağlı bir aynı dava olarak görülmesi dar bir bakış açısidir çünkü tereke, sadece maddi mallardan oluşmaz. Terek, alacak hakları, fıkri haklar gibi soyut değerleri de içermektedir. Dolayısıyla miras sebebiyle istihkak davası mutlak etki doğuran, herkese karşı ileri sürülebilen davalardandır.

¹⁵⁷ H. Hatemi, ‘Miras Sebebiyle İstihkak Davası Hakkında Düşünceler’, *YÜHFD*, cilt: 18, sayı: 2, 2021, s. 577-582.

¹⁵⁸ F. Eren, ‘Miras Sebebiyle İstihkak Davası’. *Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan*, s. 1046.

¹⁵⁹ S. N. Güvenç, *Miras Sebebiyle İstihkak (Mirasçılık) Davası*, Filiz Kitabevi, 2021, s. 5.

¹⁶⁰ Hatemi, a.g.e., s. 578.

¹⁶¹ Hatemi, a.g.e., s. 579.

¹⁶² Eren, a.g.e., s. 1048; Güvenç, a.g.e., s. 55-58.

Eren, miras sebebiyle istihkak davasının *külli (tümsel) dava* olduğunu vurgulamaktadır. Zira davacı, terekenin tümünü ya da bir kısmını oluşturan hak ve malların iadesini talep ederken her bir malı tek tek belirtmek zorunda değildir¹⁶³. Bu özellik, mirasçılara farklı ayni ve şahsi davalar yerine tek bir dava ile koruma sağlama imkânı tanır. Bazı durumlarda ise, dava ikincil nitelikte olabilir. Ölüme bağlı tasarrufun iptali durumunda veyahut da tenkis davası ile birlikte istihkak davasının açılması durumunda terekeye geri dönüş sadece miras sebebiyle istihkak davası ile sağlanabilecektir¹⁶⁴. Diğer durumlarda miras sebebiyle istihkak davası, asli niteliktedir ve doğrudan terekeye dair iade talebini kapsar. Güvenç'e göre ise bu dava, terekeye dahil bir aynî hakka ilişkinse hem aynî, hem mutlak dava özelliği taşır, alacak hakkına ilişkinse; mutlak hak olup aynî dava değildir. Esas itibarıyla bu dava, tereke mallarının mirasçıya geçirilmesine yönelik bir eda davasıdır. Veraset uyuşmazlığı ön şartı aranması davayı iki konulu hale getirmez. Ancak, konusu tapu sicilinde taşınmaza ilişkin kayıt düzeltimi olan miras sebebiyle istihkak davaları, tespit davası niteliği taşımaktadır¹⁶⁵.

TMK md. 637 hükmüne göre bu davanın davacıları yasal ya da atanmış mirasçılar olabilir. Mirasçılıkta üstün hak sahibi olmasına karşın fiili olarak terekeye zilyet olmayan mirasçı da bu davayı açabilmektedir¹⁶⁶. Diğer yandan vasiyet alacaklıları, miras ortaklarından biri terekeye zilyet olması halinde, bazı mirasçı grupları bu davayı açamazlar. Bunlar arasında, mirası reddedenler, mirasçılığı düşen kişiler, miras ortaklarından biri terekeye zilyet olduğunda diğer ortaklar yer alır. Bu davanın davalısı ise hukuki bir sebebe bağlı olmaksızın ya da mirasçılık iddiası ile elinde terekeyi bulundurmasına karşın mirasçı olmayan zilyet olacaktır¹⁶⁷. Vasiyet alacaklısı ya da miras payını devralan üçüncü kişi istihkak iddiasını ileri süremez¹⁶⁸. Davalı, terekeye dair bir iddia ileri sürebileceği gibi herhangi bir iddiaya sahip olmayan sıradan bir zilyet de olabilir. Buradaki önemli husus, malın haksız olarak elde

¹⁶³ Eren, a.g.e., s. 1049.

¹⁶⁴ Eren, a.g.e., s. 1050.

¹⁶⁵ Güvenç, a.g.e., s. 72-73.

¹⁶⁶ Eren, a.g.e., s. 1052.

¹⁶⁷ Hatemi, a.g.e., s. 580.

¹⁶⁸ Güvenç, a.g.e., s. 110-112.

bulundurulmasıdır. Davalının terekeyi satış, bağış gibi sözleşmelerle devraldığını iddia etmesi halinde, bu iddia ön sorun olarak incelenir¹⁶⁹.

Miras sebebiyle istihkak davasının önemli özelliklerinden biri, kazandırıcı zamanaşımına karşı ileri sürülebiliyor olmasıdır. TMK m.638'e göre; tereke malının zamanaşımı suretiyle kazanıldığı iddia edilemeyecektir. Hatemi, bu düzenlemenin terekeye ilişkin hakların korunmasında büyük önem taşıdığını belirtir¹⁷⁰. Eren ise, bu davanın mirasçılara görevli mahkemede yetkide teklik, ihtiyati tedbir isteme imkânı gibi ayrıcalıklar sağladığını ifade eder¹⁷¹.

1.4. İstihkak İddiasının İleri Sürülmesi

İstihkak iddiasının ileri sürülmesinde üç olasılık bulunmaktadır. Bunlar; malı zilyetliğinde bulunduranın borçlu olması (malın üçüncü kişinin mülkiyetinde olduğu iddiası açısından), üçüncü kişi (malın kendi mülkiyetinde olduğu iddiası) ya da malı borçlu ile birlikte zilyetliğinde bulunduran üçüncü kişi olmasıdır (malın başka bir üçüncü kişi mülkiyetinde olduğu). Borçlu veyahut da üçüncü kişi haricindeki kişiler tarafından istihkak iddiasında bulunulmayacaktır. Geçerli bir haciz işlemi yapılmasını müteakip, istihkak iddiasının borçlunun üçüncü kişi lehine ileri sürebilmesi veyahut da doğrudan üçüncü kişi tarafından bu iddianın ileri sürülebilmesi gerekmektedir¹⁷².

1.4.1. İstihkak İddiasının İleri Sürülmesinde Yetkili Kişiler

1.4.1.1. Borçlu

İstihkak iddiasını ileri sürebilecek taraflardan biri borçludur. İcra takibinin borçlusu istihkak iddiasını, malın mülkiyetinin kendisine değil, üçüncü kişiye ait olduğunu ileri sürebilir. Bu iddia, borçlu tarafından üçüncü kişi lehine ileri sürülen bir iddiadır¹⁷³.

¹⁶⁹ Eren, a.g.e., s. 1054.

¹⁷⁰ Hatemi, a.g.e., s. 580.

¹⁷¹ Eren, a.g.e., s. 1051.

¹⁷² S. B. Kul Alkan, 'Haczedilen Malın Üçüncü Kişinin Elinde Bulunması Halinde Açılan İstihkak Davası', Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Selçuk Üniversitesi SBE*, Konya, 2022, s. 14.

¹⁷³ Kul Alkan, a.g.e., s. 16.

Haciz esnasında, borçlunun fiili hâkimiyetinde bulunan bir malın onun mülkiyetinde olduğuna yönelik bir kabul söz konusu olacaktır. Buna göre, bir malın elinde bulundurulması, zilyetlik kavramını da kapsayan geniş bir kavramdır¹⁷⁴. Bu açıdan, haciz esnasında borçlunun fiili hâkimiyetinde bulunduğu tespit edilen malın mülkiyetinin borçluya ait olduğu yönünde bir karine olarak değerlendirilmesi söz konusudur¹⁷⁵. Borçlunun dükkânı, evi veya çalıştığı ortamda tespit edilen ve zilyetliğinde bulunan mallarla ilgili olarak İİK md. 96 ve 97 hükümleri birlikte değerlendirilebilir. İstihkak iddiası, haczin yapıldığı tarihte henüz tam doğruluğu tasdiklenmemiş, ilk aşamada soyut özellik taşıyan bir taleptir. Bu iddianın gerçekliğinin incelenmesi ise, dava sürecinde taraflarca ileri sürülecektir. Örneğin; borçlunun evinde haciz işlemleri gerçekleştirilen hacze konu edilen kilimin, borçlunun kendisine ait değil komşusu K'a ait olduğu da iddia edilebilir. Komşu, bunun gibi bir kilimi evin görünümü hususunda güzel geleceğini düşündüğü için ödünç verdiği iddiasını ileri sürebilir. Haciz esnasında böyle bir iddia kime ait olduğu net olarak anlaşılabilir olmayan ve hukuken tartışmalı olan mallar açısından söz konusudur. Bu durumda borçlu veya üçüncü kişi, haczedilen mallar üzerinde hak iddia ederek istihkak sürecinin başlatılmasını icra dairesinden isteyebilir¹⁷⁶.

1.4.1.2. Üçüncü Kişiler

İstihkak iddiası bizzat üçüncü kişi tarafından kendi lehine ileri sürülebilir. Üçüncü kişi, istihkak iddiasını, malın borçluya ait olmadığını malın mülkiyetinin kendisine ait olduğunu ileri sürerek yapacaktır. Borçlunun zilyetliğinde bulunan bir malın haczedilmesi gerekiyorsa, üçüncü kişi bu mal üzerinde mülkiyet hakkı olduğu ya da mal üzerinde rehin hakkı olduğu yönünde istihkak iddiasında bulunabilir. İlaveten, üçüncü kişinin kendi zilyetliğinde olmayan ancak borçluya aidiyeti olduğu düşünülen ve icra organlarınca haczedilen mallar için de istihkak iddiasında bulunması mümkündür¹⁷⁷. Başlangıçta bir kimsenin zilyetliğinde bulunan bir mal ile ilgili olarak bu yönde bir iddiada bulunması asılsız gibi değerlendirilmekte ise de İİK md. 97/a

¹⁷⁴ “Elde bulundurma” kavramı, çalışmanın üçüncü bölümünde ayrıntılı olarak incelenecektir.

¹⁷⁵ Üstündağ, a.g.e., s. 210; N. Kurt Konca, “Üçüncü Kişi Elinde Haczedilen Ve Üçüncü Kişinin Üzerinde Mülkiyet İddiasında Bulunduğu Taşınır Mallar Üzerinde Alınacak Muhafaza Tedbirlerinin Kapsamı”. *Ankara Barosu Dergisi*, sayı: 2 (Mart 2009), s. 34.

¹⁷⁶ Küçükhasanoğlu, a.g.e., s. 14.

¹⁷⁷ Üstündağ, a.g.e., s. 220.

birinci cümlede kullanılan mülkiyet karanesinin adi kanuni karine niteliğinde olmasından dolayı yukarıda açıklanan bu karinenin çürütülmesi de mümkündür. Dolayısıyla, üçüncü kişinin sahipliğini ispat etmesi açısından istihkak iddiasında bulunması hukuken gereklidir¹⁷⁸.

Ayrıca, bir mal hem borçlunun hem de üçüncü kişinin fiilî hâkimiyetinde ise, üçüncü kişi bu malda hak iddia ederek kendi lehine istihkak davası açabilir. Bu şekilde yapılan tüm iddiaların temeli, esasında mülkiyet hakkına dayalıdır¹⁷⁹. Diğer yandan, gerçek veya tüzel kişileri temsil yetkisi olan kişiler de temsil ettiği kişi veya kuruluşun namına istihkak iddiasında bulunabilir. Örneğin, bir haciz işlemi esnasında şirket yetkilisi, hacze konu eşyaların şirkete ait olduğunu belirtip şirket adına istihkak talebinde bulunabilir¹⁸⁰. Üçüncü kişi bir tüzel kişi olabilir. Tüzel kişi, temsilcisi vasıtasıyla mülkiyet iddiasında bulunmalıdır. Üçüncü şahıs şirket temsilcisi haciz esnasında haciz mahallinde hazır bulunması halinde mülkiyet iddiasını icra memuruna yöneltecektir. Aksi durumda, yasal süresi içerisinde üçüncü kişi temsilcisi vasıtasıyla istihkak iddiasını ileri sürebilecektir¹⁸¹. Buna karşın üçüncü kişinin temsilcisi ya da ortağı olmayan kişi tarafından ileri sürülen istihkak iddiası mahkeme tarafından dikkate alınmamaktadır¹⁸². İstihkak iddiasında bulunan üçüncü şahıs şirket çalışanı tarafından bu iddia ileri sürülemez¹⁸³. Kişinin şirketin temsilcisi olduğunu iddia ederek vekâletname sunması da yeterli değildir. Vekâletnameden kişinin şirketin ticari vekili olduğu fakat dava açma ve davayı takip etme ya da istihkak iddiasında bulunma gibi özel yetkili bir temsilci olmadığı anlaşılmakta ise, istihkak iddiası geçerli kabul edilmemektedir¹⁸⁴. Haciz esnasında yetkili temsilci olmayan üçüncü şahıs tarafından öne sürülen geçersiz istihkak iddiasına karşılık olarak, yasal süresi içinde şirketin

¹⁷⁸ Aslan, a.g.e., s. 406.

¹⁷⁹ Kul Alkan, a.g.e., s. 17.

¹⁸⁰ Muşul, a.g.e., s. 252.

¹⁸¹ Küçükhasanoğlu, a.g.e., s. 14.

¹⁸² Yargıtay 8. HD, T. 18.12.2019, E. 2016/21906, K. 2019/11513, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>, E.T: 8.2.2025.

¹⁸³ Yargıtay 12. HD, T. 18.12.2024, E. 2024/5196, K. 2024/10708, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>, E.T: 8.2.2025.

¹⁸⁴ Yargıtay 12. HD, T. 13.2.2025, E. 2024/6331, K. 2025/1087, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>, E.T: 8.2.2025.

yetkili temsilcisi tarafından ileri sürülen geçerli bir istihkak iddiasının bulunması halinde, bu iddia geçerli bir istihkak iddiası olarak değerlendirilecektir¹⁸⁵.

Bu konudaki diğer bir ihtimal ise, borçluya ilişkin yürütülen bir haciz işlemi sırasında, üçüncü kişinin zilyetliğinde bulunan bir malın hacze konu edilmesidir. İİK md. 99 hükmü, borçluya ait olduğu iddia edilen bir malın üçüncü kişinin elinde bulunması halinde icra memuru tarafından izlenecek süreci düzenlemektedir. Bu kapsamda, bir mal borçlunun elinde değilse, ancak üçüncü bir kişi mülkiyet, rehin ya da diğer aynı haklar iddiasında bulunmaktaysa ve üçüncü kişi, malı kendi uhdesinde muhafaza etmeyi kabul ettiği takdirde, artık icra müdürü tarafından ilgili mal muhafaza altına alınmayacaktır, yediemin olarak üçüncü kişi elinde bırakılacaktır. Alacaklının üçüncü kişiyi davalı olarak göstermek suretiyle istihkak davası açması için icra müdürlüğü tarafından alacaklıya yedi günlük bir süre verilmelidir¹⁸⁶. Malı elinde bulunduran kişi aslında hukuken onun sahibi olduğunu ya da malın kendisine ait bir rehin hakkına konu olduğunu ileri sürmektedir¹⁸⁷. Her ne kadar malın üçüncü kişinin zilyetliğinde olması, üçüncü kişi lehine bir karine oluştursa da bu karine kesin değildir. Dolayısıyla aksinin ispatı mümkündür. Örneğin; bir antika halının üçüncü kişinin evinde haczedilmesi halinde, bu kişi malın kendisine ait olduğunu iddia edebilir ve haciz işlemine karşı istihkak prosedürü başlatabilir¹⁸⁸.

Yedi günlük süre içerisinde alacaklı tarafından dava açılmazsa, istihkak iddiası alacaklı tarafından zımnen kabul edilmiş sayılır. Sürenin geçmesi ile üçüncü kişi tarafından dava açabilir ise de bu davanın açılmasına lüzum yoktur¹⁸⁹.

İcra müdürünün istihkak iddiası hakkında değerlendirme yapmaksızın dosyayı doğrudan icra mahkemesine göndermesi halinde; icra mahkemesi, dosyanın İİK md. 99'a göre değerlendirileceğine karar vererek kimin dava açacağına hükmedebilir. Ayrıca, haciz işlemi istinabe yoluyla yapılmışsa yani istihkaka konu haczedilen mahcuz mal, talimat aracılığıyla başka bir yerdeki icra müdürlüğüne haczedilmişse,

¹⁸⁵ Yargıtay 12. HD, T. 20.9.2023, E. 2023/510, K. 2023/5205, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>, E.T: 23.2.2025.

¹⁸⁶ C. Akil, 'Üçüncü Yargı Paketi'nin İcra ve İflas Kanunu'na İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi'. *Batider*, cilt: 29, sayı: 3, 2013, s.251.

¹⁸⁷ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas Hukuku*, s. 263.

¹⁸⁸ Coşkun, a.g.e., s. 1314.

¹⁸⁹ Coşkun, a.g.e., s. 1316.

istihkak iddiasını değerlendirme yetkisi esas takibin yapıldığı yer dosyası olan icra müdürlüğüdür. Esas icra dairesi tarafından istihkak iddiası değerlendirilir ve ilgili kararın tebliği ile birlikte müdürlükçe alacaklıya yedi günlük istihkak davası açması için süre verilir.

Son olarak, mal dördüncü bir kişinin elinde bulunuyorsa, yani üçüncü kişi tarafından başka bir üçüncü kişi lehine istihkak iddiasında bulunuluyorsa, bu kişi malı üçüncü kişi adına bulundurduğunu beyan ederse, mal, üçüncü kişinin elinde haczedilmiş sayılır ve İİK md. 99 hükmü uygulanır. Aksi halde borçlu elinde haczedildiği kabul edilerek İİK md. 97 hükümleri uygulanır. Rehin hakkı söz konusuysa icra dairesi, istihkak iddiası ile haczedilen mahcuz malı başka bir üçüncü kişiye yediemin olarak teslim edebilir.

1.4.1.3. Borçlu ile Birlikte Üçüncü Kişi

İstihkak davasında, üçüncü kişiler kendi lehine bu iddiayı ileri sürebilecektir. Kural olarak, üçüncü kişinin bir başka üçüncü kişi lehine istihkak iddiasında bulunması mümkün değildir. Öte yandan bu kuralın istisnası olarak; borçlu ile birlikte taşınır bir malı zilyetliğinde bulunduran üçüncü kişiler, eğer bu mal üzerinde başka bir üçüncü kişiye ait mülkiyet veya rehin gibi sınırlı ayni haklar varsa ya da mal daha önce başka bir hacze konu edilmişse, İİK md. 85/2 uyarınca, haczi gerçekleştiren memura bildirmek ve beyanlarının tutanağa geçirilmesini istemekle yükümlüdür. Aynı şekilde, icra memurunun da borçlu veya malı elinde bulunduran üçüncü kişileri bu konuda beyanda bulunmaları için davet etmesi kanun gereği emredicidir.¹⁹⁰

Hacze konu malın taşınır mal olması, bu taşınır malın borçlu ile birlikte üçüncü kişilerin zilyetliğinde bulunması ve ilgili mal üzerinde sınırlı bir ayni hakkın mevcut olması halinde, haciz esnasında malı zilyetliğinde bulunduran borçlu olmayan üçüncü kişi de haciz işlemini yapan memura istihkak iddiasını beyan etmesi ve icra memurunca beyanın tutanağa geçirilmesi gerekmektedir. Sınırlı ayni haklar denilmekle; rehin hakkı ya da intifa hakkı gibi hakların belirtildiği görülmektedir. Belirtildiği üzere, üçüncü kişinin istihkak iddiasını ileri sürme hakkı bulunmakta olup

¹⁹⁰ Kul Alkan, a.g.e., s. 15.

üçüncü kişinin bu iddiası, geçerli bir iddia olarak kabul edilmektedir¹⁹¹. Haciz mahallinde borçlu ile birlikte malı elinde bulunduran üçüncü kişinin ilgili hacze konu eşyanın borçluya değil de bir başkasına ait olduğuna dair beyanı da istihkak iddiası olarak kabul edilecektir¹⁹².

1.4.2. İcra Dairesinin İşlemleri

İstihkak iddiasının ileri sürülmesi, haciz işlemi esnasında veya hacizden sonra esas takibin yapıldığı icra dosyasına bildirimde bulunmak suretiyle gerçekleşmektedir. Haciz işlemi sırasında bu iddia sözlü olarak ileri sürülmekte ve işbu iddianın, haczi yapan memur tarafından haciz tutanağına işlenmesi de zorunludur. Borçlu veya borçluya birlikte malı elinde bulunduranlar tarafından veya haciz mahallinde bulunmayan üçüncü kişi tarafından bilahare icra dairesine başvurularak ileri sürülen mülkiyet hakkına dayalı istihkak iddiaları, haczin sonradan öğrenilmesi halinde, öğrenme tarihinden itibaren yedi günlük süre içerisinde gerçekleştirilmelidir. Haciz tarihini öğrenmenin başlangıcı tespit edilememekte ise, üçüncü kişinin beyanına itibar edilecektir¹⁹³.

İcra müdürlüğü, istihkaklı haciz yapıldığını tutanaklara (haciz tutanağı ve/veya karar tensip tutanakları) işler (İİK md. 96/1). İstihkak iddiası, üçüncü şahıs tarafından ileri sürülmüşse, bu iddia icra müdürlüğüne alacaklı ve borçluya bir varaka ile bildirilir. Borçlu tarafından üçüncü kişi lehine ileri sürülen bir istihkak iddiası mevcut ise; bu iddia, belirtilen üçüncü kişiye ve alacaklıya bildirilir. Her iki durumda da İstihkak iddiasının bildirilmesi için 2004 sayılı İİK İcra ve İflas Kanunu'nun uygulanmasına dair 25783 sayılı İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği ile belirlenen, matbu "Örnek No: 23 İstihkak İddiasının Bildirilmesine İlişkin Belge" kullanılarak bildirim gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

İstihkak iddiası bizzat borçlu tarafından ileri sürülmüş ve malın bir başka üçüncü kişiye ait olduğu iddia edilmişse, bu durumda bildirim alacaklıya ve üçüncü kişiye

¹⁹¹ H. Pekcanitez, '4949 Sayılı Kanunla İcra Hukukunda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi'. *TBB Dergisi*, sayı: 49, 2003, s. 137-158, s. 147.

¹⁹² Yargıtay 8. HD, T. 2.6.2019, E: 2016/9679, K. 2019/4517; Benzer yönde Yargıtay 8. HD, T. 17.12.2019, E: 2018/19097, K. 2019/11403, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>, E.T: 23.2.2025.

¹⁹³ Yargıtay 8. HD, T. 3.12.2019, E. 2016/16208, K. 2019/10831, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>, E.T: 23.2.2025.

yapılacaktır. Borçlu tarafından ileri sürülen iddianın tekrar borçluya bildirilmesi usul ekonomisine aykırılık gösterecektir ve yasal mevzuatta bu doğrultuda bir düzenleme yoktur. İİK md. 96/2 hükmü uyarınca alacaklı ve borçluya, istihkak iddiasına karşı itiraz edebilmeleri için üç günlük yasal süre verilmektedir. Bu sürenin verilmesi yasal bir zorunluluktur ve aksi durumda süresiz şikâyet söz konusu olacaktır¹⁹⁴. Diğer yandan bildirimde, bu üç günlük süre içerisinde bildirim yapılan tarafın itiraz etmemesi halinde istihkak iddiasını kabul etmiş sayılacakları hususu ihtaren bildirilmelidir¹⁹⁵.

Haczin, borçlu veya üçüncü şahsın yokluğunda yapılması halinde; bu kişilerin malın haczini öğrenme tarihinden itibaren yedi günlük süre içerisinde istihkak iddiasında bulunmaz ise, aynı takip dosyasından bu iddiayı ileri sürme hakkını kaybedecektir. İstihkak iddiasının ileri sürüldüğü veyahut istihkak davasının açıldığı tarihte istihkak iddiasını ileri sürenle birlikte oturanlar ya da bu şahısların iş ortakları, iddianın ileri sürüldüğü tarihte veya istihkak davasının İİK md.97/9 f. Uyarınca açılması halinde davanın açılma tarihinde malın haczini öğrenmiş sayılmaktadırlar. (İİK md. 96/3)

Haczin istinabe aracılığıyla yapıldığı dosyalarda bildirimler, talimat dosyasında görevli icra müdürlüğü tarafından değil, esas takibin yapıldığı yer icra müdürlüğünce yapılacaktır¹⁹⁶.

1.4.3. İddianın Kabulü

Geçerli ve devam eden bir haczin olması ve iddianın kabulü halinde istihkak iddiası, icra müdürlüğü tarafından alacaklı ve borçluya bildirilir. Alacaklı ve borçlunun istihkak iddiasına karşın beyanlarını üç gün içerisinde icra dairesine bildirmeleri zorunludur.(İİK md.96/2) İcra müdürlüğünün istihkak bildirimini tebliğinden itibaren üç gün içinde taraflarca istihkak iddiasına itiraz edilmemesi halinde, istihkak iddiası zımnen kabul edilmiş sayılacaktır¹⁹⁷ Bu müddet içinde

¹⁹⁴ Güneren, a.g.e., s. 72; Coşkun, a.g.e., s. 1225.

¹⁹⁵ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, a.g.e., 203; Yargıtay 12. HD, T. 8.12.2021, E. 2021/80119, K. 2021/11174. <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>, E.T: 23.2.2025.

¹⁹⁶ Yargıtay 8 HD, T. 17.12.2019, E: 2016/19097, K. 2019/11403, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>, E.T: 23.2.2025.

¹⁹⁷ Kuru ve Aydın, a.g.e., s. 222; Coşkun, a.g.e., s. 1225.

taraf larca itirazda bulunulursa icra müdürü dosyayı bekletmeksizin icra mahkemesine tevdi etmelidir¹⁹⁸. İstihkak prosedürü, İİK md. 97 vd. hükümleri çerçevesinde yürütülür. İstihkak iddiasına, üç günlük süre içerisinde itiraz edilmemiş olması halinde, artık icra müdürlüğü tarafından dosyanın mahkemeye sevk edilmesine lüzum kalmaz, çünkü kanun maddesinde de belirtildiği üzere, üç günlük itiraz süresinde cevap verilmemesi zımni kabul sayılarak taraflarca istihkak iddiası kabul edilmiş olacaktır. Bu kabul, sadece bu icra takibine ve bu istihkak iddiasına özgü olup ilgili taraflarla sınırlıdır¹⁹⁹. Takibin ilerleyen safhalarında aynı mal üzerine tekrar haciz işlemi uygulanırsa, üçüncü kişiler bu mala ilişkin tekrar istihkak iddialarını ileri sürebilir, yeniden bir istihkak prosedürü başlayacaktır.

Bu düzenleme, takip hukukunun esnek yapısını göstermektedir. İsviçre İcra Hukuku 'nda olduğu gibi üç günlük sürenin çok kısa olması uygulamada mağduriyete sebep olmaktadır. Aslan²⁰⁰'a göre; bu sürenin on güne uzatılması savunulmaktadır. Zira, hak kayıplarını bertaraf etmek ve taraflara daha sağlıklı bir değerlendirme imkanı sağlamak adına süre uzatımı yerinde bir çaredir. Her ne kadar sürenin on güne uzatılması alacaklının aleyhine olarak alacağına daha geç kavuşmasına sebebiyet verecekse de kanaatimizce, mal üzerinde aynı hak iddiasını ileri süren üçüncü kişilerin hukuki dinlenilme hakkının korunması yerinde olacaktır.

İstihkak iddiasının alacaklı tarafından kabul edilmesi halinde, hacze konu mahcuz mal borçlunun malvarlığı olarak değerlendirilmez. Üçüncü kişinin istihkak iddiasının, alacaklı tarafından kabul edilmesi veya İİK md. 96/2 hükmü uyarınca, üç günlük sürede itiraz edilmemiş olması halinde haciz kalkar²⁰¹. İstihkak konusu sınırlı bir ayni hak (örneğin intifa hakkı, rehin hakkı vb.) ise haciz, mal üzerinde bu sınırlayıcı ayni hak dikkate alınarak uygulanmaktadır. İstihkak iddiası sadece üçüncü kişinin mal üzerindeki haklarını değil, haczin kapsamını da dolaylı olarak etkilemektedir²⁰².

¹⁹⁸ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, a.g.e., s. 204; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, a.g.e., s. 365.

¹⁹⁹ H. Özkan, *Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflas Davaları ve Tatbikatı*, cilt: 6, Legal Yayınevi, İstanbul, 2013, s.304.

²⁰⁰ Aslan, a.g.e., s. 302.

²⁰¹ Küçükhasanoğlu, a.g.e., s. 26.

²⁰² Küçükhasanoğlu, a.g.e., s. 26 vd.

1.4.4. İstihkak İddiasına İtiraz Edilmesi

İstihkak iddiasına karşı yasal süresi içerisinde alacaklı tarafından itiraz edilmesi halinde, İİK md. 97/1 hükmüne göre icra müdürü ilgili dosyayı derhal icra mahkemesine sevk edecektir. Dosyayı değerlendiren icra mahkemesi, öncelikle takibin devamı veya taliki hususunda bir karar verecektir (İİK md. 97/2). Ve bu karar icra müdürlüğünce istihkak iddia eden üçüncü kişilere bildirilecektir (İİK md. 97/IV). İcra mahkemesi, istihkak iddiasının esası ile ilgili karar vermez. Burada icra mahkemesinin görevi; yasal ve yargısal karinelere bağlı olarak istihkak iddiasını değerlendirerek hacizli mala yönelik icra takip işlemlerinin devam edip etmeyeceği yönünde bir karar vermekten ibarettir. İşin esasına girerek esası hakkında karar veren icra mahkemesi kararları Yargıtay tarafından bozulmaktadır²⁰³. Yargıtay tarafından incelenen bir kararda, istihkak iddiasının kabulü yönünde verilen kararın işin esasına girmek olduğuna kanaat getirerek kararın bozulmasına karar vermiştir²⁰⁴. İcra mahkemesi, takibin devamına veya talikine dosya üzerinden incelemeye karar verecektir. Mahkeme, gerekli görmesi durumunda, alacaklı, borçlu ve üçüncü kişiyi istihkak iddiası ile ilgili olarak duruşma yapmak suretiyle dinleyebilir²⁰⁵.

İcra mahkemesi, takibin devamı ya da talikine karar verdikten sonra, üçüncü kişiye istihkak davası açması için süre tanınmalıdır. Bu çerçevede Yargıtay'ın bir kararında, icra mahkemesinin takibin ertelenmesine hükmetmesine rağmen, üçüncü kişinin haksız çıkması halinde, alacaklının uğrayabileceği zarara karşı teminat alınması ve üçüncü kişiye, kararın bildirildiği tarihten itibaren yedi günlük süre içerisinde istihkak davası açma hakkı tanınması gerekirken, doğrudan takibin ertelenmesi yönünde karar verilmesini hukuka uygun bulmadığı belirtilmiştir²⁰⁶. Yani takibin üçüncü kişi tarafından istihkak iddiasına konu mal yönünden durdurulabilmesi için ve bu süreç içinde alacaklının hacze yönelik takibi ilerletici satış vb. işlemleri yapamayacağı gözetildiğinde istihkak davasının reddedilmesi halinde alacaklının

²⁰³ Yargıtay 12. HD, T. 27.9.2011, E. 2011/1649, K. 2011/16913, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>, E.T: 23.2.2025.

²⁰⁴ Yargıtay 8. HD, T. 12.12.2015, E. 2014/9493, K. 2015/22820, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>, E.T: 23.2.2025.

²⁰⁵ Kuru, El Kitabı, s. 471-474.

²⁰⁶ Yargıtay 12. HD, T. 29.12.2022, E. 2022/11911, K. 2022/14271, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>, E.T: 23.2.2025.

alacağına geç kavuşmaktan doğan ve takibin haksız yere geciktirilmesine karşılık olarak bu teminatın öngörülmesi kanaatimizce de isabetlidir.

İstihkak iddiası hakkında icra mahkemesi tarafından takibin ertelenmesine yönelik bir karar verilmediği sürece istihkak iddiası, hacizli malın satışını durdurmaz ancak istihkak prosedürü tamamlanmadan yani icra mahkemesi tarafından takibin devamına yönelik bir karar verilmedikçe malın muhafazası ve satışı yapılamayacaktır. Öte yandan, üçüncü kişinin istihkak iddiasına yönelik haczedilen mahcuz mal hakkında istihkak iddiasını değerlendiren icra mahkemesince İİK md. 97/3 f. uyarınca teminat karşılığı dava sonuna kadar takibin durdurulmasına karar verilebilmektedir²⁰⁷.

Mahkemece, üçüncü kişinin doğrudan açmış olduğu veya takibin devamı kararı doğrultusunda üçüncü kişi tarafından icra mahkemesinde ikame edilen istihkak davası neticesinde davanın reddolunması halinde istinaf veyahut temyiz yoluna başvuran istihkak iddiasını ileri süren üçüncü kişi, icra müdürlüğünden İİK md. 36 uyarınca mehil talep edebilir(İİK md. 97/14). Kural olarak; icra mahkemesi kararlarına karşı kanunda tahdidi olarak sayılan mehil istenebilecek icra mahkemesince verilen sınırlı kararlardandır. İcra müdürlüğünce üçüncü kişinin mehil talebi kabul edilerek mehil vesikası verilmesi halinde yine icra mahkemesince uygun görülmesi ile icranın ertelenmesine karar verilecektir. Bu karar doğrultusunda Bölge Adliye Mahkemesi'nce veya Yargıtay tarafından esas hakkında kesin bir nihai hüküm verilinceye kadar dosyadan hacizli malın satışı mümkün olmayacaktır.

İİK md. 97/8 uyarınca; icra mahkemesinin takibin devamı yönündeki kararına karşı üçüncü şahıs tarafından, bu kararın kendisine tebliğinden itibaren yedi günlük süresi içerisinde açılan istihkak davası esnasında, İİK md. 106 ile belirtilen satış isteme süreleri kesilecektir. Halbuki; aynı maddenin dokuzuncu fıkrasında düzenlendiği üzere, kendisine istihkak iddiasında bulunma imkanı verilmeyen üçüncü şahıs tarafından doğrudan bir istihkak davası açılması halinde icra hakimi tarafından takibin talik edilip edilmeyeceği yönünde İİK md. 97 hükümleri çerçevesinde acele karar verilmeye mecburdur. Bu karar, diğer taraflar dinlenmeden de verilebilmektedir. Yine bu şekilde açılan istihkak davası sonuçlanmadan hacizli mal, paraya çevrilmiş olması halinde icra mahkemesi satış bedelinin dava sonuna kadar alacaklıya ödenmemesi

²⁰⁷ Coşkun, a.g.e., s. 1239.

veya teminat karşılığında ya da teminatsız olarak duruma göre alacaklıya ödenmesi hususunda ayrıca karar verecektir. İşbu fıkra ile; zaten malın haczinden geç haberdar olunması sebebiyle satış isteme süreleri devam ederek malın satışı gerçekleşmiş olmaktadır. Kanaatimizce; yasada öngörülen teminat hükümleri hem alacaklının dava neticesinde gecikmeden doğan muhtemel zararlarını korumakta hem de üçüncü kişinin bu süreç içerisinde olası mağduriyetleri bertaraf edilmeye çalışılarak tarafların menfaat dengesi gözetilmiştir.

İİK md. 97/2, 97/3 ve 97/4 fıkraları birlikte değerlendirildiğinde üçüncü kişinin istihkak iddiasının haksız çıkması halinde alacaklının olası zararına karşı İİK md. 36 hükmünde belirtilen koşullara göre alınacak teminat, istihkak iddiasının temellendirildiği delillerin mahiyetine göre belirlenir²⁰⁸.

²⁰⁸ Tekinay, a.g.e., s. 29.

2. İSTİHKAK DAVASINDA YARGILAMA SÜRECİ VE BAZI ÖZEL DURUMLAR

Bu bölümde istihkak davası bakımından usul hukuku çerçevesinde öne çıkan hususlar ele alınmıştır. Bu kapsamda görevli ve yetkili mahkeme, dava açma süresi, kamu alacakları bakımından istihkak davası, istihkak iddiasının mevcudiyeti, istihkak davasında davacı ve davalı taraflar, davanın konusuz kalması ve istihkak davasının diğer davalarla olan ilişkisi incelenmiştir.

İstihkak iddiası hakkında verilen karar, maddi hukuk bakımından kesin hüküm teşkil etmemektedir. Yasal ve yargısal karinelere göre şekli inceleme yapılmaktadır. Buna karşın istihkak davasının takip hukukuna dair bir dava olmadığı kabul edilmesi halinde dava sonucunda verilen kararın TMK md. 683 çerçevesinde verilen istihkak davasından farklı olmadığı ifade edilebilir²⁰⁹. Doktrin de; istihkak davasının takip hukukuna dair bir dava olduğunu kabul etmektedir²¹⁰. Kanaatimizce istihkak davası, icra mahkemeleri tarafından görülen davalar arasında, istisnai olarak maddi anlamda kesin hüküm teşkil eden özel bir dava türü olarak dikkat çekmektedir.

2.1. İstihkak Davasında Görevli ve Yetkili Mahkeme

İstihkak iddiasında görevli mahkeme, İİK md. 97 hükmü gereğince icra mahkemesidir²¹¹. İcra mahkemesinin görevi, kesin haciz üzerine ileri sürülen istihkak iddialarının çözümü ile sınırlı olmayıp, ihtiyati haciz ya da ihtiyati tedbir karşısında ileri sürülen istihkak iddiaları bakımından da geçerlidir²¹². Görevli mahkemenin doğru tespit edilmesi önem arz etmektedir. Mahkeme kararıyla el konulan bir taşınır üzerinde davanın tarafı dışında üçüncü bir kimsenin malın mülkiyetinin kendisine ait olduğunu iddia etmesi hususunda İİK'da düzenlenmiş bir hüküm bulunmamaktadır²¹³. Dolayısıyla bu durumda görevli mahkeme icra mahkemesi olmayacaktır²¹⁴. Kaldı ki

²⁰⁹ Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, a.g.e., s. 126.

²¹⁰ Berkin, a.g.e., s. 290; Üstündağ, a.g.e., s. 205; Aslan, a.g.e., s. 76; Yıldırım ve Deren Yıldırım, a.g.e., s. 183; Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, a.g.e., s. 217.

²¹¹ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, a.g.e., s. 367; Pekcanıtez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Atalay, a.g.e., s. 205; Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, a.g.e., s. 222.

²¹² Aslan, a.g.e., s. 329.

²¹³ Atalı, Direnisa ve Köroğlu, a.g.e., s. 111.

²¹⁴ Aslan, a.g.e., s. 329-330.

Bölge Adliye Mahkemesi, ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbir halinde ileri sürülen istihkak iddiasının hacizde istihkak iddiasından farklı olduğuna işaret etmiştir. Eğer ihtiyati haciz mevcutsa icra mahkemelerinde, ihtiyati tedbir söz konusu olması halinde ise genel mahkemelerde istihkak iddiasının ileri sürülmesi gerektiğini kabul etmiştir²¹⁵. Görevli mahkemenin tespiti sürecinde istihkak iddiasının kaynağının ne olduğu (kesin haciz mi, ihtiyati haciz mi, ihtiyati tedbir mi vs.) açıkça belirlenmeli ve usul ekonomisi açısından doğru merciye başvuru yapılmalıdır.

İcra mahkemesinde istihkak davasının açılmasını müteakip icra mahkemesinin inceleyeceği dava, yalnızca hacizde istihkak iddiasına yönelik olacaktır. Üçüncü kişinin haczin uygulandığı tarihte haczedilen malın borçluya değil, kendisine ait olduğunu iddia etmesi karşısında üçüncü kişinin itirazlarının İİK md. 97-99 hükümleri uyarınca düzenlenen istihkak prosedürü işletilerek istihkak davası ile çözümlenecektir.

Örneğin; Bölge Adliye Mahkemesince verilen bir kararda, istihkak iddiasını ileri süren üçüncü kişinin, taraflar arasındaki bononun muvazaalı olduğuna yönelik iddiasına ek olarak ihtiyati haciz ile haczedilen malların borçlu ile ilgisi olmadığını belirtilmesi halinde yerel mahkemece ileri sürülen iddianın borç ile ilgili olmadığına yönelik değerlendirmesini geçerli bulmuştur²¹⁶. Yani istihkak iddiasında bulunan üçüncü kişinin hem borç ilişkisine yönelik hem de mülkiyet ilişkisi bağlamında ileri sürdüğü iddiaların ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmekte olup böylelikle dava türü ve davanın görüleceği görevli mahkemenin doğru belirlenmesi hak kayıplarının indirgenmesinde önem arz etmektedir.

İstihkak iddiasının ileri sürülmesinde hangi mahkemenin yetkili olduğunun tespitinde genel usul kuralları çerçevesinde bir değerlendirme yapmak mümkündür. HMK ile istihkak iddialarında yetkiye ilişkin özel düzenlemelerin bulunmadığı görülmektedir. 6100 sayılı HMK’da istihkak iddialarına ilişkin özel yetki kuralları bulunmadığından, istihkak davasının çözümlenmesinde 6100 sayılı HMK ile belirlenen genel yetki kurallarına müracaat etmek gerekmektedir.

²¹⁵ İstanbul BAM 3. H.D., T. 7.6.2022, E. 2022/1357, K. 2022/1731. <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>, E.T: 23.2.2025.

²¹⁶ İstanbul BAM 12. H.D., T. 19.9.2022, E. 2022/1672, K. 2022/1237. <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>, E.T: 23.2.2025.

HMK md. 6, İİK md. 4. ve İİK md. 50 hükmü bir arada değerlendirilerek hacizde istihkak iddialarında yetkili mahkeme tespit edilmektedir. HMK md. 6 hükmü, genel yetkili mahkeme ile ilgili temel ilkeleri belirlemektedir. Genel yetki kuralına göre; davalının yerleşim yerindeki (davanın açıldığı tarihteki) mahkeme genel yetkili mahkemedir.

İİK md. 4 hükmü ile; icra ve iflas dairelerinin yaptığı işlemlere karşı yapılan şikâyetlerde itirazların icra mahkemesi hâkimi tarafından inceleneceği ve hükmeye bağlanacağı belirtilmektedir. İcra mahkemelerinin yetkisi ise; İİK md. 50 hükmü ile düzenlenmekte, para veya teminat alacakları açısından HMK’da yer alan düzenleme ile yetkiye dair hükümlerin kıyasen uygulanacağına dikkat çekildiği görülmektedir.

Buna karşın yetkili icra dairesinin belirlenmesinde de takibe dayanak teşkil eden sözleşmenin gerçekleştirildiği yerdeki icra dairesinin de yetkili icra dairesi olacağı düzenlenmiştir (İİK md. 50).

Uygulamada genel görüşün, icra takip işleminin yapıldığı yer icra mahkemesince uyuşmazlığın çözümü yönünde bir eğilimin olduğu anlaşılmaktadır²¹⁷. Ayrıca davalının ikametgâhının bulunduğu yer mahkemesi de HMK md. 6 uyarınca genel yetkili mahkemedir. Bunun dışında, davacının kendi ikametgâhının bulunduğu yer mahkemesi, “usulüne uygun yetki itirazı var ise”, yetkili olmayacaktır²¹⁸. Yetkili mahkemenin belirlenmesinde İİK md. 79 hükmünün de incelenmesi gerektiği görülmektedir. Zira Yargıtay’a göre; İİK md. 4 ve md. 79 hükümleri uyarınca, icra müdürlüğünce yapılan hacizle ilgili şikâyetlerin hangi mahkemenin yetki alanında görüleceği düzenlenmiştir. Genel kuralın, haczi yapan yer mahkemesi olduğu ancak haczin istinabe yoluyla yapılmışsa talimat aracılığıyla gerçekleşen şikâyetler hakkında haczin yapıldığı talimat dosyasının bağlı olduğu yer mahkemesinin yetkili olacağı belirtilmiştir. Ancak, sadece belirli bir mal için yazılan “nokta haczi” talimatlarında ya da doğrudan müzekkere ile yapılan hacizlerde, talimatı yazan yer mahkemesinin –esas

²¹⁷ Kuru ve Aydın, a.g.e., s. 223; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, a.g.e., s. 367; Kuru, El Kitabı, s. 556; Atalı, Direnisa ve Köroğlu, a.g.e., s. 120; Aslan, a.g.e., s. 336.

²¹⁸ “(…). 3. şahıs davacı tarafından ise, dava, kendi ikametgâhının bulunduğu yer ola.....ukuk Mahkemesinde açılmıştır. Bu yetkiye ilişkin kural, kesin yetki olmayıp, davalı tarafın bu hususta yetki itirazında bulunması gerekir. Davalı vekilince, HMK.’nın ilgili hükümleri gereğince, 2 haftalık yasal süre içerisinde verilen cevap dilekçesinde, Mahkememizin, bu davada, yetkisine itiraz edilmiş olup,.....Mahkemelerinin yetkili olduğu gerekçesiyle yetkisizlik kararı vermiştir.” Bkz. Yargıtay 20. HD, T. 5.12.2019, E. 2019/5390, K. 2019/7165, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>, E.T: 3.3.2025.

takibin yapıldığı yer icra dairesinin- yetkili olduğu vurgulanmıştır²¹⁹. Bu haliyle nokta hacizlerine ilişkin şikayetlerde nokta haczi istinabe yoluyla gerçekleşmiş olsa dahi şikayeti değerlendirmeye yetkili mahkemenin esas icra dosyasının bulunduğu yer icra mahkemesinin olduğu kabulü yönündedir.

Örneğin; Yargıtay bir kararında; yetki sorununun HMK md. 5 ve md. 6 hükümleri ile İİK md. 4 ve md. 50 hükümleri çerçevesinde değerlendirilerek çözümlendiği görülmektedir. Bu bağlamda icra takibi bakımından asıl yetkili icra dairesinin bulunduğu yer icra mahkemesi, istihkak davasının görülmesi açısından yetkili mahkemedir. Taşınır mallar yönünden; kesin yetki kuralının öngörülmediği ve yetki itirazının yalnızca ilk itiraz olarak ileri sürülebileceği belirtilmektedir(HMK md. 194). Eğer davalı tarafından süresi içerisinde yetki itirazında bulunulmazsa, davanın açıldığı mahkeme, yetkili mahkeme haline gelecektir. Bu durumda hâkimin doğrudan yetkisizlik kararı veremeyeceği, davalı tarafın cevap dilekçesinde süresinde ve usulünce yetki itirazında bulunması gerektiği ifade edilmiştir²²⁰. Taraflar, yetki itirazı bulunmakta ise bunu ilk itiraz olarak ileri sürmeleri gerektiği açıktır. Aksi durumda, normalde yetkili olmayan icra mahkemesi tarafından sonuçlandırılan istihkak davalarının sonuçları taraflar açısından bağlayıcı hale gelecektir.

Birden fazla davalının taraf olduğu davalarda yetkili mahkemenin belirlenmesinde, davalılardan herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesi yetkili mahkemedir (HMK md. 7). Bununla birlikte, kanunda davanın niteliğine göre tüm davalılar açısından ortak bir yetkili mahkeme öngörülmüşse, dava yalnızca bu mahkemede görülmelidir. Uygulamada ise, davalılardan birinin yerleşim yerinde dava açıldığında, diğer davalıların yetki itirazında bulunmaları halinde Yargıtay'ın bu itirazları; Yargıtay tarafından verilen bir kararda²²¹; davalılardan biri ya da birkaçı adına dava açıldığında, bunlardan birinin yerleşim yeri mahkemesinin yetkili kabul edileceğini belirtmiştir. İlgili davada, davalı alacaklı süresi içerisinde yetki itirazında bulunmuştur. Buna karşın davalı borçluların adresinin Nilüfer/Bursa olduğu tespit

²¹⁹ Yargıtay 20. HD, T. 5.12.2019, E. 2019/5390, K. 2019/7165, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>, E.T: 3.3.2025.

²²⁰ Yargıtay 5. HD, T. 18.4.2022, E. 2022/4457, K. 2022/6767, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>, E.T: 3.3.2025.

²²¹ Yargıtay 5. HD, T. 13.6.2022, E. 2022/6680, K. 2022/10539, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>, E.T: 3.3.2025.

edilerek uyuşmazlığın Bursa İcra Hukuk Mahkemesi'nde görülmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu karar, yetki itirazının geçerli sayılmadığını açıkça ortaya koymaktadır.

İstihkak iddiasının konu edildiği mahcuz malın taşınmaz olması durumunda dava, taşınmazın bulunduğu yer mahkemesinde açılmalıdır (HMK md. 12). HMK md. 12/2 hükmüne göre, irtifak hakkı çerçevesindeki davalar, irtifak hakkı tesis edilen taşınmazın bulunduğu yer mahkemesinde açılacaktır. Dolayısıyla taşınmazlar konusunda kesin yetki kuralı söz konusudur. Fakat taşınırılar bakımından usul kuralları gereği kesin yetki kuralı söz konusu değildir.

İstihkak iddiası, terekeye konu mallar yönünden ileri sürülmesi mümkündür. Dolayısıyla mirastan doğan bir dava söz konusu olabilir. Bu durumda, mal terekenin yazımı ve tespiti anında nerede ise o yerdeki mahkemede dava açılabilir (HMK md. 12/2). Terekede mevcut bulunan bir malın haczedilmesi işlemine yönelik olarak üçüncü kişi konumundakilerin ileri sürecekleri mülkiyet iddiasının terekenin yazımı ve tespiti zamanında malın bulunduğu yerdeki mahkemede istihkak davası açmaları mümkündür.

Yargıtay'ın da bu düzenlemeye işaret ettiği, fakat usulüne uygun ve süresinde yetki itirazı bulunmaması nedeniyle genel kuralı işleterek davanın açıldığı yerdeki mahkemenin yetkili hale geldiğini belirlediği görülmektedir²²².

Eski düzenleme olan HUMK md. 512 hükmü uyarınca; istihkak davaları hem malın bulunduğu yerde hem de haczin yapıldığı yerde açılabilmekteydi²²³. Ancak yeni HMK düzenlemesi ile genel yetki kuralları geçerlidir. Davalının yerleşim yeri mahkemesi genel yetkilidir. Bununla birlikte HMK'da HUMK md. 512'ye denk gelen açık bir hüküm bulunmadığı için, takibin yapıldığı yerdeki mahkemenin de yetkili olup olmadığı konusunda doktrinde farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Ancak öğretide baskın görüş ile yargı kararları, takibin yapıldığı yerdeki icra mahkemesinin de yetkili olduğunu kabul etmektedir²²⁴. *Kuru*'ya göre, istihkak davalarında taşınmazın

²²² Yargıtay 5. HD, T. 3.3.2025, E. 2024/10756, K. 2025/2750; Bkz. Yargıtay 5. HD, T. 24.2.2025, E. 2024/10334, K. 2025/2255, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>, E.T: 3.3.2025.

²²³ Üstündağ, a.g.e., s. 217.

²²⁴ Kuru, El Kitabı, s. 556; T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 69.

bulunduğu yerdeki icra mahkemeleri kesin yetkilidir²²⁵. Buna karşın *Yıldırım ve Deren Yıldırım*'a göre, taşınmazlar açısından HMK'da kabul edilen kesin yetki istihkak davalarına uygulanamaz²²⁶. Kanaatimizce, kesin yetki kuralı, HMK'da açık bir şekilde düzenlenmektedir. Bu bağlamda taşınmazın bulunduğu yerdeki icra mahkemesinin yetkisinin kesin yetki olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

2.1.1. Dava Açma Süresi

İstihkak davasının açılması hususunda dava açma süresini davayı açan tarafın hangi taraf olduğuna göre farklı şekillerde değerlendirmek mümkündür. Bunlardan ilki, üçüncü kişinin açacağı istihkak davası bakımındandır. Bir diğeri ise alacaklı tarafından açılacak istihkakın reddi davasında dava açma süresidir.

2.1.1.1. Üçüncü Kişi Tarafından Açılacak İstihkak Davası Bakımından Süre

Üçüncü kişi tarafından açılacak istihkak davasında süre; takibin ertelenmesine ya da devamına karar verilmiş olması, hacze muttali olan üçüncü kişinin icra dairesine istihkak iddiasında bulunması veya istihkak iddiasında bulunma imkânı verilmeyen üçüncü kişinin haczi öğrenmesi halinde yahut hacizli malın satılmış olması halinde dava açma süreleri incelenmiştir.

İİK md. 97/6 hükmüne göre icra mahkemesi takibin ertelenmesi ya da devamına dair bir karar verdikten sonra bu kararı tefhim ya da tebliğ yoluyla üçüncü kişiye bildirecektir. Bu bağlamda, takibin ertelenmesine karar verilmesi ya da bu talebin reddedilmesi yedi günlük süre açısından fark oluşturmamaktadır²²⁷. Üçüncü kişi, tebliğ ya da tefhimden sonraki **yedi gün içinde** istihkak davası açabilir²²⁸. Dava açma süresinin kararın öğrenildiği tarihte değil, süreler tebliğ ya da tefhimle birlikte başlamaktadır. Buradaki süreler hak düşürücü niteliktedir. Dolayısıyla mahkeme tarafından süre şartının sağlanıp sağlanmadığı re'sen değerlendirilecektir²²⁹. Belirtilen süre içerisinde davanın açılmaması halinde üçüncü kişi artık alacaklıya karşı istihkak

²²⁵ Kuru, El Kitabı, s. 556.

²²⁶ Yıldırım ve Deren Yıldırım, a.g.e., s. 190.

²²⁷ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özkes, a.g.e., s. 204; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, a.g.e., s. 365.

²²⁸ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, İcra ve İflas Hukuku, s. 266.

²²⁹ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özkes, a.g.e., s. 204.

davası açamasa bile sebepsiz zenginleşmeye dayalı olarak dava açabilmektedir. Yedi günlük sürenin geçirilmesi durumunda istihkak iddiasının kabul edilmiş sayılacağına yönelik düzenleme nedeniyle üçüncü kişinin alacaklıya karşı aynı takipte yeniden istihkak iddiasında bulunamayacaktır. Kanaatimizce; tebligatın usule uygun olarak yapılıp yapılmadığının değerlendirilmesi, üçüncü kişinin usulsüz tebligata ilişkin yaşayacağı hak kayıplarının önlenmesinde önem arz etmektedir.

Üçüncü kişi, haczi öğrendikten sonra icra dairesine istihkak iddiasında bulunması ile dava açma süresi işlemez. Üçüncü kişi tarafından, icra mahkemesi kararını bekleyebilir veyahut da usulün tamamlanması beklenmeksizin –takibin devamı kararı beklenmeksizin- doğrudan istihkak davası açılabilir. Dava açmak bakımından bir süre sınırının olmadığı söylenebilir²³⁰.

Son olarak, İİK md. 97/9 hükmüne göre; kendisine istihkak iddiasında bulunma imkânı verilmeyen üçüncü kişi, haczi öğrendiği anda, hacizli mala ya da mal satılmışsa bedeline ilişkin olarak yasal süresi içerisinde (yedi gün) doğrudan icra mahkemesinde istihkak davası açabilir. İlgili düzenleme, bireyin hak arama özgürlüğü kapsamında değerlendirilebilir²³¹. Eğer mal henüz satılmamış ise doğrudan mal ile ilgili olarak, satılmış ise bedeli üzerinden istihkak davası açılabilmektedir. Satış öncesinde açılan davalar bakımından icra mahkemesi satışın ertelenip ertelenmeyeceğine dair karar verecektir. Hacizli mal, satılmış ve alacaklı alacağını satış bedeli üzerinden tahsil etmiş ise, üçüncü kişi sebepsiz zenginleşmeye dayalı olarak dava açabilecektir. Bunun nedeni, borcun üçüncü kişinin malvarlığından ödenmiş olmasıdır²³².

Son olarak; üçüncü kişi süresi içerisinde dava açmış ancak dava dosyası işlemiden kaldırılmışsa, dosyanın yenilenmesi için yedi günlük süre değil, HMK md.150/4 gereği üç aylık süre geçerlidir. Bu nedenle işlemiden kaldırma sonrası dava, yasada belirlenen üç aylık süre içerisinde yenilenmezse dosya tamamen düşecektir.

²³⁰ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, a.g.e., s. 365-366; Pekcanıtez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 204-205.

²³¹ Küçükhasanoğlu, a.g.e., s. 48.

²³² Tekinay, a.g.e., s. 35; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, a.g.e., s. 366.

2.1.1.2. Alacaklı Tarafından Açılacak İstihkak Davası Bakımından Süre

Üçüncü kişi tarafından mahcuz mal ile ilgili mülkiyet/istihkak iddiasında bulunulması ile, İİK md. 99 hükmüne göre icra müdürlüğünce yasal karineler çerçevesinde yapılan değerlendirme neticesinde alacaklıya yedi günlük istihkak davası açma süresi verilmesi halinde hak düşürücü olan bu süre içerisinde alacaklı tarafından yetkili icra mahkemesinde istihkak davasını ikame etmelidir²³³. Süre, hak düşürücü süredir ve re'sen dikkate alınmalıdır²³⁴. Bu sürenin İİK md. 99 hükmünde açıkça belirtildiği üzere; alacaklıya açıkça ihtar edilmelidir. Süresi içerisinde istihkak davasının açılmaması, alacaklının ilgili iddiayı kabul ettiği anlamı taşımaktadır²³⁵. Alacaklı tarafından süresinde dava ikame edilirse, dava neticeleninceye kadar hacizli malın satışı yapılamaz. Başka bir deyişle, takip dosyasında hacizli malın satış isteme İİK md. 106-110 anlamında devam etmekle beraber istihkak davası neticeleninceye kadar satış gerçekleştirilemez.

Yargıtay tarafından verilen bir kararda²³⁶, icra müdürlüğünün alacaklı vekiline yedi günlük süre tanıdığı durumlarda, malların değerinin tespiti bakımından dosyanın bilirkişiye gönderilmesi nedeniyle dava açma süresinin bilirkişi raporunun tesliminden sonra başlamasına karar verilmesinin usule aykırı olduğu belirtilmiştir. Yani alacaklıya verilecek süre içerisinde, istihkak davası açılmadığı takdirde istihkak iddiasının kabulü anlamına geldiği anlaşılabacaktır²³⁷.

Sürenin başlangıcı, istihkak iddiasının icra müdürlüğünce alacaklıya tebliği ile başlar. Tebliğin usulüne uygun şekilde yapılmış olması önem arz etmektedir. Çünkü burada tanınan süre, hak düşürücü süredir. UYAP üzerinden öğrenilmesi, tebliğ tarihi sayılmamaktadır. Alacaklı, vekil ile temsil ediliyorsa, tebligat, vekile yapılmalıdır²³⁸.. Yedi günlük sürenin hesaplanmasında tebliğ günü sayılmaz²³⁹. Alacaklıya yedi günlük süre verilebilmesi için önce üçüncü kişi elindeki malın haczedilmesi gerekir. Bu

²³³ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, İcra ve İflas Hukuku, s. 272.

²³⁴ Muşul, İstihkak, s. 487.

²³⁵ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, İcra ve İflas Hukuku, s. 272.

²³⁶ Yargıtay 8. HD, T. 20.6.2016, E. 2014/22012, K. 2016/10891, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 14.3.2025.

²³⁷ Yargıtay 12. HD, T. 7.6.2023, E. 2022/13492, K. 2023/4059, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 14.3.2025.

²³⁸ Gizem Yönder, 'Vekil Vasıtasıyla Takip Edilen İşlerde Tebligat,' *Nevşehir Barosu Dergisi*, cilt: 1, sayı: 1, 2014, s. 95-131, s. 100, 106.

²³⁹ Muşul, İstihkak, s. 494.

nedenle geçerli bir haczin varlığı özel dava şartıdır²⁴⁰. Kanaatimizce; özellikle üçüncü kişinin dava açma süresini kaçırmaması halinde, aleyhine ağır sonuçların doğabileceği açık olduğundan, tebligatın usulüne uygun şekilde yapılıp yapılmadığının tespiti önem taşımaktadır.

Alacaklı ve üçüncü kişi, karşılıklı olarak istihkak davası açmışlar ise, davalar birleştirilebilir. Davalar farklı mahkemelerde açılmışsa, mahkeme önce açılan davanın sonucunu bekleyebilir veya diğer davayla birleştirme yoluna gidebilir.

2.1.2. Alacaklının Kamu İdaresi Olması Durumunda İstihkak İddiasının Yöneltilmesi

Kamu alacakları açısından da istihkak davası açılabilmektedir. 6183 sayılı AATUHK ile kamu alacakları açısından istihkak davaları hakkında hangi mahkemenin görevli mahkeme olduğuna yönelik özel bir düzenleme yapılmamış olduğundan yargı yolu ve görev bakımından farklı görüşlerin ileri sürüldüğü görülmektedir²⁴¹. İstihkak davasının üçüncü kişinin malın kendisine ait olduğuna yönelik iddiasının özel hukuk nitelikli bir iddia olduğu düşünüldüğünde, davanın adli yargıda görülmesi gerektiği söylenebilir²⁴². Dolayısıyla alacaklının kamu olması durumunda açılan istihkak davaları yönünden bakımından asliye hukuk mahkemelerinin görevli olduğu kabul edilmektedir²⁴³.

Örneğin SGK prim borcu nedeniyle bir haciz işleminin gerçekleştiği olayda, üçüncü kişi haczin kaldırılması için istihkak davası açmıştır. Açılan bu dava ile ilgili olarak Yargıtay, istihkak davasında genel mahkemenin görevli olduğuna kanaat getirmiştir. Buna karşın azınlıkta kalan üyeler ise 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Sağlık Sigortası Kanunu'nun md. 101 hükmü gereğince davanın iş mahkemesinde görülmesi gerektiğini, zira yasada aksine bir hüküm bulunmadıkça görevli mahkemenin iş mahkemesi olduğunu ileri sürdükleri görülmektedir²⁴⁴. Azınlık görüşünde olan üyeler, 6183 sayılı AATUHK kapsamında uygulanan haciz şerhinin

²⁴⁰ Küçükhasanoğlu, a.g.e., s. 76.

²⁴¹ Taşdelen, a.g.e., s. 132.

²⁴² Atalı, Direnisa ve Köroğlu, a.g.e., s. 113.

²⁴³ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, a.g.e., s. 371.

²⁴⁴ Yargıtay 10. HD, T. 16.6.2022, E. 2022/6278, K. 2022/9296, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 14.3.2025.

kaldırılmasına yönelik açılan davaların bir tür istihkak davası olduğu belirtilmiştir. Bu Kanun'un 68. maddesinde, istihkak davalarına, haczi gerçekleştiren tahsil dairesinin bulunduğu yer mahkemesinin bakacağı açıkça ifade edilmiştir. Madde, yetkili mahkemeyi açık şekilde belirlemesine rağmen, görevle ilgili olarak yalnızca "mahkeme" ifadesine yer vermiş ve başka bir kanuna da atıfta bulunmamıştır. Azınlıkta kalan üyeler, gerek borçlunun gerekse üçüncü kişinin haczedilen mal üzerinde, hak iddiasında bulunulmasının mülkiyet hakkının korunmasına yönelik olduğunu ve böyle bir davanın adli yargının görev alanına girdiğini vurgulamışlardır. Kamu alacaklarına ilişkin yapılan haciz işlemleri bağlamında açılacak istihkak davalarının adli yargıda görülmesi gerektiğine dikkat çekilmektedir.²⁴⁵

2.2. İstihkak Davasının Açılması İçin Gereken Şartlar ve Davanın Tarafları

2.2.1. İstihkak Davasının Açılması İçin Gereken Şartlar

İstihkak davasının açılabilmesi için öncelikle geçerli bir haczin bulunması şarttır. Geçerli bir haciz işlemi bulunmuyor ise veyahut haciz, ortadan kalkmış ise (haczin hükümsüz kalması, haczin kaldırılması, düşmesi, vs) üçüncü kişinin istihkak davası açma lüzumu bulunmamaktadır.

Haciz işlemi yapıldıktan sonra istihkak davasının açıldığı dava tarihinde haczin devam ediyor olması gereklidir. Eğer borçlu, borcunu ödemiş ve bu sebeple icra dosyası işleminden kaldırılmışsa, haciz ortadan kalkacağından üçüncü kişinin bu davayı açmakta hukuki yararı bulunmamaktadır. Nitekim Yargıtay, bir kararında²⁴⁶, istihkak davalarında geçerli bir haczin bulunmasının davanın ön şartı olduğunu vurgulamıştır. Mahkeme, davanın her aşamasında haczin varlığını kendiliğinden incelemekle yükümlüdür. Somut olayda, davalı alacaklı vekili, borcun istinaf incelemesinden önce borçlu tarafından ödenmesi nedeniyle icra dosyasının infaz edildiğini ileri sürmüştür. Bölge Adliye Mahkemesi, hüküm tesis etmeden evvel dosya borcunun gerçekten

²⁴⁵ Yargıtay 10. HD, T. 16.6.2022, E. 2022/6278, K. 2022/9296, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 14.3.2025.

²⁴⁶ Yargıtay 12. HD, T. 23.10.2024, E. 2024/4319, K. 2024/8944, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 14.3.2025.

ödenip ödenmediği hususunu araştırmalıdır. Ödeme yapılmış olması ve dosyanın kapanmış olması durumunda, dava konusuz kalacaktır.

2.2.2. İstihkak Davasının Tarafları

Taraf sıfatı, bir davada yer alan kişilerin, dava konusu ile olan ilişkisini ifade etmektedir. Kimin davacı ya da davalı sıfatında yer alacağı, maddi hukuk kurallarına göre belirlenir²⁴⁷. Davacı, dava konusu hakkı ileri süren kişidir. Davalı ise, hak iddiasının yöneltildiği kişidir. Eğer taraflardan biri, taraf sıfatını haiz değilse, mahkeme işin esasına girmeyerek, husumet yokluğu nedeniyle davayı usulden reddedecektir. Mahkemenin usulden ret kararı, yalnızca davada yer alan taraflar açısından kesin hüküm niteliğindedir. Buna karşın taraf sıfatını haiz olmasına rağmen davada yer almayan kişiler yönüyle karar, kesin hüküm teşkil etmeyecektir²⁴⁸.

İstihkak davalarında, tarafların belirlenmesi malın taşınır veya taşınmaz olmasına göre farklılık göstermektedir. Taşınır mallarda, zilyetlik bakımından malı fiilen elinde bulunduran kişi esas alınırken; taşınmaz mallarda, tapu sicilinin aleniliği ilkesi ve tapu siciline güven gereği malik olarak tapuda kayıtlı kişi esas alınır. Alacaklı ile üçüncü kişi arasında görülmekte olan davaya, asli veya fer'i müdahale biçiminde üçüncü kişiler de dahil olabilmektedir. Asli müdahale, davanın konusu üzerinde hak iddiasında bulunan bir üçüncü kişinin, mevcut davanın taraflarıyla çıkar çatışması yaşaması nedeniyle, icra mahkemesinde bağımsız bir dava açması anlamına gelmektedir²⁴⁹ (HMK md. 65). Fer'i müdahale ise; davada taraflardan birinin davayı kazanmasında hukuki yararı olan bir üçüncü kişinin, o tarafa destek olmak amacıyla davada yer almasıdır(HMK md. 66)²⁵⁰.

İstihkak davalarında en çok karşılaşılan müdahale türü, borçlunun, taraflardan birinin lehine olacak şekilde fer'i müdahil olarak davaya katılmasıdır. Bu durum,

²⁴⁷ Ş. L. Görgün, L. Börü ve M. Kodakoğlu, *Medeni Usul Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 250.

²⁴⁸ Kuru, Arslan ve Yılmaz, a.g.e., s. 223-224.

²⁴⁹ Mehmet Kodakoğlu, *Medeni Usul Hukukunda Asli Müdahale*, Legem Yayınevi, Ankara, 2017, s. 11.

²⁵⁰ Kodakoğlu, a.g.e., s. 43.

özellikle borçlunun mal üzerindeki haklarını korumaya çalıştığı hallerde ortaya çıkmaktadır.

İstihkak davası ve istihkak iddiasının reddi davası, istihkaka konu haczin gerçekleştirildiği icra dosyasının alacaklısı ile mülkiyet iddiasında bulunan üçüncü kişi arasındaki uyumsuzluğun çözümüne yöneliktir.

2.2.2.1. İstihkak Davasında Davacı ve Davalı Sıfatlarının Tespiti

İstihkak davasında davacı ve davalı sıfatları, farklı kıstaslar esas alınarak tespit edilmektedir. Bunlar arasında, haciz sırasında mahcuzun kimin elinde bulunduğu önem arz eder. Bu değerlendirme, aşağıda görüleceği üzere, teknik anlamda zilyetlik anlamına gelmemektedir²⁵¹.

Mahcuzun elde bulundurulması ile ilgili temel tartışma, çalışmanın üçüncü bölümünde ayrıntılı olarak ele alınacaktır. Bu nedenle bu başlık altında yalnızca davacı ve davalı sıfatlarına etkileri bakımından ele alınmıştır.

Mahcuz mal borçlunun elinde iken haczedilirse ve alacaklının bir veya birden fazla kişi olması halinde, istihkak iddiasında bulunan üçüncü kişi, davacı olacaktır. Haciz alacaklıları ise, burada davalı sıfatı konumundadır²⁵² (İİK md. 97/6). Husumetin haciz alacaklılarının her birine ayrı ayrı yöneltilmesi gerekmektedir. Husumet, her bir alacaklıya ayrı ayrı yöneltilmemişse, İİK md. 97/6 ve 97/9 hükümlerine göre kendilerine husumet yöneltilmeyen kişiler bakımından üçüncü kişi, istihkak iddiasından vazgeçmiş sayılır²⁵³. Alacaklıların aynı icra dosyası kapsamında alacaklı olmaları yeterlidir. Bunun dışında aynı anda hacze iştirak şartlarını taşımaları zaruri değildir. Haciz kapsamında, iştirak şartlarının mevcut olup olmadığına yönelik değerlendirme, yalnızca haczedilen malın satışı sonrasında bedelin alacaklılara ne şekilde ödeneceğini belirleyecektir. Bu bağlamda, haciz işleminin gerçekleşmiş olması yeterlidir. Haczin kesin haciz olması şartı burada aranmamaktadır²⁵⁴.

²⁵¹ Bkz. Başlık “V. Malın Elde Bulundurulması”

²⁵² Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, a.g.e., s. 367.

²⁵³ Muşul ve Tezel Muşul, *İcra ve İflas Hukuku El Kitabı*, s. 789.

²⁵⁴ Muşul ve Tezel Muşul, *İcra ve İflas Hukuku El Kitabı*, s. 789.

Haciz, borçlu ve üçüncü kişinin ortak zilyetliğinde bulunan bir mala karşı yapılmış olabilir. İİK md. 97/a f. 1 hükmü gereğince, mal, borçlunun elinde kabul edilecektir. Malın borçlu elinde oluşu kabul edildiğinde istihkak davasının üçüncü kişi (davacı sıfatıyla) tarafından ikame edilmesi gerekmektedir. Davanın davalısı ise haciz alacaklısıdır²⁵⁵.

Haciz, üçüncü kişinin yedinde yapılmış olabilir. Haczin üçüncü kişinin elindeyken yapılmış olması halinde açılacak dava, istihkak iddiasının reddi davasıdır. İlgili davanın davacısı, haciz alacaklısıdır. Davalı ise istihkak iddiasında bulunan üçüncü kişidir. (İİK md. 97/a).

2.2.2.2. İcra Dosyasının Alacaklısı

İstihkak davasının üçüncü kişi tarafından açılması (İİK md. 97) halinde, davalı, istihkak iddiasına konu malın hacz edildiği icra dosyasının alacaklısı olacaktır²⁵⁶. İstihkak davasının, dosya alacaklısından bir başkasına yöneltilmesi durumunda, pasif husumet yokluğu söz konusu olacağından davanın reddi gerekecektir²⁵⁷. Dolayısıyla üçüncü kişinin dava ikame ederken, icra dosyasının alacaklısını doğru tespit etmesi gerekmektedir.

Taraflar ya da mahkeme dava dosyasında bulunan belgelerden husumet konusunda açıkça hataya düştüğü anlaşılmakta ise, maddi hatalar, esas hakkında karar verilinceye kadar düzeltilebilmektedir (HMK md. 183). Örneğin; istihkak davasında davalı olarak icra dosyasının alacaklısı olan (X) Bankası yerine (Y) Bankası gösterilmiş olabilir. Dava dilekçesindeki eklerden bu durum açıkça anlaşılmakta ise, mahkeme husumetin düzeltilmesini isteyebilir. Öyle ki, davacı, herhangi bir hasım göstermeksizin dava açılmış olsa dahi İİK md. 97 kapsamındaki istihkak davalarında, icra dosyasının alacaklısı yasal hasım olduğundan icra mahkemesinin maddi hatayı düzelterek taraf teşkilinin sağlanması için davacıya tebligatın yapılması gerekecektir²⁵⁸. Burada HMK md. 183'e uygun olarak, icra mahkemesine açılan

²⁵⁵ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, a.g.e., s. 367.

²⁵⁶ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özeken, a.g.e., s. 205.

²⁵⁷ Yargıtay 17. HD, T. 3.10.2011, E. 2011/6682, K. 2011/8508, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 14.3.2025.

²⁵⁸ Yargıtay 12. HD, T. 12.10.2006, E. 2006/9124, K. 2006/9944, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 14.3.2025.

davada, alacaklının adının bir maddi hata sonucu yanlış yazılıp yazılmadığının tespiti açısından dilekçe içeriğinde yer alan konunun arzı ve dilekçe eklerinin incelenmesi edilmesi gerekmektedir.

Alacaklı, istihkak iddiasının reddi yönünde dava açabilir (İİK md. 99). İstihkak iddiasının reddi hususunda açılan davada alacaklı davacı, üçüncü kişi ise davalı konumunda olacaktır. Yargıtay tarafından incelenen bir kararda²⁵⁹, alacaklı tarafından İİK md. 97-99 hükümlerine dayanılarak icra memurunun işlemine karşı şikâyet yoluna başvurulmuş, aynı zamanda şikâyet reddedildiği takdirde terditli olarak istihkak davası açılmıştır. HMK md. 111 hükmü uyarınca, terditli dava açılmasında usule aykırılık bulunmamakla birlikte, mahkemece yalnızca şikâyet talebi değerlendirilmiş ve reddedilmesine karar verilmiş olması karşısında terditli olarak ileri sürülen istihkak davası hakkında herhangi bir inceleme yapılmamış olmasının, alacaklının hukuki yararını zedelediği gibi usul ekonomisine de aykırılık teşkil edeceği ifade edilmiştir.

İstihkak davası ikame edilirken dosya alacağının yeni bir alacaklıya temlik edilmiş olması halinde, davanın kime yöneltileceği önem arz etmektedir. İstihkak davası, takibi başlatan alacaklıya değil, takip konusu alacağı bütün hukuki sonuçlarıyla temellük eden temlik alacaklısına karşı açılmalıdır. Takip sırasında alacak temlik edilmişse, üçüncü kişi, davayı temlik alana değil de temlik edene karşı açmış ise husumetin yanlış kişiye yöneltilmiş olması nedeniyle davanın husumet yokluğundan reddi gerekecektir²⁶⁰. İstihkak davası açıldıktan sonra alacağın üçüncü bir kişiye temlik edilmesi halinde, istihkak davası, temlik alacaklısına karşı devam edilemeyecektir. Açılan istihkak davasının temlik alacaklısına yönlendirilebilmesi için dava dilekçesinin temlik alana tebliği ve davaya dahil edilmesi gerekmektedir²⁶¹. HMK md. 125 hükmü gereğince, dosyayı temlik alan temlik alacaklısı tüm hüküm ve sonuçlarıyla yargılamada temlik edenin yerine geçecektir.

Alacaklılar arasında ihtiyari dava arkadaşlığı kurulması mümkündür. İhtiyari dava arkadaşlığı, ancak kanunda sayılan belirli koşulların taraflar arasında bulunması

²⁵⁹ Yargıtay 12. HD, T. 8.5.2024, E. 2024/1904, K. 2024/4508, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 14.3.2025.

²⁶⁰ Muşul ve Tezel Muşul, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, s. 786.

²⁶¹ Yargıtay 17. HD, T. 8.10.2012, E. 2012/3691, K. 2012/10675, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 27.3.2025.

hâlinde mümkündür (HMK md. 57). Bu koşullardan ilki, dava konusu şeyin elbirliği mülkiyeti şeklinde olmaması kaydıyla davacılar veya davalılar arasında ortak olmasıdır. Bir diğer şart ise, bu ortaklığın tarafların birlikte gerçekleştirdiği bir işlemten kaynaklanması, yani birlikte bir hak kazanmış ya da aynı borcun altına girmiş olmalarıdır. Ayrıca, dava konusu olaylar ya da hukuki sebepler aynı veyahut birbirine benzer ise burada ihtiyari dava arkadaşlığı kurulabilir²⁶².

Örneğin, istihkak davasında birden fazla alacaklının TBK md. 169 hükmüne göre, müteselsil alacaklı olması durumunda, bu alacaklılar arasında ihtiyari dava arkadaşlığı kurulabilir. Ancak birden fazla alacaklı arasında müteselsil ilişki kurulmaması halinde, her bir alacaklının kendi adına ayrı bir istihkak davası açması zorunlu olacaktır²⁶³.

Nitekim HMK md. 124 uyarınca, TMK md. 2’de düzenlenen dürüstlük kuralına aykırılık teşkil etmemek kaydıyla ve açıkça anlaşılabilir bir hata olması halinde, husumetin yanlış kişiye yöneltildiği belli ise, mahkeme, diğer tarafın rızasını aramaksızın iradi taraf değişikliğini gerçekleştirebilir. Örneğin Yargıtay tarafından incelenen bir kararda²⁶⁴, davacı üçüncü kişi şirket, istihkak davası açmıştır. Şirket yetkilisinin, borçlunun babası olduğu ve borçlunun yıllar önce ticari faaliyetlerini bıraktığı, dolayısıyla üçüncü kişi şirket ile borçlunun hukuki bir bağının bulunmadığı iddia edilmiştir. Davalı alacaklı vekili ise, müvekkilinin dava tarihinden önce vefat ettiğini ve davanın ölü kişiye açılmasının usulsüz olduğunu belirtmiştir. Yargıtay, dosya incelemesinde davanın, dava tarihinden önce ölmüş olan alacaklıya yöneltildiğini tespit etmiş ve HMK md. 124/3 kapsamında bu durumun maddi hatadan kaynaklandığı değerlendirilmeden karar verilmesini hukuka aykırı bulmuştur. Örneğin, haciz tutanağında, icra dosyasının asıl alacaklısı olmayan bir başka şirket alacaklı olarak gösterilmiş ve buna güvenerek, mülkiyet iddiasında bulunan üçüncü kişi, husumeti bu kişiye yöneltmiş ise burada üçüncü kişinin makul ve anlaşılabilir bir hatası olduğu açıktır²⁶⁵.

²⁶² T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 78-79.

²⁶³ Aslan, a.g.e., s. 499.

²⁶⁴ Yargıtay 8. HD, T. 3.6.2020, E. 2017/10588, K. 2020/2955, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 27.3.2025.

²⁶⁵ Yargıtay 8. HD, T. 10.3.2020, E. 2019/3598, K. 2020/2327, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 27.3.2025.

Görüldüğü üzere, usul ekonomisi ve adil yargılanma hakkı kapsamında, HMK md. 183 ve HMK md. 124 hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, davada taraf teşkilinin makul ve adil bir şekilde tesis edilmesi için yargısal bir kanaat söz konusudur. Taraflarca, husumet konusunda makul ve anlaşılabilir bir hataya düşüldüğünde bu hata, açık bir şekilde belli ise icra mahkemesine sunulacak bir talep dilekçesiyle mahkemeden hatanın düzeltilmesi talep edilmelidir.

2.2.2.3. Mülkiyet İddiasında Bulunan Üçüncü Kişi

İİK md. 97'ye göre üçüncü kişi tarafından açılacak istihkak davasında, üçüncü kişi, davacı konumunda olacaktır²⁶⁶. İİK md. 99' göre ise; alacaklı tarafından açılacak istihkakın reddi davasında, alacaklı davacı konumunda, üçüncü kişi ise davalı konumunda olacaktır. Üçüncü, kişi haciz esnasında hazır bulunuyor dava açmadan evvel istihkak iddiasından vazgeçmişse, "istihkak iddiasından vazgeçtiğine ilişkin" beyanını tutanak altına alarak evrakı imzalamalıdır. Üçüncü kişi tarafından HMK md. 114/1-h hükmü gereğince dava açılmasında hukuki bir yararı kalmamaktadır.

Üçüncü kişinin tüzel kişilik olması durumunda, alacaklının husumeti, üçüncü kişi olan tüzel kişiye değil de onun çalışanlarına yöneltmiş olması durumunda mahkemenin pasif husumet yokluğundan davanın reddine karar vermesi gerekecektir²⁶⁷.

Üçüncü kişi istihkak iddiasından vazgeçmesi, hata veyahut da hile sebebiyle olabilir. Örneğin; üçüncü kişi, haciz tutanağında ileri sürdüğü iddia edilen vazgeçme beyanının kendisine ait olmadığını, kendisinin bilgisi ve rızası dışında tutanağa geçirildiğini iddia etmesi halinde ilgili tutanağın iptali için hukuk mahkemesinde dava ikame etmesi gerekmektedir²⁶⁸. Hukuk mahkemesinde dava açılmış olması halinde dava neticesinde verilecek kararı, icra mahkemesi istihkak davası bakımından bekletici mesele yapacaktır.

Üçüncü kişi tarafından istihkak iddiasında bulunulabilmesi için, haciz işlemi esnasında mülkiyet iddiasını ya da mal üzerindeki tasarruf yetkisini meşru bir temele

²⁶⁶ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özkes, a.g.e., s. 205.

²⁶⁷ Yargıtay 8. HD, T. 21.5.2019, E. 2016/106/38, K. 2019/5333, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 27.3.2025.

²⁶⁸ Muşul ve Tezel Tezel Muşul İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, s. 782.

dayandırabilmesi zorunludur. Aynı zamanda bu iddianın davanın açıldığı tarihte de mevcut olması gerekir²⁶⁹. Ancak davacı üçüncü kişinin, haciz işleminin yapıldığı sırada, hacizli mal üzerindeki tasarruf yetkisi mevcutsa istihkak davası açabilecektir.

Üçüncü kişi, icra dosyası kapsamında yürütülen haciz işlemlerine yönelik ileri sürdüğü istihkak iddiasına dair memur muamelesini şikâyet etmek suretiyle de davanın tarafı olabilmektedir. Yargıtay'ın incelediği bir kararda, davacı üçüncü kişi, haciz esnasında istihkak iddiasında bulunmuş ve haczin İİK'nın 99. maddesine göre yapılmış sayılması talebiyle icra müdürlüğüne müracaat etmiştir. Ancak icra müdürlüğü bu talebi reddetmiş takibin devamı veya taliki hususunda bir karar verilmek üzere dosyayı icra mahkemesine sevk etmiştir. Davacı üçüncü kişi, bu işleme karşı şikâyet yoluna gitmiştir. İlk Derece Mahkemesi, davacının icra dosyasında taraf olmadığı gerekçesiyle "aktif husumet ehliyeti yokluğu" nedeniyle şikâyeti usulden reddetmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi de bu kararı onamıştır. Ancak Yargıtay, istihkak iddiasında bulunan üçüncü kişinin İİK md. 97-99 hükümlerinin uygulanmasına yönelik şikâyetinde bulunma hakkı olduğunu, dolayısıyla davacının bu konuda hukuki yararı bulunduğunu belirterek, işin esasına girilmeden sadece usulden reddedilmesini hukuka aykırı bulmuş ve kararı bozmuştur²⁷⁰. İcra mahkemelerinin, davacı üçüncü kişinin taleplerini hukuki yararı gözeterek ve gerekçeli şekilde karara bağlamaları gerekmektedir.

Alacaklı, istihkak davasını terditli olarak açabileceği gibi üçüncü kişi de istihkak davasını terditli olarak açabilecektir. Üçüncü kişinin açacağı terditli davada illiyet bağının kurulması gerekmektedir. Yargıtay HGK tarafından incelenen bir davada, üçüncü kişi tarafından icra memurunun haciz işlemine karşı şikâyet yoluna başvurulmuş ve şikâyetin reddi hâlinde terditli olarak istihkak davası açılmıştır.

²⁶⁹ Yargıtay; Üçüncü kişinin istihkak iddiasına dayalı tazminat davasında, davacı tarafın dava tarihinde haczedilen mallar üzerinde tasarruf yetkisine sahip olduğu belgelerle ortaya konmuştur. Bu nedenle, davanın açıldığı tarih itibarıyla aktif dava ehliyeti bulunduğu kabulü gerekir. Bölge Adliye Mahkemesi ise, yalnızca haciz tarihindeki mülkiyet durumuna odaklanarak davacının aktif dava ehliyetinin bulunmadığı gerekçesiyle istinaf başvurusunu reddetmiştir. Ancak bu değerlendirme isabetsiz bulunmuş ve karar, esasa girilmeden reddedilmesi nedeniyle Yargıtay tarafından bozulmuştur. Mahkemenin, öncelikle dava süresi yönünden yapılan itirazı da dikkate alarak esas hakkında karar vermesi gerektiği vurgulanmıştır. Bkz. Yargıtay 8. HD, T. 11.10.2018, E. 2018/13464, K. 2018/17142, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 27.3.2025.

²⁷⁰ Yargıtay 12. HD, T. 25.11.2024, E. 2024/4938, K. 2024/9834, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 27.3.2025.

Mahkeme, şikâyet ile istihkak iddiası arasında hukuki bağlantı bulunduğunu, her iki talebin aynı amaca hizmet ettiğini ve birlikte değerlendirilmesinde usul ekonomisine aykırı olmayacağını belirtmiş; ancak istihkak davasını dosyadan tefrik ederek ayrı yürütmüştür. Yargıtay HGK ise bu tefrik bu tefrik işlemini hukuka aykırı olarak değerlendirmiştir²⁷¹.

Yine finansal kiralama sözleşmeleri açısından ele alındığında, istihkak davası açma yetkisi, kiracıya değil kiralayana aittir. Dolayısıyla, kiralayana yönelik olarak başlatılmış olan bir icra takibinde, ilgili finansal kiralama sözleşmesinin konusu olan mala haciz konulması halinde, kiracı istihkak iddiasında bulunamaz. Kiracı burada mülkiyet iddiasını ileri sürecek bir üçüncü kişi konumunda değerlendirilmemektedir²⁷².

Mülkiyet karinesine göre, bir malı zilyetliğinde bulunduran kişi, o malın sahibi kabul edilmektedir. Haciz işlemi esnasında, mal üçüncü kişinin uhdesindeyse bu karineden yararlanma hakkı da ona aittir. Mülkiyet karinesinin aksini ispat ve dava açma yükümlülüğü alacaklı tarafa aittir²⁷³. Ancak, karine üçüncü kişinin lehine olsa dahi, bu kişi hacze konu mal için istihkak davası açarak davacı sıfatını üstlenebilir ve dava açmasında hukuki bir engel bulunmamaktadır. Dava açma yükümlülüğünün alacaklıya ait olması gerekçe gösterilerek, üçüncü kişinin açtığı bu dava reddedilemez²⁷⁴. Aynı şekilde, mahkeme yalnızca mülkiyet karinesinin üçüncü kişi lehine olması nedeniyle davada hukuki yarar bulunmadığından bahisle açılmış olan davayı reddedemez; zira üçüncü kişinin mülkiyet hakkının korunması gereken bir menfaattir. İstihkak davasının davacısının üçüncü kişi olması, ispat yükünü değiştirmemektedir. Karine, yine üçüncü kişi lehine işlemeye devam eder ve bu karinayı çürütme görevi alacaklıya düşmektedir²⁷⁵.

²⁷¹ Yargıtay HGK, T. 18.9.2024, E. 2023/693, K. 2024/444, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 27.3.2025.

²⁷² Yargıtay 17. HD, T. 27.5.2010, E. 2010/4354, K. 2010/4857, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 27.3.2025.

²⁷³ Ertekin ve Karataş, a.g.e., s. 539.

²⁷⁴ Muşul, İstihkak, s. 208.

²⁷⁵ Aslan, a.g.e., s. 491.

Kanaatimizce, üçüncü kişi, alacaklının dava açmasını beklemek yerine istihkak iddiasında bulunduğu malın üzerindeki haczin kaldırılmasının temini için istihkak davası açmak suretiyle oluşabilecek zaman ve hak kayıplarını bertaraf edebilecektir.

İradi taraf değişikliğinde de benzer bir durum davalı olarak gösterilecek üçüncü kişinin yanlış seçilmiş olmasında da söz konusudur. Bir mal, üçüncü kişinin elinde bulunuyorken haczedildiğinde, bu mal üzerindeki mülkiyet iddiasını ileri süren üçüncü kişiye karşı alacaklının açacağı istihkak davasında davalı sıfatı, malı elinde bulunduran bu üçüncü kişiye aittir. Eğer alacaklı davayı doğrudan üçüncü kişiye yöneltmemişse, iradi taraf değişikliği yoluna başvurarak davayı ona yöneltebilir²⁷⁶ (HMK md. 124). Doktrinde, bazı yazarlara göre²⁷⁷, üçüncü kişinin davaya katılmasının sağlanacağı belirtilmektedir. Buna karşın HMK'da iradi taraf değişikliği düzenlemesinin yürürlüğe girmesinden sonra Yargıtay, bir tarafa karşı, başından dava açılmamışsa sonradan o kişinin davaya dahil edilmesinin mümkün olmadığı yönünde kararlar vermiştir²⁷⁸. Genel kural olarak, taraf değişikliği karşı tarafın açık rızasına bağlıdır (HMK md. 124). Ancak, HMK 124. maddenin f.3 ve f.4 uyarınca öngörülen durumlar varsa hakim, karşı tarafın rızasını aramaskızın taraf değişikliğine izin verebilir. Buna rağmen, hâkimin kendiliğinden taraf değiştirmesi söz konusu olamaz; bu değişiklik talebe bağlıdır. İradi taraf değişikliği yapıldığında, kanaatimize göre yeni taraf lehine olan işlemler geçerli sayılmalı, aleyhine olanlar ise bağlayıcı olmamalıdır²⁷⁹.

Haciz işlemi sırasında, üçüncü kişinin birden fazla olması halinde, istihkak iddiası yönünden üçüncü kişilerin gerekli şartların oluşması ile dava arkadaşları olabilecekleri ifade edilmektedir. Buna karşın, eğer şartlar sağlanmıyorsa, üçüncü kişilerin her birine karşı ayrı ayrı dava açılması gerekecektir²⁸⁰.

2.2.2.4. İcra Takibinin Borçlusu

Kural olarak borçlu, istihkak davasının tarafı değildir. Borçlunun istihkak davasının tarafı olmaması nedeniyle, dava neticesindeki karar, borçluyu

²⁷⁶ L. Börü, *Dava Konusunun Devri*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012, s. 82 vd.

²⁷⁷ T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. s. 263; Muşul, *İstihkak*, s. 497.

²⁷⁸ Yargıtay 17. HD, T. 4.4.2019, E. 2016/9599, K. 2019/4097, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 7.4.2025.

²⁷⁹ Kul Alkan, a.g.e., s. 63-64.

²⁸⁰ Aslan, a.g.e., s. 500.

bağlamayacaktır. Üçüncü kişi tarafından icra takibinin alacaklısına karşı açılan istihkak davası neticesinde verilecek karar, İİK md. 97/2’de belirtilen istihkak iddiasının, satışın yapılmasını ötelemek amacıyla kötüye kullanılması halinde icra mahkemesince takibin taliki talebi reddolunacağından borçlu bu karardan dolayı olarak etkilenecektir. Borçlu tarafından istihkak davası açılması, kanuni olarak söz konusu değildir. Yargıtay kararları incelendiğinde de borçlunun üçüncü kişinin istihkak iddiasına itiraz etmemesi durumunda hacizli mal konusunda üçüncü kişiyle borçlu arasında uyuşmazlık çıkmadığı değerlendirilmiş²⁸¹ ve üçüncü kişinin, haczi uygulayan alacaklıya karşı açacağı istihkak davasında İİK md. 97 çerçevesinde borçlunun davalı olarak gösterilmesinin gerekli olmadığını belirtmiştir²⁸². Borçlunun davada taraf olmaması, davanın fer’î sonuçları açısından önemli olup usule uygun olduğu düşünülmektedir.

Borçlu, üçüncü kişi lehine istihkak iddiasında bulunmuş olabilir (İİK md. 96). Başka bir ifadeyle borçlu, haciz işlemleri esnasında, haczedilen malın kendisine ait olmadığını, bir başkasına ait olduğunu ifade etmiş olabilir. Diğer yandan, üçüncü kişinin yokluğunda gerçekleştirilen haciz işlemlerine yönelik olarak, üç gün içinde icra dairesine malın kendisine değil üçüncü kişiye ait olduğu yönünde bir itirazda bulunulmamış olabilir. Bir başka durumda ise, borçlu haciz esnasında haciz mahallinde olmasına karşın, hacze konu mallar ile ilgili olarak üçüncü kişinin ileri sürdüğü mülkiyet iddiasına yönelik sessiz kalmışsa, istihkak iddiası borçlu tarafından kabul edilmiş sayılacaktır (İİK md. 96/2). Borçlunun sessizliği ya da açık beyanı, malın mülkiyeti konusundaki ispat yükünü doğrudan etkilemektedir.

Borçlunun duruşmalara katılması, işin esasını etkilemeyecek ise elzem değildir. Borçlu tarafından üçüncü kişiye karşı bir istihkak davası açılacaksa, bu davanın davalısı istihkak iddiasında bulunan üçüncü kişi olmalıdır. Dolayısıyla borçlu tarafından alacaklıya karşı istihkak davası yöneltmesi mümkün değildir. Yargıtay,

²⁸¹ “(...) davacı 3. kişi hacze konu iş makinesini hacizden önce satın alınmış olup mülkiyet haciz tarihinden önce davacıya geçmiş olduğundan davanın davalı-alacaklı yönünden kabulüne, borçlunun istihkak iddiasına karşı tutumu belirli olduğundan borçlu açısından davanın husumet yokluğundan reddine karar verilmiş, karar davalı alacaklı vekili tarafından temyiz edilmiştir.” Bkz. Yargıtay 12. HD, T. 23.10.2024, E. 2024/4319, K. 2024/8944, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 7.4.2025.

²⁸² Yargıtay 21. HD, T. 21.4.2004, E. 2003/11891, K. 2004/384, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 7.4.2025.

husumet olarak nitelendirdiği taraf sıfatının, dava şartları arasında olduğunu değerlendirmektedir. Dolayısıyla taraf sıfatı istihkak davasının her aşamasında gözetilmelidir²⁸³. Taraf sıfatı, yalnızca şekli bir mesele değil, aynı zamanda maddi gerçeğe ulaşılmasında da belirleyicidir.

Öte yandan davacı olabilecek kişi üçüncü kişi ise, borçlu ve üçüncü kişinin aynı sıfatta birleşmesi halinde dava reddedilecektir. Artık aktif husumet yokluğu söz konusu olacaktır. Örneğin; üçüncü kişinin ayrıca icra dosyasının kefili olması, kefillik işleminin geçerli olmadığı iddiası ile icra dosyasının alacaklısına karşı menfi tespit davası açması karşısında, icra mahkemesi menfi tespit davasının sonucunun bekletici mesele yapılmasına karar verecektir²⁸⁴. Taraf sıfatlarının birleşmesi halinde doğacak aktif husumet yokluğu, usul ekonomisi ve hak arama özgürlüğü açısından önem arz etmekte olup davanın her aşamasında mahkemece resen gözetilmelidir.

Üçüncü kişinin açacağı istihkak davasında, borçlu istihkak iddiasına açıkça karşı çıkarsa, borçlu, davada davalı olarak gösterilebilir (İİK md. 97)²⁸⁵. Eğer borçlu, istihkak iddiasına karşı çıkmıyor veyahut süresi içinde itiraz etmiyorsa, davalı olarak gösterilmesine lüzum yoktur. Ancak haciz sırasında bulunmayan ve kendisine haciz tutanağı da tebliğ edilmeyen borçlunun itiraz edip etmediği anlaşılamaz. Yargıtay tarafından incelenen bir kararda; somut olayda borçlu tarafın davaya dahil edilmeden yargılamaya devam edilmesi usule aykırıdır²⁸⁶. Yargıtay'ın değerlendirmesine göre, haciz işlemi sırasında hazır bulunmayan ve ayrıca hacze ilişkin tutanak, İİK'nın 103. maddesi uyarınca kendisine tebliğ edilmeyen borçlunun, istihkak iddiasına itiraz edip etmediği net olarak anlaşılamaz. Bu nedenle mahkeme tarafından şu adımların izlenmesi gerekir:²⁸⁷,

- Borçluya, dava hakkında bilgi içeren ve açıklamalı bir davetiye usulüne uygun şekilde gönderilerek duruşmalara katılması sağlanmalıdır.

²⁸³ Muşul ve Tezel Muşul, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, s. 784.

²⁸⁴ Muşul ve Tezel Muşul, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, s. 784.

²⁸⁵ Yargıtay 8. HD, T. 25.9.2018, E. 2016/383, K. 2018/16186, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 7.4.2025.

²⁸⁶ Yargıtay 8. HD, T. 25.9.2018, E. 2016/383, K. 2018/16186, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 7.4.2025, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 7.4.2025.

²⁸⁷ Yargıtay 8. HD, T. 12.11.2015, E. 2015/10760; Yargıtay 8. HD, T. 25.6.2015, E. 2014/3153, K. 2015/13948, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 7.4.2025.

- Borçlu duruşmalara iştirak ederse, istihkak iddiası karşısındaki tutumu netleştirilmelidir.
- Ayrıca borçlunun sunabileceği deliller varsa toplanmalı ve yargılamaya buna göre devam edilmelidir.

Borçlu, taşınır malın, kendi zilyetliğinde iken haczedilmesi halinde, üçüncü kişinin mülkiyet hakkına itirazda bulunarak malın mülkiyetinin kendisine ait olduğunu ileri sürebilir. Yargıtay, üçüncü kişinin istihkak iddiasını, borçlunun menfaatinin ilgilendiren bir durum olarak değerlendirmektedir ve borçlunun da bu davada davalı olarak yer alması gerektiğini kabul etmektedir²⁸⁸. Bu davada borçlunun yer alması, şekli anlamda mecburi dava arkadaşlığı oluşturur. Şekli bakımdan mecburi dava arkadaşlığı, bazı yazarlara göre, özel kanun hükümlerine dayanmaktadır²⁸⁹. Bazı yazarlara göre ise, alacaklı ve borçlu arasındaki bu dava arkadaşlığını, HMK md. 59 kapsamında değerlendirilebilecek olan bir dava arkadaşlığı olmadığına işaret edilmektedir²⁹⁰.

2.3. İstihkak Davasında Yargılama Usulü

İstihkak davalarında yargılamaya yetkili görevli mahkeme, icra mahkemeleridir. İlgili yerde icra mahkemesi mevcut değilse, bu davalara genel mahkeme olan asliye hukuk mahkemesi, icra mahkemesi sıfatıyla bakmaktadır.

Mahcuz mal üzerinde geçerli ve devam eden bir haciz olması, istihkak davası açılması için özel dava şartıdır. Uygulanan haczin kesin, geçici ya da ihtiyati olması bu açıdan fark yaratmaz; her üç halde de haczin geçerliliği ile dava şartı sağlanmış olur²⁹¹. Haczin geçerliliğinin davanın her aşamasında dikkate alınması önem arz eder.

Alacaklı, aleyhine açılan istihkak davasına karşın tasarrufun iptali davası açabilir. Bu davayı açabilmesi için alacaklının elinde bir aciz belgesi bulunması zorunluluğu yoktur. Her iki dava birlikte değerlendirilerek tek bir karar

²⁸⁸ Muşul ve Tezel Muşul, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, s. 785.

²⁸⁹ Kuru, Usul Cilt III, s. 1023.

²⁹⁰ Muşul ve Tezel Muşul, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, s. 786.

²⁹¹ Üstündağ, a.g.e., s. 204; Aslan, a.g.e., s. 235; Tekinay, a.g.e., s. 10; Ertekin ve Karataş, a.g.e., s. 22; Akil, s. 433; Kayganacıoğlu, a.g.e., s. 642.

verilmektedir²⁹² (İİK md. 97/17). Kanaatimizce; istihkak davasına karşı alacaklı tarafından açılan tasarrufun iptali davasında aciz belgesini gerekliliğinin aranmaması,, alacaklının alacak hakkına kavuşmasında kolaylık sağladığı gibi borçlu ve üçüncü kişi tarafından muvazaalı şekilde kötü niyetli mal kaçırmaların önüne geçilmesinde yerinde bir düzenlemedir.

İstihkak davaları, basit yargılama usulüne tabidir ve genel hükümler çerçevesinde, süratle karara bağlanır²⁹³ (İİK md. 97/11-18). Hâkim, tüm delilleri serbestçe değerlendirerek karar vermektedir. Borçlunun malın üçüncü kişiye ait olduğunu kabul etmesi, istihkak davalarında bağlayıcı nitelikte olmayıp, borçlu, bu beyanı sebebiyle daha sonra açacağı veya kendisine karşı açılacak olan davalarda bu ikrarla bağlı kalır (İİK md. 97/12). Yargılamanın süratle olması, alacaklının menfaatlerini korurken, borçlunun beyanlarına bağlayıcılık getirilmesi dürüstlük kuralı ile uyumlu bir denge sağlamaktadır.

Hacedilen mal, satılmış fakat malın satış bedeli henüz alacaklıya ödenmediği takdirde, istihkak davasının konusu artık bu satış bedeli olur. Davanın devamı sırasında malın paraya çevrilmesi hâlinde, hâkim alacaklıya satış bedelinin ödenmesini durdurabilir veya teminat altına alınmasına veyahut durumun özelliklerine göre teminatsız şekilde satış bedelinin ödenmesine karar verebilir²⁹⁴ (İİK md. 97/10). Böylece, üçüncü kişinin mülkiyet hakkı, malın satılmış olması halinde dahi malın satış bedeli üzerinde korunması imkanı sağlanmaktadır.

İstihkak davasına konu mahcuz mala aynı zamanda hacedilemezlik şikâyeti yapılmışsa, bu iki işlem tek dosyada birleştirilemez. Hacedilemezlik şikâyeti, istihkak davasında bekletici mesele yapılabilir²⁹⁵. Eğer şikâyet sonucunda mahkeme, malın hacedilebilir olduğuna karar verirse istihkak davasına devam edilir; aksi hâlde, hacedilemezlik şikâyeti kabul edilirse, icra takip işlemleri duracak olup şikâyetin

²⁹² İ. Aksu, 'Hacizde İstihkak Davalarında İspat Yükü', Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul, 2021, s. 93.

²⁹³ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, a.g.e., s. 205; Kuru ve Aydın, a.g.e., s. 224; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, a.g.e., s. 367; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas Hukuku*, s. 267; Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, a.g.e., s. 222-223.

²⁹⁴ Aksu, a.g.e., s. 93.

²⁹⁵ Kuru, *El Kitabı*, s. 564; Muşul, a.g.e., s. 62.

kabulü kararının kesinleşmesi ile haciz hükümsüz kalacağından istihkak davası da konusuz kalacaktır²⁹⁶.

Haczi uygulayan icra memuruna karşı, haciz tutanağının gerçeğe aykırı düzenlendiği iddiasıyla açılan görevi kötüye kullanma davası da istihkak davasında bekletici mesele olarak ele alınmalıdır. Zira haciz işleminin gerçeğe uygun olup olmadığı hususu, istihkak davasının sonucunu doğrudan belirleyici niteliktedir. İstihkak iddiasıyla birlikte ihalenin feshi talep edilmiş olabilir. İhalenin feshi talep edilmiş olması halinde öncelikle, istihkak davası sonuçlandırılmalıdır. Ancak bu karardan sonra geçerli bir ihale olup olmadığı değerlendirilebilir²⁹⁷.

2.4. İstihkak Davasının Konusuz Kalması

İstihkak davasının öne sürülebilmesi için, istihkak iddiasına temel olan bir icra takibinin bulunması gereklidir. Dava esnasında icra takibinin sonlanması halinde, istihkak davası da konusuz kalacaktır²⁹⁸. Örneğin, borçlu tarafından alacaklıya karşı açılmış olan menfi tespit davasının mahkeme tarafından kabul edilmesi halinde, icra takibi ortadan kalkacağından istihkak iddiasına konu mahcuz malın üçüncü kişiye ait olup olmadığına ilişkin çekişme de ortadan kalkacaktır²⁹⁹. Benzer şekilde, iflas kararının kesinleşmesi ile birlikte icra takibi düşecek olup ortadan kalkan takip dosyasına dayalı olarak istihkak davası da yürütülemeyecektir³⁰⁰. Yine istihkak davası görülmekte iken, borçlu tarafından alınan bir icranın geri bırakılması kararı ile birlikte icra takibi kapsamındaki haciz geçerliliğini yitireceğinden istihkak davası da konusuz kalacaktır³⁰¹.

Alacaklının, dosya konusu alacağından feragat etmesi halinde, mal üzerindeki haciz kalkacak olup geçerli bir haciz olmayacağından dolayı istihkak davası konusuz

²⁹⁶ Yargıtay 17. HD, T. 14.07.2011, E. 2010/12554 K. 2011/7513 <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 14.4.2025.

²⁹⁷ Aksu, a.g.e., s. 93.

²⁹⁸ Atalı, Direnisa ve Köseoğlu, a.g.e., s. 22.

²⁹⁹ Yargıtay 12. HD, T. 30.11.2022, E. 2022/8486, K. 2022/12608, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 14.4.2025.

³⁰⁰ Yargıtay 12. HD, T. 12.1.2022, E. 2021/6756, K. 2022/206, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 14.4.2025.

³⁰¹ Yargıtay 12. HD, T. 2.2.2022, E. 2021/12774, K. 2022/1026, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 14.4.2025.

kalacağından davanın devamında hukuki yarar bulunmamaktadır³⁰². Benzer şekilde, bir bonoda mevcut imzaya itiraz edilmesi halinde, imzaya itirazın kabul edilmesi ile takibin durması, takibin iptal edilmesi ve takip dosyasından uygulanan hacizlerin kalkması neticesinde istihkak davası konusuz kalacaktır³⁰³.

Buna karşın, üçüncü kişinin istihkak iddiasından vazgeçmesi ve bu vazgeçme beyanına ilişkin olarak alacaklı tarafından imzalı açık bir kabulünün bulunmaması halinde, istihkak davası görülmeye devam edilecektir. İstihkak davasının açılması ile satış isteme süreleri kesilecek olup istihkak iddiasına konu mal üzerindeki haciz, geçerliliğini sürdüreceğinden istihkak davası konusuz kalmayacaktır³⁰⁴.

2.5. İstihkak Davasının Takip Hukukundaki Diğer Bazı Davalarla İlişkisi

Bu başlıkta, borçtan kurtulma davası ve tasarrufun iptali davalarının istihkak davası ile olan ilişkisi ele alınmıştır.

2.5.1. Borçtan Kurtulma Davası

Borçtan kurtulma davası, icra mahkemesi tarafından itirazı İİK'nin 68/a maddesi uyarınca geçici olarak kaldırılan borçlunun, kendisine karşı başlatılmış icra takibinin devamını önlemek amacıyla, yedi gün içinde genel mahkemelerde açılan dava türünü ifade eder³⁰⁵. Bu davanın açılmasının önemi şudur ki, eğer borçlu, itirazın geçici olarak kaldırılmasından sonraki yedi gün içinde bu davayı açmazsa, geçici kaldırma kararı kesinleşir³⁰⁶. Dolayısıyla alacaklı icra takibine devam edilmesini talep edebilir (İİK md. 69, 78)³⁰⁷.

³⁰² Yargıtay 12. HD, T. 2.11.2022, E. 2022/7014, K. 2022/11403, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 14.4.2025.

³⁰³ Yargıtay 12. HD, T. 17.4.2024, E. 2023/7765, K. 2024/3576, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 14.4.2025.

³⁰⁴ Atalı, Direnisa ve Köseoğlu, a.g.e., s. 23.

³⁰⁵ Kuru ve Aydın, a.g.e., s. 147; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, İcra ve İflas Hukuku, s. 171; Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, a.g.e., s. 132; Z. Somer, 'İcra ve İflas Hukukunda Borçtan Kurtulma Davası', Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2021, s. 12.

³⁰⁶ Yedi günlük sürenin aşılması durumunda mahkemenin davaya menfi tespit davası olarak devam etmesi gerektiği kabul edilmektedir. Bkz. Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, a.g.e., s. 133.

³⁰⁷ Kuru ve Aydın, a.g.e., s. 148.

Borçtan kurtulma davası, alacaklının yerleşim yerindeki veya borçlu aleyhine icra takibinin yapıldığı yer mahkemesinde açılabilir. Bu davada görevli mahkeme, HMK md. 2 uyarınca asliye hukuk mahkemesidir. Eğer, davanın konusu kira ilişkisi ise, bu durumda dava sulh hukuk mahkemesinde açılmalıdır³⁰⁸ (HMK md. 4/a).

Borçtan kurtulma davası bir menfi tespit davasıdır³⁰⁹. Borçlu, icra takibinin sonuçlanmasına kadar, bu davayı açma hakkına sahiptir. Borçlunun, borca yapmış olduğu itirazın geçici olarak kaldırılmasından sonraki yedi gün içerisinde açacağı bu dava, bu dava borçtan kurtulma davası olarak adlandırılmaktadır³¹⁰. Kural olarak; takipten sonra açılan menfi tespit davalarında, mahkemece takibin durdurulması söz konusu değildir. Ancak, borçtan kurtulma davası söz konusu olduğunda, itiraz ile durmuş olan takip, dava sonuna kadar durmaya devam edecektir³¹¹.

Borçtan kurtulma davasının açılması için yedi günlük süre, itirazın geçici kaldırılması kararının tebliği ya da tefhiminden itibaren başlamaktadır. Dava, bu açıdan itirazın iptali davası ile benzerlik göstermektedir. Zira iki dava açısından da icra takibine konu alacağın mevcut olup olmadığının genel mahkemelerce tespitini içermektedir. İtirazın iptali davası, alacaklı tarafından borçluya karşı açılırken, borçtan kurtulma davasında, borçlu alacaklıya karşı işbu davayı açmaktadır³¹². Borçtan kurtulma davasının açılabilmesi için bir diğer şart ise takibe konu alacağın %15'i kadar bir teminatı icra dosyasına yatırmasıdır³¹³. Bu şart bir dava şartıdır ve karşılanmaması halinde davanın reddolunur³¹⁴.

Borçtan kurtulma davası açılması ile takip durmakta ise de alacaklı, borçlunun mallarının geçici haczini talep edebilir. Fakat satışını talep edemez. Bu düzenleme ile, borçtan kurtulma davasının kabulü halinde, borçlunun borçlu olmadığı halde malvarlığında zarar oluşumunun engellenmesi amaçlanmaktadır³¹⁵. Alacaklının mal üzerine haciz işlemesi ile, borçlunun olası bir muvazaa ile malvarlığı değerlerini

³⁰⁸ Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, a.g.e., s. 133; Somer, a.g.e., s. 36-37; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, İcra ve İflas Hukuku, s. 174; Kuru ve Aydın, a.g.e., s. 148.

³⁰⁹ Somer, a.g.e., s. 13-16.

³¹⁰ Kuru ve Aydın, a.g.e., s. 148.

³¹¹ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, İcra ve İflas Hukuku, s. 172.

³¹² Kuru ve Aydın, a.g.e., s. 148.

³¹³ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, İcra ve İflas Hukuku, s. 172; Somer, a.g.e., s. 60 vd.

³¹⁴ Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, a.g.e., s. 134.

³¹⁵ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, İcra ve İflas Hukuku, s. 173.

üçüncü kişilere aktarması engellenerek alacaklının alacağına kavuşma hakkı korunmaktadır.

Borçtan kurtulma davasının açılması ile, itiraz üzerine durmuş olan icra takibi durmaya devam eder. Borçtan kurtulma davası neticesinde mahkemece davanın kabulüne karar verilmesi halinde, borçlunun borçlu olmadığını tespit edilecektir. Böylece icra takibi kapsamında yapılan işlemler hükümsüz kalacağından, icra takibinin devamında hukuki yarar bulunmamaktadır zira takip konusuz kalmıştır (HMK md. 303). Devam etmeyen takip dosyasında, takibe ilişkin olarak istihkak davası da devam etmeyecektir. Borçtan kurtulma davası, İİK md. 68/a hükmü ile düzenlenmektedir. Borçlu tarafından ileri sürülmektedir. Buna karşın istihkak iddiası ise; ya üçüncü kişi tarafından veyahut da alacaklı tarafından (istihkak iddiasının reddi) ileri sürülmektedir. Öte yandan, borçtan kurtulma davası, itirazı geçici olarak kaldırılan borçlunun icra takibinin devamını engellemek amacıyla açtığı davadır. Burada borçlu, borçlu olmadığını iddia etmektedir. Fakat istihkak davası, icra takibinin esasına etki etmemektedir, istihkak iddiası, malın aidiyetine ilişkin bir iddiadır. Üçüncü kişi, bu mahcuzun kendisine ait olduğunu ya da alacaklı, ilgili mahcuzun üçüncü kişiye ait olmadığını iddia etmektedir. Borçtan kurtulma davası, alacaklıya karşı yöneltilirken istihkak davası, her durumda alacaklıya karşı yöneltilmez. İstihkak davasının üçüncü kişi tarafından açılmış olması halinde dava, alacaklıya yöneltilir. İstihkak davası, alacaklı tarafından ikame edildiğinde ise, üçüncü kişiye ya da üçüncü kişi ile birlikte borçluya yöneltilmektedir.

2.5.2. Tasarrufun İptali Davası

İptal davası, İİK md. 277–284 hükümleri arasında düzenlenmektedir. Bu dava, borçlunun alacaklıdan mal kaçırmak suretiyle yaptığı hileli işlemleri geçersiz kılmak için alacaklıya tanınmış hukuki bir çaredir³¹⁶. Bu dava ile borçlunun, malvarlığını hacizden kurtarmak için hileli olarak üçüncü kişilere yaptığı kötü niyetli devir işlemlerinin iptali ile alacaklının alacağına kavuşması amaçlanır. Buradaki amaç, borçlunun tasarruf yetkisi sona ermeden evvel yapmış olduğu hileli işlemleri

³¹⁶T. Uyar, Tasarrufun İptali Davası ve Namı Müstear, İşletmenin Devri, Kanuna Karşı Hile ve Perdeyi Aralama Teorisi”, ABD, sayı: 2, 2016, s. 343.

hükümsüz kılarak, alacaklının o mal veya hak üzerinden cebri icrayla alacağına kavuşmasını sağlamaktır³¹⁷. Tasarrufun iptali davası, dava konusu malın ve hakkın aynına dair bir ayni dava değildir. Kişisel nitelikte bir davadır. Alacaklı, bu dava neticesinde, mal, hala borçlunun malvarlığındaymış gibi haczettirmek, satışını yaptırmak ve satış yoluyla temin edilen paradan alacağını karşılamaktadır. Malın satışından arta kalan bedel olması halinde, artan para, borçluya değil malın hukuki sahibi üçüncü kişiye ödenecektir³¹⁸. Bunun sebebi; tasarrufun iptali davası, malın aynında kişisel hak sağlayan bir dava türü olup alacaklı, davanın kabulü halinde malın satışından elde edilen bedel ile alacağına kavuşmuş olacaktır. Burada borçlunun yaptığı tasarruf işlemi, sadece alacaklı yönünden iptal edilmiş olduğundan borçlu ile üçüncü kişi arasındaki tasarrufu etkilenmeyecektir. Dolayısıyla arta kalan satış bedelinin de borçluya değil, malın hukuki olarak sahibi görünen üçüncü şahısa ödenecektir.

Buna karşın Yargıtay³¹⁹, borçlunun iptale tabi tasarrufunun alacaklının alacağının doğmasından sonra yapılması gerektiğini ve bu hususun da dava ön koşulu olduğunu kabul etmektedir. Doktrinde bu durum eleştirilmektedir. Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası'na göre; alacağın, borçlunun iptale tabi tasarrufu işleminden önce doğan alacaklının tasarruf davası açabileceğini savunmaktadır. Bazı yazarlara göre ise; borçlunun kanunda sayılan tasarrufları açısından aranan hak düşürücü süre ve diğer koşullar birlikte değerlendirildiğinde, malvarlığını eksiltici ve alacaklıya zarar verici tasarruflarının borç ilişkisi kurulmadan önce veyahut da sonra yapılmış olmasının bir önemi bulunmamaktadır³²⁰.

Kanunda, iptal edilebilecek tasarrufların hukuken geçerli bir işlem olması gerektiğini belirtir. Örneğin; şirket hissesi devri, alacağın temliki, taşınmaz satışları ve havale işlemleri buna örnek olarak verilebilir. Bu tür işlemlerle borçlu ve üçüncü kişi arasında mal veya hak el değiştirmiştir³²¹. Ancak iptal davası sonucunda malın doğrudan borçluya dönmesi değil, alacaklının o mal üzerinden icra takibini yürütmesi

³¹⁷ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, a.g.e., s. 679.

³¹⁸ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, a.g.e., s. 681.

³¹⁹ Yargıtay 4. HD, T. 8.11.2023, E. 2021/1726, K. 2023/12113, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 14.4.2025.

³²⁰ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, a.g.e., s. 680.

³²¹ Aslan, a.g.e., s. 493-494.

yapabilmesi sağlanır. Bu davanın açılabilmesi için alacaklının elinde bir aciz belgesi bulunmalıdır. Bu belge, alacaklının alacağını tahsil edemediğini ve borçlunun ödeme yeterliliğinin olmadığını ispatlar niteliktedir³²². Dava, doğrudan açılabileceği gibi, karşı dava veya savunma (def'i) şeklinde de ileri sürülebilir³²³. Bu duruma istihkak davasına müteakbil olarak açılan iptal davaları örnek gösterilebilir.

İptal edilen tasarruflar, borçlu ile üçüncü kişi arasında geçerliliğini koruduğundan, malın hala borçlunun mülkiyetinde olduğu iddiası iptal davasının değil, istihkak davasının konusunu oluşturur. Ancak bir istihkak davası açılmış ve aynı zamanda iptal şartları da mevcutsa, alacaklı iptal davasını bu süreçte karşı dava veyahut da savunma aracı olarak kullanabilir³²⁴ (İİK md. 97/17).

İstihkak davasına karşı alacaklı, geçici veya kesin aciz belgesi sunmak zorunda olmaksızın tasarrufun iptali davası açabilir. Bu davada davalı, istihkak davasını açan üçüncü kişidir. Ayrıca alacaklı, üçüncü kişi ile birlikte borçluyu da davalı olarak göstermelidir³²⁵. Üçüncü kişi ile borçlu arasında zorunlu bir dava arkadaşlığı söz konusudur ve bu durum zorunlu pasif dava arkadaşlığı olarak nitelendirilir³²⁶. Borçlu ve üçüncü kişi, usul işlemlerini birlikte yapmak zorundadırlar³²⁷. Davanın sadece

³²² Yargıtay bir kararında; aciz belgesinin sunulmaması durumunda, tasarrufun iptali davasını reddetmektedir. Mahkemenin incelediği bir davada, açılan tasarrufun iptali davaları açısından, bu davaların görülebilmesi için, genel dava şartlarına ek olarak, davacının alacağının tasarruf tarihinden önce doğmuş olması ve borçlu hakkında aciz belgesi ya da aciz belgesi niteliğinde bir haciz tutanağının bulunması gerektiğine dikakt çektiği görülmektedir. Somut olayda, davacının alacağı; davalı borçlu lehine hükmedilen ancak Yargıtay kararıyla azaltılan manevi tazminat tutarının fazla ödenen kısmının geri alınmasına dayanmaktadır. Davalı, iş kazası nedeniyle açtığı davada önce 40.000 TL manevi tazminata hak kazanmış, karar Yargıtay'ca bozulmuş ve tazminat tutarı 15.000 TL'ye düşürülerek onanmıştır. Borçlu, ilk karar sonrasında icra takibi başlatmış ve 199.202,81 TL tahsil etmiştir. Davacı ise bu miktardan fazla olan 144.788,68 TL'nin iadesini istemiştir. Ancak bu alacak, mahkeme kararıyla 10.04.2012 tarihinde kesinleşmiş olup, iptali istenen tasarrufun tarihi olan 20.02.2012'den sonra doğmuştur. Dolayısıyla davacının alacağı, tasarruf tarihinden önce doğmamıştır. Ayrıca, davacının dava için gerekli olan aciz belgesini sunmadığı gibi, borçlu hakkında düzenlenmiş aciz belgesi niteliğinde bir haciz tutanağı da mevcut değildir. Bu nedenlerle, dava şartlarının oluşmadığı sabittir. Sonuç olarak, mahkemece, dava ön koşullarının mevcut olmaması nedeniyle davanın reddine karar verilmesi gerekirken, yanlış değerlendirme sonucu yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı bulunmuştur. Bkz. Yargıtay 4. HD, T. 8.11.2023, E. 2021/1726, K. 2023/12113, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 14.4.2025.

³²³ C. Akil, 'Yargıtay Kararları Işığında Tasarrufun İptali Davası Bağlamında Aciz Belgesi', *ABD*, sayı:3, 2014, s.163.

³²⁴ Küçükhasanoğlu, a.g.e., s. 67.

³²⁵ T. Uyar, 'Tasarrufun İptali Davasının Tarafları', *DEÜHFD*, cilt:16, sayı: Özel Sayı (Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan), 2014, s. 3005-3070.

³²⁶ Muşul ve Tezel Muşul, *İstihkak*, s. 357-359.

³²⁷ Yargıtay 5. HD, T. 10.11.2024, E. 20224/4992, K. 2024/8754; Yargıtay 4. HD, T. 26.6.2024, E. 2023/5028, K. 2024/6473, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 14.4.2025.

borçlu ya da lehine tasarruf yapılan üçüncü kişi aleyhine açılması halinde davanın görülmesi için gerekli şartlardan biri olan taraf teşkili sağlanmadıkça, davanın esasına girilmez³²⁸.

Borçlunun rızası aranmaksızın, alacaklı, alacağını TBK md. 183 uyarınca, üçüncü kişilere devredebilir. Alacağı devralan üçüncü kişiler de, alacağın tahsilini engelleyenlere yönelik tasarrufun iptali davası açma hakkına sahip olacaktır³²⁹.

İstihkak davalarına karşı açılan iptal davalarında görevli ve yetkili mahkeme, istihkak davasının görüldüğü yer icra mahkemesidir. Ancak davalı haciz alacaklısının açacağı iptal davasını, karşı dava olarak icra mahkemesinde açması zorunlu değildir. Genel hükümlere göre, ayrı, bağımsız bir dava olarak genel mahkemelerde açması da mümkündür. Alacaklının genel mahkemede iptal davası açması halinde, malvarlığına dair her türlü dava, değerine bakılmaksızın asliye hukuk mahkemelerinde açılacak olduğundan, tasarrufun iptali davasının da asliye hukuk mahkemelerinde açılması gerekmektedir (HMK md. 2/1).

İptal davasının karşı dava olarak açılması halinde, HMK md. 133/1 hükmüne göre belirlenen iki haftalık süre uygulanıp uygulanmayacağı konusunda öğretide farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre, İİK md. 97/17'nin yalnızca alacaklının icra mahkemesinde karşı dava açabileceğini ancak davanın açılış şekli ve nasıl karara bağlanacağı konusunda HMK'ya başvurulması gerektiğini savunur³³⁰. Bu görüşe göre, iptal davası, istihkak davasına karşı, icra mahkemesinde, esasa cevap süresi içerisinde açılmalıdır. Diğer bir görüşe göre ise, İİK md. 97/17 hükmünde HMK'ya bir atıfta bulunulmadığı için HMK md. 131/1'deki süre kuralının burada uygulanamayacağını savunur ve buna göre iptal davası için herhangi bir süre sınırlaması yoktur³³¹.

Yargıtay, bazı kararlarında iptal davasının süre sınırlamasına tabi olmadan açılabileceğini belirtmişken, bazı kararlarında ise, istihkak davasına karşı iptal davasının en geç esasa cevap süresi içinde açılması gerektiğini ifade etmiştir³³². İİK

³²⁸ Yargıtay 17. HD. T. 5.3.2012, E. 2011/12041, K. 2012/2508, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 14.4.2025.

³²⁹ M. Coşkun, *Tasarrufun İptali Davaları*, Seçkin Yayınları, 2016, s. 878; Muşul, a.g.e., s. 472.

³³⁰ Aslan, a.g.e., s. 458.

³³¹ Uyar, *İptal Davaları*, s. 1185 vd.

³³² T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 222.

97/17'de düzenlenen iptal davası, karşı dava olarak açıldığında, basit yargılama usulü uygulanarak ve deliller serbestçe takdir edilerek sonuçlandırılır. Yargılama sürecinde, İİK'nın ilgili hükümleri ve istihkak iddiasının ileri sürülmesinde yer alan karineler dikkate alınır³³³.

Mahkemenin, delil serbestisi yetkisi bulunmaktadır. Delil serbestisinde, her türlü delile, özellikle tanık deliline dayanma imkânı sağlar³³⁴. Karşı dava olarak açılan iptal davalarında ispat yükü, istihkak davalarında olduğu gibi davalı tarafa yani haciz alacaklısına aittir.

Tasarrufun iptali davasında borçlu ve üçüncü kişi zorunlu dava arkadaşıdır. Bu kişiler tek başlarına iptal davasını kabul edebilirler³³⁵. Davanın, davacı/alacaklı lehine sonuçlanması halinde, icra takibi devam edecektir ve alacaklı/davacı, mahcuzun satışı yoluyla alacağına kavuşabilecektir.

Taşınmazları konu alan iptal davasının kabulü halinde, davalı üçüncü kişi adına tapuda kayıtlı olan taşınmazın borçlu adına tescili gerekmeksizin takip konusu alacak ve fer'ileri ile sınırlı olarak cebri icra yoluyla haciz ve satışına karar verilir. İptal davasının açılması, üçüncü kişinin açtığı istihkak davasının kabul edilmesini engellemez. İstihkak davasına karşı açılan iptal davası, eğer taraflarca takip edilmemiş ve mahkemece istihkak davasının açılmadığı tespit edilmişse, bağımsız bir dava niteliği kazanır ve bu durumda icra mahkemesi görevsizlik kararı verir³³⁶.

Tasarrufun iptali davası İİK md. 277 vd. maddeler ile düzenlenmektedir. Buna karşın istihkak iddiası İİK md. 96-99. maddeler arasında yer almaktadır. Tasarrufun iptali davası, borçlunun alacaklısını zarara uğratmak amacıyla yaptığı hukuki işlemlerin alacaklı açısından geçersiz kılınmasını amaçlar. Tasarrufun iptali davasında ise geçerli bir haczin bulunması şartı aranmaz. Hatta öyle ki, alacaklı, tasarrufun iptaline konu mal üzerine haciz koymadan evvel mal el değiştirmiş olabilir. Alacaklı, ilgili işlemin hukuka aykırı olduğundan bahisle bu davayı açabilir. İstihkak iddiası ise, alacaklı tarafından ileri sürüldüğünde, borçlunun üçüncü kişi elindeki mahcuzun esasen borçlunun mülkiyetinde olduğu iddia edilmektedir. Burada geçerli bir haczin

³³³ Küçükhasanoğlu, a.g.e., s. 70.

³³⁴ Muşul ve Tezel Muşul, İstihkak, s. 359.

³³⁵ Kuru, El Kitabı, s. 1221.

³³⁶ Küçükhasanoğlu, a.g.e., s. 71.

bulunması zorunludur. Dolayısıyla tasarrufun iptali işleminde bir mülkiyet devri söz konusu olup, bu işlemin hukuka aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği ileri sürülmekte iken, istihkak davasında malın mülkiyetinin kime ait olduğuna yönelik iddialar davaya konu edilmektedir. Tasarrufun iptali davasında alacaklı lehine verilecek iptal kararı, işlemi tamamen hükümsüz kılmaz; sadece davacı alacaklı yönünden etkisiz hale getirir. Böylece alacaklı, iptal edilen tasarruf konusu mal üzerinde haciz ve satış yoluna gidebilir.

3. İSTİHKAK DAVASINDA İSPAT YÜKÜ VE KARİNELER

3.1. İspat Kavramı ve İspatın Konusu

İspat, bir tarafın ileri sürdüğü önermenin doğru olduğu konusunda, muhataplarında bir kanaat uyandırması amacıyla ortaya konulan, akla uygun bir sebebin ileri sürülmesidir. İspat, yargılama hukuku ile ilgili bir kavramdır. Taraflardan birinin iddia ettiği hadise ve olguların gerçekliğinin ortaya konulabilmesi ya da hâkim tarafından re'sen ileri sürülecek ve dikkate alınacak, taraflar arasında çekişmeli olan, maddi hukukun sonuç bağladığı hususların gerçekliğini savunmadır³³⁷. İspat, temelde dava ile ilgili çekişmeli konunun hâkimin bilgisi ve tanıklığı dışında cereyan etmiş olması sebebiyle, ilgili vakıanın tarafın kendi iddia ettiği gibi gerçekleştiğine dair bir kanaat uyandırma çabasıdır.

Bir davada hakkın varlığı, o hakkın doğum veya sona erme şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediğinin ispatına bağlıdır. Özellikle haksız fiile dayalı davalarda, davacının zararı, failin kusurunu, fiilin hukuka aykırılığını ve illiyet bağını kanıtlaması gerekir³³⁸. Davacının iddialarını ispatlaması ne kadar önemliyse, karşı tarafın iddialarını çürütebilmesi de o derece önemlidir.

HMK md. 187/1'e göre ispat, taraflar, eğer bir konu üzerinde anlaşamıyorsa ve anlaşmazlığı oluşturan uyuşmazlığa ilişkin çekişmeli bir vakıa ise bu anlaşmazlık konusu vakıayı konu edinmektedir. Aynı maddenin ikinci fıkrasına göre, bir vakıa herkes tarafından bilinmekte ise ya da davanın taraflarınca ikrar edilmiş ise artık bu vakıalar ispatın konusunu oluşturmaz³³⁹.

³³⁷ M. Atalı, İ. Ermenek, E. Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 465; C. Budak ve V. Karaaslan, *Medeni Usul Hukuku*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, s. 221; O. Atalay, 'Delil Kavramı Üzerine'. *Haluk Konuralp Anısına Armağan* cilt: 1, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2009, s. 129; N. Kaçak, *Hukuk Davalarında İspat Rehberi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2006, s. 33.

³³⁸ Pekcanitez, Atalay ve Özkes, s. 328-329, 367.

³³⁹ N. Bolayır, 'Medenî Usûl Hukukunda İspat Hakkı ve İspat Hakkının Sınırları'. *Prof Dr. Ejder Yılmaz'a Armağan*, cilt: 1, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, s. 555-585.

3.1.1. İspatın Şekli

İspatın şekli, bir iddianın davada ne şekilde ispat edilebileceği ile ilgilidir. Buna göre, ispat kesin delil ya da takdiri delil ile gerçekleşebilir.

Kesin deliller; şartları, hükümleri ve neticeleri doğrudan kanun ile belirlenen, hâkimin bağlı olduğu ve takdir yetkisinin bulunmadığı delilleri ifade etmektedir. Kesin delillerin maddi gerçeği temsil etmektedir. Mahkemece verilecek kararlar, kesin delile uygun olmalıdır³⁴⁰. Kesin deliller arasında; kesin hüküm, senet ve yemin yer alır. Takdiri deliller, kesin deliller dışında kalan belgeler, tanık, keşif ya da bilirkişi gibi delillerdir³⁴¹. Kesin deliller, doktrinde kanuni delil olarak da adlandırılmaktadır³⁴².

Takdiri deliller, şartları ve neticeleri kanun tarafından tayin edilmeyen delillerdir. Bu delillerin değerlendirilmesi bakımından hâkim serbesttir ve vicdani kanaatleri ile hareket edebilmektedir³⁴³. Takdiri deliller, Önen³⁴⁴ tarafından, değerlendirmeye elverişli kanıt olarak adlandırılmaktadır.

Yargıtay'ın bazı kararlarında “güçlü delil” şeklinde bir niteleme de bulunmaktadır. Akcan³⁴⁵, güçlü delili bir tür takdiri delil olarak nitelendirmiş, fakat bunun kanunda açıkça yer almayan bir delil türü olduğunu vurgulamış ve özel hüküm kuralları kapsamında düşünülmesi gerektiğini ifade etmiştir. Diğer bir görüşe göre³⁴⁶, deliller arasında güçlü ya da zayıf ayrımı yapmak doğru değildir. Bu durum kesin hükmün sonraki davalar bakımından bağlayıcılığı ile açıklanabilir.

Bazı yazarlar ise³⁴⁷ güçlü delilin bağımsız bir delil türü olmadığını, yalnızca hâkimi ikna etme kuvveti yüksek takdiri delil anlamına geldiğini savunmaktadır.

³⁴⁰ Serdar Kale ve Salih Keser, ‘Medeni Yargılama Hukukunda Delil Sistemi’. *Mehmet Akif Aydın’a Armağan*, cilt: 21, sayı: 2, 2015, s. 714.

³⁴¹ Kale ve Keser, a.g.e, s. 714.

³⁴² S. Üstündağ, *Medeni Yargılama Hukuku*, 7. Basım, Nesil Matbaacılık, İstanbul, 2000, s. 628.

³⁴³ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, s. 519; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, s. 715; Kale ve Keser, a.g.e, s. 714.

³⁴⁴ E. Önen, *Medeni Yargılama Hukuku*, Ankara, Sevinç Matbaası, 1979, s. 207.

³⁴⁵ Konuya ilişkin bir çalışma için Bkz. R. Akcan, ‘Yargıtay Kararlarındaki “Güçlü Delil” Kavramının Hukuki Niteliği’. *SÜHFD*, cilt: 1–2, sayı: 12, 2004, 7-24.

³⁴⁶ Kale ve Keser, a.g.e, s. 714.

³⁴⁷ A. C. Budak, *Üçüncü Kişilerin Haklarının Korunması*, Beta Basım, İstanbul, 2000, s.19.

3.1.2. İspat Yüğü

İspat yüğü, bir davada, yargılamanın taraflarının hangi vakıayı ispat etme külfeti altında olduğunu ifade eden bir kavramdır. Kavram, bir tarafın ileri sürdüğü iddia ve savunmalar açısından, ilgili iddia ve savunmaların kapsadığı hadiselerin gerçekten var olup olmadığının tespit edilememesi durumunda, davanın aleyhine sonuçlanması ile karşılaşan tarafın bu iddiayı ispat etmek zorunda olmasını ifade etmektedir. Aksi durumda iddia hâkim tarafından kabul görmeyecektir³⁴⁸.

HMK md. 27 hükmü ile yargılamanın taraflarının ve ilgililerinin, hukuki dinlenilme hakkı düzenlenmiştir. Öte yandan HMK md. 189 hükmü ile, tarafların ispat hukuku kapsamında uymaları gereken düzenlemeler yer almaktadır. Buna göre ispat hakkı, yargılama kapsamındaki süre ve usul kurallarına riayet ederek kullanılmalıdır³⁴⁹. TMK md. 6 ve HMK md. 190 hükümleri uyarınca, kişi iddiasını ispat ile yükümlüdür. Bir kişinin uyuşmazlık konusu bir mal üzerinde hak sahibi olduğunu iddia etmesi halinde, iddiasını hukuka uygun deliller vasıtasıyla ispat etmesi gerekmektedir. Eğer bir uyuşmazlıkta yeterli delil sunulmamışsa, hâkim kararını ispat yüküne göre vermek zorundadır. İspat yüğü altındaki taraf, bu yükümlülüğünü yerine getirmezse, karar onun aleyhine olacaktır³⁵⁰.

Dilekçelerin sunulması ve ön inceleme aşamasının tamamlanmasının ardından, hâkimin en geç tahkikat aşamasında, ispat yükünün aidiyetini belirlemelidir. Bu belirleme, keyfî bir yaklaşımla değil usul hukuku ve maddi hukuk kurallarına uygun şekilde yapılmalıdır. Hâkim, ispat yükünü tayin ederken hukuki sınırlar içinde kalmak zorundadır. Bu konuda yapılacak bir hata, verilen kararın geçerliliğini doğrudan etkileyebilir. hukukî yorum faaliyeti olarak görülmelidir.

Taraflardan biri, ispat edilmesi gereken vakıayı ya da aksini ortaya koymuşsa, davada ileri sürdüğü sebepleri ispat etmiş olacağından ispat yüğü karşılanmıştır ve hâkimde bir kanaat oluşmuştur. Hâkim uyuşmazlığın esasına ve ileri sürülen iddialara ilişkin kanaate ulaşmışsa, artık ispat yükünün taraflar arasında nasıl dağıldığını

³⁴⁸ Ö. Ulukapı, *Medeni Usul Hukuku*, 3. Baskı, Mimoza Yayınları, Konya, 2015, s. 354.

³⁴⁹ B. Toraman, 'Medeni Usul Hukukunda İspat Hakkına Dair Bazı Tespit ve Değerlendirmeler'. *DEÜHFD*, cilt: 16, 2014, s. 1483.

³⁵⁰ M. Yavaş, 'Medeni Yargılamanın Amacı Bağlamında İspat Yüğü Kavramı'. *Mehmet Akif Aydın'a Armağan*, cilt: 21, sayı: 2, 2016, s. 752.

tartışmanın anlamı yoktur. Tartışılması gereken asıl konu, hâkimin kanaate hangi deliller doğrultusunda vardır. Burada, hakim delilleri nasıl değerlendirdiği belirleyici ol oynar³⁵¹.

İstihkak davaları yönüyle, ispat yükü somut duruma göre değişmektedir. Bu değişim, haciz esnasında malı kimin (borçlu mu yoksa üçüncü kişi mi) elinde bulundurduğuna göre değişmektedir. Malın borçlunun elinde iken (İİK md. 96) haczedilmesi durumunda, ispat yükü, istihkak iddiasında bulunan üçüncü kişiye ait olacaktır³⁵². Üçüncü kişi, malın kendisine ait olduğunu³⁵³, haczedilmiş olan malı ne suretle iktisap etmiş olduğunu ispat etmelidir³⁵⁴.

Bazı yazarlara göre; malın, borçlunun elinde iken haczedilmesi halinde üçüncü kişinin ayrıca, üçüncü kişinin ilgili malın maliki olmasına imkân tanıyan yolları, satın alma gücünü de ispat etmesi gerektiği ifade edilmektedir³⁵⁵. Yargıtay'ın da benzer yönde kararları bulunmaktadır. Buna göre, istihkak iddiasında bulunanın ev hanımı olması, emekli olması, asgari ücret ile çalışması, herhangi bir işte çalışmaması gibi nedenler, hacze konu malı satın almasını hayatın olağan akışına aykırı olduğu belirtilmekte, İİK md. 97/a hükmü çerçevesinde malı elinde bulunduran üçüncü kişinin mülkiyet karinesinden yararlanmasını engellemektedir³⁵⁶.

Mal üçüncü kişinin elinde iken haczedilmişse, istihkak davası icra takibinin alacaklısı tarafından açılacaktır ve ispat yükü alacaklıya ait olacaktır. bulunduran kişi, Alacaklı tarafından açılacak istihkak davasında, ispat edilmesi gereken husus, mahcuzun aidiyetinin borçluya ait olduğudur. Bu vakıanın ispatı, her türlü delil ile mümkündür³⁵⁷.

³⁵¹ TDK Sözlük, www.sozluk.gov.tr, E.T: 12.5.2025.

³⁵² Kuru ve Aydın, a.g.e., s. 224.

³⁵³ T. Uyar ve C. Uyar, 'İcra Hukuk Mahkemesince İstihkak İddiasının Kabulüne ve/veya İstihkak İddiasının Reddine Karar Verilmesini Gerektiren Nedenler'. *Ankara Barosu Dergisi*, cilt: 81, sayı: 2, 2023, 282-311, s. 290.

³⁵⁴ Yargıtay 17. HD, T. 16.10.2012, E. 2012/10352, K. 2012/11174, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T:30.8.2025.

³⁵⁵ T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 94.

³⁵⁶ Yargıtay 17. HD, T. 8.4.2013, E. 2013/5376, K. 2013/5021, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T:30.8.2025.

³⁵⁷ Aslan, a.g.e., s. 545; T. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 292.

3.2.İstihkak Davasında Karineler

3.2.1. Genel Olarak Karineler ve Karine İspatı

Karine, varlığı bilinmeyen bir vakıa veyahut da olgu ile ilgili bir neticeye ulaşılabilmesini sağlayan işaret ya da belirti olarak tanımlanabilir. Hukuk yargılamasında karine ise, hâkimin, uyuşmazlık konusu ile ilgili olarak belirli bir öngörüye ve varsayıma ulaşmasını temin eden bir varsayım olarak tanımlanabilir. yasal karine, kanun ile düzenlenmektedir. Kanuni karineler, hâkimin belirli bir olgunun varlığına kanaat getirmesine yaramaktadır. Yasal karineler ikiye ayrılır. Bunlardan ilki, aksi ispat edilebilir nitelikteki adi kanuni karinelerdir. Bir diğeri ise, aksi ispat edilemeyen kesin karinelerdir. Kesin kanuni karineler ve varsayımlar atıf kurallarıdır³⁵⁸.

3.2.2. İstihkak Davasında Karinelerin Amacı

Alacaklı, borçlu ve üçüncü kişi arasındaki işlemlere bilemeyecek konumda olabilir. Muvazaa ve olası hileli işlemleri ve aralarındaki ilişkiyi ispatlaması veyahut belgelemesi her zaman kolaylıkla mümkün olmayabilir. İspat kolaylığını temin amacıyla kanun koyucu bir takım karineler ortaya koymuştur³⁵⁹. İstihkak davalarında, İİK md. 97/a hükmü bağlamında mülkiyet karineleri düzenlenmiştir. Karinelerin tarihsel süreç ve istihkak davasının muhtevası düşünüldüğünde bir ispat kolaylığı sağlamayı amaç edindiği söylenebilir³⁶⁰.

3.3. İstihkak Davası Kapsamında İleri Sürülebilecek Karine Olarak Malın Elde Bulundurulması

3.3.1. “Elde Bulundurma” Kavramı

Karineler; iki temel unsurdan oluşur: birincisi, karinenin dayandığı temel, diğeri ise karinenin doğurduğu sonuçtur. İİK md. 97/a’ya göre, istihkak davalarına ilişkin

³⁵⁸ T. Karakaş, ‘Karine Kavramı, Kanuni Karineler ve Varsayımlar’. *AÜHFD*, cilt: 62, sayı: 3, 2013, s. 729-259, s. 729.

³⁵⁹ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, a.g.e., s. 369-370.

³⁶⁰ E. Bingöl, ‘Hacizde İstihkak Davasında Mülkiyet Karinesi’, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü Programlar Enstitüsü*, İstanbul, 2020, s. 69.

karineler, "Mülkiyet Karinesi" başlığı altında ele alınmıştır. Bu düzenleme, karinenin temelini "elde bulundurma" kavramına bağlamış olup ‘malik olma’ sonucunu doğurmuştur. Haciz sırasında çıkabilecek ihtilaflarda elde bulundurma ile mülkiyet arasında doğrudan bir bağ kurulmuştur. Her ne kadar İİK’nın 96. ve 99. maddelerinde "zilyetlik" terimi kullanılsa da, yapılan açıklamalar bu maddelerdeki düzenlemelerin de elde bulundurma kavramını kapsadığını göstermektedir³⁶¹.

Taşınır malın zilyedi, kural olarak onun maliki sayılır (TMK md. 985). Zilyet oldukları süre boyunca, önceki zilyetler de malik kabul edilirler. Karinenin temeli zilyetlik, sonucu ise mülkiyet olarak belirlenmiştir. Yani İİK’da malik sayılmak için elde bulundurma yeterli görülürken; TMK’da aynı sonuca ulaşmak için zilyetlik esas alınmıştır. Karineye dayalı bir karar verilebilmesi için, öncelikle karinenin temelini oluşturan unsurun ispat edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla mülkiyet karinesine başvuruluyorsa elde bulundurmanın; zilyetlik karinesine dayanılıyorsa zilyetliğin ispatı şarttır. Karinenin temeli ispat edildikten sonra, artık karinenin sonucu olan mülkiyetin ayrıca ispatlanmasına gerek yoktur³⁶².

Buradaki “elde bulundurma” kavramı, zilyetlikten daha geniştir ve zilyetliği içinde barındırır. Taşınır bir mal üzerinde fiili hâkimiyet kurma, mal üzerinde tasarrufta bulunmayı ifade etmektedir³⁶³.

3.3.2. Malın Borçlunun Elinde Bulunması

Malın borçlunun elinde bulunuyor olması, mülkiyetin borçluya aidiyetine ilişkin bir kanaat oluşturur. Yargıtay HGK’na göre; İİK’da istihkak davalarına özgü ispat kurallarının neden ve nasıl düzenlendiği açıklanmıştır. Amaç, borçlunun alacaklılarından mal kaçırmasını engellemek ve alacaklıların hak ve alacaklarını korumaktır. Malın kimin elinde hacz edildiğine göre uygulanacak hükümler farklılık göstermektedir³⁶⁴. Eğer mal, sadece üçüncü kişinin elindeyse, kural olarak ispat yükü alacaklıya aittir ve bu durum İİK’nın 99. maddesi kapsamında değerlendirilir. Ancak

³⁶¹ Kuru ve Aydın, a.g.e., s. 221-222; Zeynep Begüm Gökçek, ‘Hacizde İstihkak Davasında Karineler’. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi SBE*, 2023, s. 113.

³⁶² Gökçek, a.g.e., s. 113; Kuru ve Aydın, a.g.e., s. 221-222.

³⁶³ Aslan, a.g.e., s. 255; T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 96.

³⁶⁴ Yargıtay HGK, T. 8.3.2023, E. 2021/1008, K. 2023/175, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 4.5.2025.

mal borçlunun elindeyse veyahut da borçlu ile üçüncü kişi birlikte elinde bulunduruyorsa, İİK md. 96. ve 97. Uyarınca bu defa üçüncü kişi, malın kendisine ait olduğunu ispatlamak zorundadır. İspat yükü, özellikle İİK md. 97/a maddesinde düzenlenen yasal karineye karşı ileri sürülecek deliller bakımından önem taşır. Karine gereği, borçlunun elinde bulunan malların ona ait olduğu kabul edilir. Üçüncü kişi bu karineyi çürütmek istiyorsa, malı hangi hukuki nedene dayanarak edindiğini, eğer satın almışsa ödeme gücünün olduğunu, satın almaya ilişkin fatura ve belgelerinin olduğunu, haciz anında mahcuzun ne sebeple borçluda bulunduğunu izah etmeli ve ispatlamalıdır³⁶⁵. Bunun ispatı, tanık delili dahil olmak üzere her türlü delille yapılabilir. Ancak, bu delillerin şüpheden uzak, inandırıcı ve somut olması gerekir. Ayrıca, haczin yapıldığı mahallin gerçekten borçluya ait olduğunun net bir şekilde belirlenmesi de alacaklı lehine mülkiyet karinesinin uygulanması açısından önemlidir³⁶⁶.

Malın borçlunun elinde iken haczedilmiş olması halinde, Yargıtay; malın “nerede” ve “hangi koşullar altında” haczedildiğine göre bir değerlendirme yapmaktadır. Buna göre, hacin borçlunun ikamet veya tüzel kişilerde ticaret sicil adresinde gerçekleşmiş olması, borçlunun haciz esnasında hazır bulunması, haciz yapılan adresin borçluya ödeme emri tebliğinin yapıldığı adres olması³⁶⁷, borçlunun ipotek verdiği taşınmaz adresinde gerçekleştirilmesi gibi durumların mevcudiyeti söz konusu ise bu durumda mal borçlu yedinde iken haczedilmiş kabul edilecektir³⁶⁸. Haciz mahallinde, borçluya ait kartvizit, ihtarname, kimlik gibi kişisel evrakların, borçlu şirket adına ajandanın bulunması da benzer şekilde malın borçlu elinde haczedildiğine ilişkin bir kanaat oluşturacaktır³⁶⁹.

³⁶⁵ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, a.g.e., s.205.

³⁶⁶ Yargıtay HGK, T. 8.3.2023, E. 2021/1008, K. 2023/175, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 4.5.2025.

³⁶⁷ Yargıtay 8. HD, T. 6.4.2017, E. 2017/2377, K. 2017/5211, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 4.5.2025.

³⁶⁸ Yargıtay 17. HD, T. 8.4.2013, E. 2013/3566, K. 2013/5014; Bkz. Yargıtay 17. HD, T. 21.1.2013, E. 2013/6296, K. 2013/2018; Yargıtay 17. HD. T. 18.12.2012, E. 2012/3243, K. 2012/4281, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T:30.8.2025.

³⁶⁹ Yargıtay 8. HD, T. 23.5.2016, E. 2016/17984, K. 2016/9028, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T:30.8.2025.

Benzer şekilde, haciz mahallinde borçlunun hazır bulunması halinde, mülkiyet karinesinin borçlu lehine olduğu kabul edilmiştir³⁷⁰. Yargıtay, doğrudan borçlunun ya da onun temsilcisinin hazır bulunmasından başka, haciz mahallinde borçlu adına bir takım evrakların bulunması ve borçlu şirket çalışanlarının haciz mahallinde hazır bulunarak çalıştıklarının tespit edilmesi durumunda da malın borçlunun elinde bulunduğunu değerlendirmiştir³⁷¹. Buna karşın borçlunun sadece haciz mahallinde fiziki olarak bulunuşu her zaman malı elinde bulundurduğu şeklinde yorumlanmamalıdır. Fiziki olarak bulunmasının nedenleri de araştırılmalıdır. Örneğin Yargıtay, borçlunun haciz tarihinden önce istihkak iddiasında bulunan üçüncü kişi şirketten ayrılmış olduğunun ispat edilmesi durumunda, haciz anında bu işyerinde fiziki olarak bulunmasının tek başına malı elinde bulundurduğunu ispatlamaya yeterli olmadığına hükmetmiştir³⁷².

Diğer yandan, haczin yapıldığı adresin, daha önce borçluların faaliyet gösterdiği adres olması fakat borcun doğmasından sonraki bir tarihte, borçlulardan birinin torununun, diğer borçlunun ise yeğeninin bu yerde faaliyet yürüttüklerinin tespit edilmesi halinde, ödeme emrinin de haciz mahallinde tebliğ olunması durumunda, mülkiyet karinesi borçlu lehine olarak değerlendirilmektedir (İİK md. 97/a)³⁷³. Benzer şekilde haciz mahallinde borçlu şirketin ortağının ve/veya yetkilisinin bulunması halinde, istihkak iddia eden üçüncü kişi şirket ile borçlu şirketin ticaret unvanları ve faaliyet alanlarının aynı olması durumunda da mülkiyet karinesi borçlu (dolayısıyla alacaklı) lehine olacaktır³⁷⁴.

3.3.3. Malın Üçüncü Kişinin Elinde Bulunması

Malın üçüncü kişinin yedinde iken haczedilmiş olması halinde mülkiyetinin üçüncü kişide olduğu varsayılmaktadır. Üçüncü kişinin elinde iken haczedilen mala

³⁷⁰ Yargıtay 8. HD, T. 14.4.2016, E. 2016/5899, K. 2016/6792, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T:30.8.2025.

³⁷¹ Yargıtay 8. HD, T. 20.6.2016, E. 2016/11011, K. 2016/10890, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T:30.8.2025.

³⁷² Yargıtay 8. HD, T. 19.11.2018, E: 2016/3167, K. 2018/18794, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 29.8.2025.

³⁷³ Yargıtay 8. HD, T. 2.3.2017, E. 2017/3482, K. 2017/2872, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 29.8.2025.

³⁷⁴ T. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 294.

yönelik olarak, alacaklı istihkakın reddi davası açmalıdır³⁷⁵ (İİK md. 99). Uygulamada, bu dava alacaklı tarafından değil de, üçüncü kişi tarafından açıldığında da mahkeme davayı konusuz bırakmayacaktır. Taşınır bir malın haciz esnasında üçüncü kişinin zilyetliğinde olduğunun haciz tutanağı ile belgelenmesi halinde, mülkiyet karanesi gereği malın üçüncü kişiye ait olduğu kabul edilir. Bu karine, mülkiyetin kime ait olduğu konusunda oluşabilecek belirsizlikleri ortadan kaldırır ve ispat yükü sorununu doğurmaz. Alacaklı, mahcuzun mülkiyetinin borçluda olduğunu ispatlama külfeti altındadır. Başka bir anlatımla, alacaklının malın borçluya ait olduğunu somut delillerle ortaya koyması gerekir³⁷⁶. Ayrıca, Yargıtay kararlarında sıkça görüldüğü üzere, eğer üçüncü kişi ile borçlu arasında organik bir bağ mevcutsa, bu durumda mülkiyet karanesinden borçlunun ve dolayısıyla alacaklının faydalanabileceği kabul edilmektedir. Alacaklı tarafından organik bağın varlığı ispatlandığında, mülkiyet karanesini çürütme yükü de üçüncü kişiye geçer. Alacaklı, güçlü delillerle bu bağı ispatlayarak karineden kendisi lehine faydalanabilir³⁷⁷.

Yargıtay’a göre; malın üçüncü kişinin mülkiyetinde olduğunu ortaya koyan en temel karinelere biri, haciz mahallinin istihkak iddiasında bulunan üçüncü kişinin iş yerinde yapılmış olmasıdır³⁷⁸. Haciz mahallinde borçlunun mevcut olmaması, borçluya ödeme emrinin tebliğ edildiğinden farklı bir yerde haczin icra edilmesi halinde, mal da borçlunun yedinde haczedilmemiş ise, üçüncü kişi, mülkiyet karanesinden yararlanacaktır³⁷⁹. Benzer şekilde, haciz eğer alacaklı tarafından gösterilen ve borçlunun takip adresi dışında, üçüncü kişinin evi veya işyerinde gerçekleşmişse, mülkiyet karanesi üçüncü kişi lehine olacaktır. Aksi ise ancak güçlü ve inandırıcı delillerle ispat edilmelidir³⁸⁰. Bu tespitlerin yapılabilmesi için mahalde düzenlenecek haciz tutanağının ayrıntılı ve yapılan işlemleri doğru bir şekilde yansıtması önem arz etmektedir.

³⁷⁵ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, İcra ve İflas Hukuku, s. 272.

³⁷⁶ Kul Alkan, a.g.e., s. 169.

³⁷⁷ Kul Alkan, a.g.e., s. 170.

³⁷⁸ T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 92.

³⁷⁹ Yargıtay 12. HD, T. 2.2.2022, 2022/4759, K. 2022/1022, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 30.8.2025.

³⁸⁰ Yargıtay 17. HD, T. 16.10.2012, E. 2012/10352, K. 2012/11174, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T:30.8.2025

3.3.4. Malın Üçüncü Kişinin ve Borçlunun Birlikte Elinde Bulundurması

Borçlu ve üçüncü kişi, mahcuzu birlikte yedinde bulundurmakta ise, malın borçlunun elinde iken haczedildiği kabul edilir³⁸¹. Malın borçlunun elinde iken haczedilmesi halinde, mülkiyet karinesi icra takibinin alacaklısı lehine olacaktır (İİK md. 97/a / 1). Karinenin aksi, üçüncü kişi tarafından ispatlanmalıdır (İİK md. 97/a). İcra müdürü tarafından, haciz işlemi ile ilgili maddi bir hatanın yapılmış olması durumu, ispat külfeti bakımından bir değişiklik yapmamaktadır³⁸².

Paylı mülkiyette, her paydaş kendi payı oranında malik kabul edilir ve bu pay hacze konu olabilir. Paylı mülkiyetin haczi halinde, borçlu olmayan diğer paydaşlar, kendi hisseleriyle ilgili istihkak davası açabilirler. Elbirliği mülkiyetinde ise, ortaklar malın tamamına müşterek şekilde sahiptir ve paylar ayrılmamıştır. Bu mülkiyet türünde, borçlu olmayan ortaklar, borçlu kişinin borcundan dolayı malın tamamına haciz uygulanmasına karşı çıkabilir. Çünkü borçlunun payı, malın bütününe temsil etmez. Bu nedenle, ortaklığın tasfiyesi yapılmadan malın tamamı haczedilemez. Ancak her iki mülkiyet türünde de, İİK md. 97/a gereğince açılacak istihkak davalarında mülkiyet karinesi borçlu ve dolayısıyla alacaklı lehine işlemektedir. Bu karine, davada ispat yükünü üçüncü kişi konumundaki paydaşın veya ortağın üzerine yüklemekte, dolayısıyla malın tamamen kendisine ait olduğunu ortaya koymak zorunda bırakmaktadır. Zira gerek paylı mülkiyet gerekse de elbirliği mülkiyetinde sicil kayıtları esas alınacağından aksini ispat istihkak iddiasında bulunan üçüncü kişi diğer paydaşlara ait olacaktır. Alacaklının hak ve alacaklarının korunması da hukuken teminat altına alınmış olacaktır³⁸³.

İstihkak iddiasında bulunan üçüncü kişi, mülkiyet karinesinin aksini ispat etmek mecburiyetindedir. Üçüncü kişi, bu iddiasını somut ve inandırıcı delillerle ispatlamalıdır³⁸⁴.

Yargıtay'a göre, dava konusu haczin borçlunun işyerinde yapıldığı, takip dosyasındaki belge ve kayıtlara göre borçlu ve üçüncü kişinin birlikte faaliyette

³⁸¹ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özkes, a.g.e., s. 205-206; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, a.g.e., s. 374.

³⁸² Yargıtay 17. HD, T. 26.1.2010, E. 2009/9413, K. 2010/493, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T:30.8.2025.

³⁸³ Gökçek, a.g.e., s. 141-142.

³⁸⁴ Muşul ve Tezel Muşul, İstihkak, s. 294.

bulundukları, mülkiyet karanesinin borçlu, dolayısıyla alacaklı yararına olduğu³⁸⁵, haczin borçlu ve davacı üçüncü kişinin birlikte oturdukları konutta yapıldığından İİK'nın 97/a maddesinde öngörülen mülkiyet karanesi borçlu dolayısı ile davalı alacaklı lehine olduğu³⁸⁶ kabul edilmiştir. Başka bir davada ise, borçlu ve üçüncü kişinin benzer ticari faaliyetlerde bulunması, malı birlikte elde bulundurmaları ve *"biz bu borcu ödemeye gayret ediyoruz"* şeklindeki beyanlarından hareketle, mülkiyet karanesinin borçlu lehine yorumlandığı görülmektedir³⁸⁷.

3.4. Borçlu ve Üçüncü Kişi Arasındaki Bağ ve Mahiyeti

3.4.1. Organik Bağın Tanımı ve Davaya Etkisi

"Organik bağ" kavramı, mevzuatta tanımlanmamış olmakla, Yargıtay yerleşik içtihatlarına göre; borçlu tüzel kişiye karşı alacakların takibinde, şirketler arasında resmî ortaklık veya şirketler topluluğu ilişkisi kurulmaksızın borçlunun, alacaklılardan mal kaçırmak amacıyla ticari faaliyetlerini bir başka paravan şirket üzerinden yürütülmesini ve bu şekilde gerçek sahiplik ile işlemlerin gizlenmesini ifade eder. Böylelikle ekonomik faaliyetler farklı şirketler veya temsilciler vasıtasıyla perdelenerek mal kaçırma sağlanmış olur³⁸⁸. Yargıtay, tüm kararlarında "tüzel kişilik perdesinin kaldırılması" ifadesini kullanmasa da, organik bağ yaklaşımı ile benzer sonuçlara ulaşmıştır. Organik bağın varlığı kanıtlandığında, taraflar arasında gerçekte var olan ancak kayıtlarda görünmeyen ilişkilerin ortaya çıkarılacaktır. Böylelikle borçlu ve üçüncü kişilerin müşterek ve müteselsilen sorumlu tutulabilmeleri mümkün olmaktadır. Bu bağ kimi zaman ekonomik bağımlılık, kimi zaman ortak menfaat veya birlikte hareket etme şeklinde kendisini gösterir³⁸⁹.

³⁸⁵ Yargıtay 17. HD, T. 3.6.2013, E. 2012/6815, K. 2013/8198, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T:30.8.2025.

³⁸⁶ Yargıtay 17. HD, T. 21.12.2010, E. 2010/7717, K. 2010/11394, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T:30.8.2025.

³⁸⁷ Yargıtay 8. HD, T. 6.4.2016, E. 2016/14512, K. 2016/6169, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T:30.8.2025

³⁸⁸ M. C. Karıksız, 'Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması Teorisi ve Organik Bağ Kavramı Işığında 5941 Sayılı Çek Kanunu M. 4/2'nin Bir İncelemesi'. *YÜHFD*, cilt: 22, sayı: 2025/1, s. 307-350, s. 337.

³⁸⁹ Gülşah Yılmaz, 'Şirketlerde Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması ile Organik Bağ Kavramının İş Uyuşmazlıkları Hakkında Verilen Kararlardan Hareketle Karşılaştırılması'. *TFM*, cilt: 7, sayı: 2, s. 341-356, s. 357.

Organik bağ, üçüncü kişi ve borçlu arasındaki muvazaalı ilişkinin varlığı olarak değerlendirilmektedir. Organik bağın mevcudiyeti halinde, mülkiyetin üçüncü kişiye aidiyeti hususunda şüphe oluşacağından, mülkiyet karinesi yönüyle alacaklı lehine değerlendirilecektir³⁹⁰. İİK md. 88 hükmüne göre, haczedilen malın üçüncü kişi elinde olması halinde, bu mal, ancak üçüncü kişinin rızası ile elinden alınarak muhafaza altına alınabilir.

Organik bağ yargı kararlarıyla ve temaüllerle gelişmiş bir kavramdır. Hangi hallerde organik bağın oluştuğunun kabul edilebileceği konusunda yargı kararlarında ve doktrinde bazı kriterler üzerinden değerlendirmede bulunan Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes'e³⁹¹ göre, borçlunun diğer tüzel kişiliği alacaklıların ilgili mala ulaşmasını engellemek maksadıyla kullanma arzusunun mevcudiyeti (1), şirketlerin yöneticisinin (hukuki/fiili) ya da öne çıkan ortağının aynı olması (2), tüzel kişiler arasında belirgin bir ekonomik birlikteliğin ya da ticari birlikteliğin mevcut olması, ilgili şirketlerin pek çok hususta birlikte hareket etmeleri (3), ilgili şirketlerin malvarlıklarının iç içe geçmiş olması, ticari faaliyet alanlarının karışması (4) organik bağı ortaya koymaktadır. Organik bağın tespiti açısından kavramsallaştırılan bu kriterler; borçlu tüzel kişiliğin alacaklıların hak ve alacaklarına zarar verici nitelikte tasarruflarını ve bir başka tüzel kişilik ile bağ teşkil edecek unsurların tespit edilmesidir. Bu iki şirket arasında, sahiplik ya da ortaklık ilişkisi kasten kurulmayarak ticari ve iktisadi işlemlerim farklı şirketler, kişiler ve temsilciler arkasına gizlenmesi söz konusu olmaktadır³⁹².

Yargıtay tarafından organik bağın olmadığına dair değerlendirmeler arasında, faaliyet alanlarının farklı olması önemli bir yer tutmaktadır. Borçlu şirket ve üçüncü kişi şirketin birbirlerinden farklı ticari faaliyet alanlarına odaklanmış olmaları organik bağın olmadığını ortaya koyan bir göstergedir. Faaliyet alanlarının farklı olduğu iki şirketten, borçlu olan şirket bir taşınmazı hacizden üç yıl önce terk etmiş, üçüncü kişi şirket sonradan bu yeri kiralayıp ticari faaliyete başlamışsa, burada mülkiyet karinesinin üçüncü kişi şirket lehine olduğu yorumu yapılmaktadır³⁹³.

³⁹⁰ Atalı, Direnisa ve Köroğlu, a.g.e., s. 151.

³⁹¹ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, a.g.e., s. 210-211.

³⁹² Karıksız, a.g.e., s. 337.

³⁹³ T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 97.

Yargıtay tarafından incelenen bir kararda, borçlu şirketin taşındığı adreste borçlu şirketin ortaklarının kardeşleri tarafından yine borcun doğumundan sonra üçüncü kişi şirketin kurulması ve haciz mahallinde borçlu şirket markasını taşıyan malların haczedilmesinde, mülkiyet karinesinin borçlu yararına değerlendirilmesi gerektiğine hükmetmiştir³⁹⁴.

Benzer şekilde, borçlu şirketin yönetim kurulu başkanının belirli dönemlerde, üçüncü kişi konumundaki şirkette büyük oranda ve şirket kararlarına etki edebilecek şekilde pay sahibi olması da organik bağı gösteren bir durum olarak değerlendirilmiştir. Böylece mahcuzlara ilişkin sunulan faturaların da her zaman düzenlenebileceği dikkate alınarak faturalar organik bağı yokluğunu ispat eder bir delil olarak ele alınmamıştır³⁹⁵. Pay sahipliği ortaklık seviyesinde olmayıp borçlu şirket ve üçüncü kişi şirket arasındaki sözleşmeye dayalı olarak her ay kardan belirli bir miktarın kendilerine ödeneceğinin bildirilmiş olması halinde de kar paylaşımında ortak hareket edilen bir durum olarak değerlendirilmektedir³⁹⁶.

Diğer yandan, üçüncü kişi şirketin, borcun doğumundan sonra kurulmuş olması, borçlu şirketin vergi kaydı yoklamasındaki adresinin haciz adresi olmaya devam etmesi ve haciz işleminden kısa bir süre sonra bir takım hisse devirlerinin gerçekleştirilerek SGK'lı çalışanlarına devredilmesi halleri birlikte ele alındığında, üçüncü kişinin mülkiyet iddiası inandırıcı bulunmamıştır³⁹⁷. Yargıtay tarafından incelenen farklı bir kararda, istihkak iddiasında bulunan üçüncü kişinin eşinin, borcun doğumundan önce borçlu şirketin ortağı olması fakat borç doğmadan önce ayrılmış olması durumunda, haciz mahallinde borçluya ait evraklara rastlanmış olsa bile ilgili evrakın önemli bir kısmının davacının eşinin borçlu şirkette ortak olduğu döneme ait olduğunun ve güncel olmadığının tespit edilmesi halidne bir organik bağdan ya da muvazaadan bahsetmek mümkün değildir³⁹⁸.

³⁹⁴ Yargıtay 8. HD, T. 28.3.2016, E. 2016/13691, K. 2016/5631, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 4.5.2025.

³⁹⁵ İzmir BAM, 12. HD, T. 8.6.2021, E. 2020/1591, K. 2021/1372, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 4.5.2025, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 4.5.2025.

³⁹⁶ Yargıtay 8. HD, T. 2.3.2017, E. 2015/3483, K. 2017/3038, E.T: www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 4.5.2025.

³⁹⁷ Yargıtay 8. HD, T. 9.6.2016, E. 2016/18335, K. 2016/8508, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 4.5.2025.

³⁹⁸ Yargıtay 8. HD, T. 20.4.2016, E. 2016/1863, K. 2016/7246, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 4.5.2025.

3.4.2. Üçüncü Kişinin İstihkak İddiası Bağlamında Muvazaanın Mevcudiyeti

Muvazaa, istihkak davası açısından, gerçekte yapılmamış bir satış veyahut da devir işleminin borçlu ve üçüncü şirket arasında yapılmış gibi gösterilmesini ifade etmektedir. Buna göre, taraflar arasında bir fatura düzenlenmiş olması tek başına muvazaalı işlemi geçerli kılmamaktadır. Örneğin, borçlu şirketin faaliyetinin halen devam etmesine karşın adreste üçüncü kişi şirketin kurulması, borçlu şirket eski ortağının üçüncü kişi şirkette diğer şirket ortakları ile müşterek yetki ile süresiz müdür olarak atanması, haciz mahallinde komşu işyerinden borçlu ismi ile sorulduğunda haciz adresinin borçlu adresi olarak gösterilmesi gibi unsurlar danişıklı işlemi gösteren durum olarak değerlendirilmektedir³⁹⁹.

Yargıtay; yapılan işlem ve işleme konu mala dair lisansı da incelemektedir. Örneğin bir davasında, üçüncü kişinin güneş enerji santrali ve üretim tesisi yapmasına karşın, güneş enerji sisteminin lisansının borçluda olmasını taraflar arasında danişıklı işlem yapıldığına dair bir karine olarak değerlendirmiştir⁴⁰⁰. Benzer şekilde, Yargıtay, borcun doğumundan sonra, ticari emtiasının önemli bir kısmını üçüncü kişiye devreden borçlunun alacaklıdan mal kaçırma saikini kabul etmektedir⁴⁰¹.

Buna karşın borçlu tüzel kişi şirket çalışanının, borçlu şirketten ayrılarak üçüncü kişi haline gelmesi ya da üçüncü kişi şirkette çalışmaya başlaması ve genel müdür sıfatında çalışıyor olması, tek başına muvazaayı ortaya koyan bir durum değildir⁴⁰². İlgilinin, borçlu şirkette ortak ya da yetkili olması ise durumu değiştiren bir husus olarak değerlendirilmiştir. Birden fazla işçinin borçlu şirketten üçüncü kişi şirkete geçiş yapmış olması da İİK md. 99 kapsamındaki istihkak davası açısından üçüncü kişi lehine olan karinenin aksini değiştirmeye elverişli görülmemiştir⁴⁰³. Benzer şekilde, ilgilinin borcun doğumundan sonra, borçlu şirketten ayrılması ve haciz

³⁹⁹ Yargıtay 12. HD, T. 14.2.2024, E. 2023/4984, K. 2024/1279, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 4.5.2025.

⁴⁰⁰ Yargıtay 12. HD, T. 3.4.2024, E. 2023/8958, K. 2024/3307, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 4.5.2025.

⁴⁰¹ Yargıtay 8. HD, T. 12.2.2015, E. 2015/27276, K. 2015/3989, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 4.5.2025.

⁴⁰² T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 105.

⁴⁰³ Yargıtay 12. HD, T. 6.3.2024, E. 2023/7844, K. 2024/2160, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 4.5.2025.

mahallinde aynı ticari faaliyeti yürüterek ürünler satmaya başlaması halinde, Yargıtay, muvazaa iddiasını kabul etmiş ve haczedilen malların mülkiyetinin borçluya ait olduğuna karar vermiştir⁴⁰⁴.

Borçlu şirket işletmesinin devri hususu, muvazaa iddiasına sıklıkla konu edilmektedir. Yargıtay, devredilen işletmelerin mallarına yönelik yapılan haciz işlemlerinde ileri sürülen istihkak iddiasına ilişkin olarak muvazaanın ispatının önemli olduğuna değinmektedir. İİK md. 44 kapsamındaki yükümlülüklerin tek başına yerine getirilmemiş olmasını devir işlemini sakatlayan bir durum olarak görmeyen Yargıtay, devir sonrasında borçlunun faaliyetini sona erdirmesi ve bazı işçilerin üçüncü kişi şirket bünyesinde işe başlamasını hayatın olağan akışına uygun bir durum olarak değerlendirmektedir⁴⁰⁵.

Üçüncü kişi şirket ve borçlu şirket arasında kurulan marka ve lisans anlaşmaları gereği, borçlu şirketin unvanının üçüncü kişi şirket tarafından sunulan poşetlerde yer alması da tek başına muvazaayı ispat etmemektedir. Marka kullanım ve lisans anlaşması kapsamında yapılan ödemelerin de sunulması gerekir⁴⁰⁶. Diğer yandan, borçlu ve üçüncü kişi arasında yapılan ticari alım-satımların olması ve eski tarihli evrakın haciz mahallinde bulunması, tek başına organik bağı ya da muvazaayı ispatlamaz⁴⁰⁷.

Muvazaa, mahkeme tarafından hayatın olağan akışına uygunluk denetimi ile tespit edilebilmektedir. Buna göre, eğer istihkak iddiasında bulunan üçüncü kişi borçlunun eşi ise ve eş, ev hanımı ise, mahkeme ayrıntılı inceleme yapacaktır. Örneğin; üçüncü kişi olan eş, ev hanımı ise, ev hanımı tarafından fiili olarak

⁴⁰⁴ Yargıtay 8. HD, T. 23.6.2016, E. 20299, K. 2016/11062, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 4.5.2025.

⁴⁰⁵ Atalı, Direnisa ve Köroğlu, a.g.e., s. 176-179.

⁴⁰⁶ Yargıtay 12. HD, T. 13.12.2023, E: 2023/6469, K. 2024/8646, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 4.5.2025.

⁴⁰⁷ “....Dosyada bulunan bilgi ve belgelerin incelenmesinde, dava konusu haczin yapıldığı yerin ödeme emrinin tebliğ adresinden farklı bir adres olduğu görülmektedir. Haciz sırasında bulunan çekler ise fotokopi olup, tarih itibarıyla de eskidir, eş anlatımla bulunan evraklar güncel evraklar değildir. 19.12.2016 tarihli bilirkişi raporuna göre, davalı borçlu 2013 ve 2014 yılı brüt satışlarının sırasıyla yüzde 0,97'sini ve yüzde 0,39'unu davacı 3. kişi şirketle yapmıştır. Bu bilgilere göre davacı ile borçlu arasındaki ticari ilişkinin de düşük hacimli olduğu, bu bakımından da aralarında sıkı bir bağlantının olmadığına hatta bulunan bu çeklerin anılan ticari ilişkilerden kaynaklandığının kabulü gerekir. Öte yandan, davacı 3. kişi şirketin kuruluşu da borcun doğumundan yaklaşık 3 yıl önceye tekabül etmektedir...” Yargıtay 8. HD, T. 27.2.2018, E. 2017/14054, K. 2018/2800, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 29.8.2024.

yapılamayacak nitelikteki marangozluk, soba ve karyola imalat ve satışı, demir ticareti gibi mesleklere dair işler bakımından sunulan vergi levhası tek başına delil olarak değerlendirilmemiştir⁴⁰⁸. Buradan hareketle, borçlu olan eş, dükkandaki tüm eşyaları, ev hanımı eşinin üzerinde göstermek suretiyle malları hacizden kurtaramaz⁴⁰⁹.

3.5. Mülkiyet Karinesinin Aksinin İspat Edilebileceği Haller

Mülkiyet karinesinin aksinin ispat edilebileceği bazı haller bulunmaktadır. Bunlar; trafik siciline tescilli araçlar ile ticaret ve sanayi odasına kaydı mecbur olan araçlardır.

3.5.1. Trafik Sicilinde Tescilli Araçlar

Taşınır ile ilgili olarak İİK md. 97/a hükmünde genel bir karine vardır. Buna göre, bir taşınır malı zilyetliğinde bulunduran kişi onun maliki olarak kabul edilir (İİK, md. 97/a). Trafik siciline kayıtlı araçlar söz konusu olduğunda, bunları fiilen elinde bulunduran kişinin malik sayılacağına dair genel taşınır eşyalar için geçerli olan karine burada uygulanmaz⁴¹⁰. Başka bir deyişle, bir aracı kullanan ya da elinde bulunduran kişi, salt bu nedenle araç sahibi olarak kabul edilemez. Bu husus, Karayolları Trafik Kanunu'nun 20/d maddesinin birinci cümlesinde açıkça düzenlenmiştir. İlgili hükme göre, tescile tabi araçların satış ve devir işlemleri noterler tarafından yapılmak zorundadır; noter onayı olmaksızın yapılan tüm satış ve devir işlemleri geçersiz sayılmaktadır⁴¹¹.

Kara taşıtları bakımından mülkiyet, noter satışı ile gerçekleşmektedir. Trafik siciline ise, açıklayıcı olarak ilgili işlem şerh edilmektedir⁴¹².

Bir kişi, aracı fiilen kullanıyor olsa bile, eğer noter huzurunda yapılmış geçerli bir satış ya da devir söz konusu değilse, hukuken o aracın maliki olarak kabul edilemez. Bununla birlikte, tescile tabi olmayan bazı taşıtlar —örneğin kepçeler ya da

⁴⁰⁸ T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 111.

⁴⁰⁹ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, a.g.e., s. 369.

⁴¹⁰ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, a.g.e., s. 369; Muşul ve Tezel Muşul, İstihkak, s. 291.

⁴¹¹ Gökçek, a.g.e., s. 123.

⁴¹² Yargıtay 17. HD, T. 14.7.2011, E. 2011/2998, K. 2011/7486, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 15.8.2025.

traktör römorkları gibi— için durum farklıdır. Bu tür araçları elinde bulunduran kişi, kural olarak malik sayılır. Motorlu kara taşıtlarında ise mülkiyet hakkı, noter aracılığıyla yapılan satış ya da devirle kazanılır. Esasen; mülkiyet hakkı noter işlemi ile doğar, sicile yapılan tescil ise bu durumu açıklayan, bildirici bir işlemdir. Noter devri yapılmadan önce alıcı mülkiyet hakkını elde etmiş sayılmaz; mülkiyet ancak noter işlemi sonrasında geçerli olarak kazanılır⁴¹³. Burada belirtmek gerekir ki, artık motorlu kara araçlarının noterde yapılan satış ve devir işlemleri aynı zamanda noter tarafından trafik siciline kaydı gerçekleştirilmektedir.

Noter huzurunda yapılan satış işlemi ile icra dairesinin araç üzerine işlediği haciz aynı gün ya da hacizden sonra gerçekleşmiş olabilir. Noter huzurunda yapılan satış işlemi, icra dairesinin haciz işlemini gerçekleştirmesinden önce ise, satış işleminin alıcısı iyi niyetli olarak kabul edilmekte ve istihkak iddiası Yargıtay tarafından geçerli kabul edilmektedir⁴¹⁴.

3.5.2. Ticaret ve Sanayi Odasına Kaydı Mecbur Olan Araçlar

Ticaret ve Sanayi Odası'na kayıtlı ve tescile tabi olan aracın, üçüncü kişi yedinde iken icra takibi alacaklısı tarafından haczi durumunda ileri sürülen istihkak iddiası bakımından, mahcuz aracın Ticaret ve Sanayi Odası'nda kaydının bulunup bulunmadığı, satışın noterlik vasıtasıyla yapılıp yapılmadığı gibi hususlar incelenecektir⁴¹⁵.

Borçlunun elinde iken haczedilmiş olan İş makineleri gibi Ticaret ve Sanayi Odası'na tescili zorunlu araçların mülkiyetinin devri ancak noter işlemiyle geçerlidir. Noter onayı olmayan devirler geçersiz sayılır. Üçüncü kişi, mülkiyeti devraldığını

⁴¹³ Gökçek, a.g.e., s. 124.

⁴¹⁴ Örneğin Yargıtay tarafından incelenen kararda; davacı üçüncü kişi, haczedilen aracın haciz tarihinden önce noter satış sözleşmesiyle kendisi tarafından satın alındığını ileri sürerek haczin kaldırılmasını talep etmiş, ancak mahkeme, satışın takip konusu borcun doğumundan sonra yapılması gerekçesiyle davayı reddetmiştir. Yargıtay ise, aracın 20.09.2007 tarihinde noter satış senedi ile davacıya devredildiğini, haczin ise 25.02.2008'de konulduğunu, bu sırada trafik sicilinde herhangi bir haciz kaydı bulunmadığını, bu nedenle davacının iyi niyetli olduğunu ve mülkiyetin noter satışıyla geçtiğini, tescil işleminin ise kurucu değil açıklayıcı nitelikte olduğunu belirterek mahkeme kararını bozmuştur. Bkz. Yargıtay 17. HD, T. 10.6.2010, E. 2009/10898, K. 2010/5378, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 29.8.2025.

⁴¹⁵ Yargıtay 21. HD, T. 24.6.2008, E. 2007/18086, K. 2008/10150, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T:14.8.2025.

iddia edemez ve istihkak davası reddedilir. Üçüncü kişinin elinde bulunan araçlar ile ilgili ileri sürülen istihkak iddialarında, mahkeme, aracın Ticaret ve Sanayi Odası kaydını, davacının sunduğu belgelerin (fatura, mülkiyet belgesi) geçerliliğini ve satışın noter onaylı olup olmadığını incelemelidir. Bu değerlendirme sonrası mülkiyet karinesi kimin lehine olduğuna karar verilerek hüküm verilir⁴¹⁶. Zira iş makinesi, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu, md. 22/c-2 hükmü ile Karayolları Trafik Yönetmeliği md. 29/a-d, 2 hükümleri uyarınca, malik olan gerçek ya da tüzel kişinin üyesi olduğu ticaret ve sanayi odasına tescil edilmelidir. Bu, yasal zorunluluk arz eder. Mülkiyet de ancak mülkiyet belgesi esas alınarak noter vasıtasıyla gerçekleştirilebilir⁴¹⁷. Bu tür araçların yalnızca fatura ile satışının ispatı mümkün değildir⁴¹⁸. Yargıtay, ilgili satışın gerçekleşmediğini, mülkiyetin istihkak iddiasında bulunan davacı üçüncü kişiye geçmediğini belirtmektedir⁴¹⁹.

Yargıtay'ın bazı kararlarında⁴²⁰ ise, forklift gibi iş makinelerinin üçüncü kişiye kiraya verilmiş olduğuna yönelik, forkliftin tescile tabi iş makinesi olduğunu, davacının sunduğu faturanın ve diğer belgelerin incelenerek geriye doğru mülkiyet ve işlem zincirinin araştırılması gerektiğini, fatura ile hacizli malın uygunluğu ve belgenin sahiplik belgesi niteliği taşıyıp taşımadığının belirlenmesi gerektiğini vurgulanmıştır. Eksik inceleme ile karar verilmesini usul ve yasaya aykırı bulan Yargıtay, davacı üçüncü kişinin temyiz itirazlarını kabul ederek mahkeme kararını bozmuştur.

⁴¹⁶ Yargıtay 17. HD, T. 11.10.2011, E. 2011/4916, K. 2011/9034, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T:14.8.2025.

⁴¹⁷ Muşul ve Tezel Muşul, İstihkak, s. 293-294.

⁴¹⁸ Yargıtay tarafından incelenen bir kararda; davacı alacaklı, borçluya ait iş makinesi üzerinde üçüncü kişi tarafından ileri sürülen istihkak iddiasının kaldırılması talebiyle İİK'nın 99. maddesi uyarınca dava açmış, mahkeme ise iş makinesinin üçüncü kişinin elinde haczedildiğini ve mülkiyet karanesinin onun lehine olduğunu, alacaklının aksini ispat edemediğini belirterek davayı reddetmiştir. Yargıtay ise iş makinelerinin Karayolları Trafik Yönetmeliği gereğince ticaret ve sanayi odasına tescile tabi olduğunu, geçerli bir devir için noter onaylı sahiplik belgesinin bulunması gerektiğini, ancak üçüncü kişinin mülkiyet iddiasını yalnızca fatura ile kanıtlamaya çalıştığını, bunun geçerli bir satışa dayanmadığını tespit etmiştir. Bu nedenle üçüncü kişinin istihkak iddiası geçerli sayılmayacağından davanın reddi yerine kabul edilmesi gerektiğini belirterek mahkeme kararını bozmuştur. Yargıtay 21. HD, T. 15.1.2008, E. 2007/1217, K. 2008/291, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 29.8.2025.

⁴¹⁹ Yargıtay 17. HD, T. 1.7.2013, E. 2013/6666, K. 2013/10476, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 29.8.2025.

⁴²⁰ Yargıtay 17. HD, T. 30.12.2013, E. 2013/12385, K. 2013/18468, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 29.8.2025.

3.6. Karinelerin Sınırlandırılması

3.6.1. Malın Mahiyeti İtibarıyla Kadın, Erkek ve Çocuklara Aidiyeti

İİK md. 97a/1 hükmü uyarınca, müşterek yaşanılan yerlerde bulunan malların kime ait olduğu, ilgili malların niteliklerine göre belirlenmektedir.

Kanun koyucu, malın türü ve niteliği doğrultusunda kimin mülkiyetinde sayılacağını belirleyerek, bu karineye dayanabilecek kişiler açısından bir sınırlama öngörmüştür. Bu sınırlama, kanunda yer alan düzenlemelerin, tahdidi olarak sayılması suretiyle yapılmıştır. Kanunda belirtilen kişiler dışında başka kimselerin bu karineden yararlanamayacağı ve listenin genişletilemeyeceği kabul edilmelidir. Nitekim metindeki “açıkça” ifadesi de bu sınırlamanın kesinliğine işaret etmektedir. Bununla birlikte, kanaatimizce, birlikte yaşanılan kişinin örneğin kayınvalide olması veya da akrabalık bağı olmayan bir arkadaş olması durumunda da, kanunun amacı gözetilerek bu kimseler lehine de karinenin uygulanabileceği kabul edilmelidir. Çünkü bu kişiler de fiilen ev halkından sayılabilecek kişilerdendir. Bu yaklaşım, kanunun sınırlayıcı düzenlemesini geçersiz kılmaz; sadece hükmün amacına uygun bir yorumla, sınırlı şekilde genişletilmesini gündeme getirir.⁴²¹

Yargıtay’ın bazı içtihatlarına göre; kadınların kullanımına özgülenen dikiş makinesi gibi malların kadına ait olduğunu ifade eder. Buna karşın bazı yazarlar ise, birlikte yaşanılan yerdeki bu malların niteliği gereği ilgililere ait olduğunu, yalnızca kadına özgülenemeyeceğinin açıkça anlaşılması gerektiğine dikkat çekmektedir⁴²².

Kadınlara ait olduğu kabul edilebilecek mallar arasında, borçlu kocayla aynı evde yaşayan eşin ziynet eşyaları, kadın kıyafetleri ve genellikle kadın tarafından kullanılan ev eşyaları örnek olarak gösterilebilir⁴²³. Örneğin, evde bulunan makyaj malzemeleri, erkeğin mesleği gereği kullanmasının beklenemeyeceği gerekçesiyle, kadına ait kabul edilen mallar arasında değerlendirilmiştir.

⁴²¹ Gökçek, a.g.e., s. 151.

⁴²² T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 122.

⁴²³ Gökçek, a.g.e., s. 152.

3.6.2. Malın Örf ve Adet, Sanat, Meslek ya da Meşgale Gereği Kadın, Erkek ve Çocuklara Aidiyeti

Örf ve adet, sanat, meslek ya da meşgale gereği kadın, erkek ya da çocuğa aitlikten kastın ne olduğu tartışmalıdır. Örf ve adetler, toplum hayatını düzenleyen yazısız kurallar bütünüdür. Örf, bir toplulukta akla uygun, toplumun düzenini doğrudan ilgilendiren kurallar ve davranış biçimleridir; örneğin adam öldürmemek, muhtaç anne-babaya bakmak vs. Örfe aykırı davranışlar, özellikle ceza paradigmaları yüksek şehirlerde toplum tarafından cezalandırılmak istenir ve genellikle hukuki yaptırımlarla karşılaşılır. Adet ise, nesilden nesile aktarılan, daha çok günlük yaşamda görülen, toplumsal beğeniye dayalı alışkanlık ve göreneklerdir. Genel yaşayış ve uygulayış biçimlerinden hareketle, Yargıtay, bir emtianın kadın, erkek ve çocuğa ait olup olmadığına karar vermelidir.

Örf ve adet gereği, çeyiz ve kadın iç içe ilişkilendirilir. Buna göre çeyize ait ürünlerin kadına ait olduğu kabul edilir. Fakat Yargıtay, çeyiz senedi ile sahip olunan ev eşyaları ile ilgili farklı bir değerlendirmede bulunmaktadır. Davacı, haczedilen ev eşyalarının kendisine ait olduğunu çeyiz senediyle ileri sürmüştü, ancak bu belge Yargıtay tarafından, adi nitelikte olup alacaklıya karşı geçerli sayılmamıştır⁴²⁴. Örf adet gereği kadına aidiyeti olan diğer unsur ise mehirdir. Mehir, örf ve adet gereği kadına aittir. Kadın, kayınpederi tarafından mehir kapsamında kendisine verildiğini iddia ettiği mahcuzlar ile ilgili istihkak iddiasını mehir senedi ile ispat edebilecektir⁴²⁵.

Örf adetten başka, mesleki olarak kadına, çocuğa veya erkeğe ait olduğu tespit edilebilecek hususlar bulunmaktadır. Örneğin evde haczedilen çalgı aletinin, mesleği, lisede müzik öğretmeni olan kocaya ait olduğu kabul edilecektir⁴²⁶.

⁴²⁴ Yargıtay 21. HD, T. 23.12.2003, E. 2003/9375, K. 2003/10792, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 29.8.2025.

⁴²⁵ Davacı, haczedilen eşyaların kendisine çeyiz ve kayınpederi tarafından mehir olarak verildiğini, buna dair 1979 tarihli bir senedin bulunduğunu ileri sürmüştür. Genel kural, borçlu ile üçüncü kişinin birlikte elinde bulunan malların borçluya ait sayılmasıdır; ancak İİK md.97/a'da, mahiyeti itibarıyla kime ait olduğu belli olan veya örf ve adet gereği belirlenen mallar için istisna öngörülmüştür. Bu karinenin aksini kanıtlama yükü iddia sahibine aittir. Somut olayda senette eşyaların ayrıntılı şekilde listelenmesi, bunların evlenme sırasında geline hediye edilen cihaz eşyası olduğunu göstermektedir. Bu bağış hukuken geçerli olduğundan, eşyaların mülkiyeti kadına geçmiş sayılır ve kadın bunlar için istihkak davası açma hakkına sahiptir. Bkz. Yargıtay 15. HD, T. 28.12.1984, E. 1984/4385, K. 1984/4275, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 29.5.2025.

⁴²⁶ T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 123.

3.7. İspat Yükünün Paylaştırılması

Cumhuriyet döneminde usul hukukunda ispat yüküyle ilgili ilk kapsamlı düzenleme 1086 sayılı HUMK'ta yer almamıştır. 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nin 6. maddesi, tarafların kendi iddialarını ispat etmekle yükümlü olduğunu belirtmiş ancak bu düzenleme, İsviçre Medeni Kanunu'ndan alınmasına rağmen eksik ve sorunlu bulunmuştur. TMK ile, bu kural daha sade bir dille tekrar edilmiş ancak ispat yükünün sınırları netleştirilmemiştir. HMK ise ispat yükünün kime ait olduğuna ilişkin genel bir kural getirmiştir. Doktrinde, bu iki kanundaki ispat yükü düzenlemelerinin birbirini tekrar edip etmediği tartışmalıdır. Her iki kanun da, ispat yükünün hangi tarafa düştüğünü belirtmekte, ancak sınırları açıklamamaktadır. Ayrıca ispat yükü belirlenirken, tarafların hukuki sıfatı önemli görülmemiştir. Kanun koyucu bazı durumlarda ispat yükünü açıkça belirleyen özel kurallar da getirmiştir. HMK'daki "kendi lehine hak çıkarma" ifadesi ise bazı olayların hak doğurmayıp hukuki sonuç yaratması sebebiyle eleştirilmiştir. İspat yükü tayin edilirken, vakıanın ispatlanamaması halinde ortaya çıkacak olumsuz sonucun hangi tarafı etkileyeceğine bakılmalıdır. Böylece ispat yükü daha doğru ve adil biçimde belirlenmiş olacaktır⁴²⁷.

3.8. Aksini İspat

3.8.1. Genel Olarak Aksini İspat

HMK md. 190 uyarınca; karineden lehine fayda sağlayacak taraf, karinenin dayandığı vakıayı ispatlamakla yükümlüdür. Örneğin, mülkiyet karinesinden yararlanacak kişi, bu karinenin temelini oluşturan olguları kanıtlamak zorundadır. Bu durum, ispat yükünü ifade eder. Ancak, karineye dayanarak hak talep eden taraf, karinenin kendisini ayrıca ispat etmek zorunda değildir. Mülkiyet karinesinden fayda sağlayan taraf, temel vakıaları ispatladığında, karinenin aksini iddia eden taraf ise bu karinenin geçersizliğini göstermekle yükümlüdür⁴²⁸. Genel anlamda, karinenin aksini ispatlamak isteyen taraf, delil sunma yükünü üstlenir. İstihkak davalarında ispat konusu özelinde ise; bu kurallar, yalnızca malın borçlunun elinde bulunduğu ve haczedildiği, ya da malın borçlu ile üçüncü kişi tarafından birlikte elinde

⁴²⁷ Aksu, a.g.e., s. 38-43.

⁴²⁸ Gökçek, a.g.e., s. 177.

bulundurulduğu durumlarda geçerlidir. Mal, üçüncü kişinin elindeyken haczedildiğinde bu kurallar uygulanmaz⁴²⁹.

3.8.2. Aksini İspat Araçları

3.8.2.1. Ticari Defterler

Ticari defterler, TTK md. 64 ile düzenlenmiştir. Ticari defterlerin tutulması, tacir açısından yükümlülük olduğu kadar devlet açısından da gerekliliktir. Ticari defterler, işletmenin mali durumunu izlemeye imkân tanıyan araçlardır. TTK md. 64/3 ve 4. fıkralarında ticari defterler sayılmıştır. Buna göre, genel kurul toplantı ve müzakere defteri, yönetim kurulu karar defteri, pay defteri vs defterler, envanter defteri, defteri kebir ve yevmiye defteri ticari defterler arasında sayılır⁴³⁰. Ticaret defterleri belge niteliğinde sayılmakta olup önemli ispat ve delil araçlarındandır⁴³¹. Ancak, ticari defterler, kesin delil değil, takdiri deliller arasındadır ve mahkemece gerekli görüldüğü takdirde ticari defterlerin mahkemeye sunulmasına karar verilmektedir⁴³². Ticari defterini kaybeden tacir bu defterin kaybolduğundan bahisle zayi belgesi almalıdır. Aksi durumda ticari defterini kaybolduğunu ispatlayamaz⁴³³. HMK md. 222'ye göre, usulüne uygun tutulmuş ticari defterler delil sayılır; ancak sahibinin lehine kullanılabilmesi için karşı tarafın defterleriyle çelişmemesi ve aksinin kesin delillerle ispatlanmamış olması gerekir⁴³⁴.

İstihkak davalarında ticari defter ve kayıtlar önemli bir ispat aracı olarak değerlendirilmektedir. Davanın taraflarının, borçlunun ticari defter ve muhasebe kayıtları incelenmelidir. Aksi durumda ticari ilişkinin varlığı araştırılmamış olacaktır. Böylece satım sözleşmesine konu mallara dair ilişkinin ticari defterlerde kayıtlı olup olmadığı ve buna ilişkin faturaların incelenmesi gerekmektedir⁴³⁵. Bu tür durumlarda Yargıtay da ticari defter ve kayıtların incelenmesi gerektiği görüşünü

⁴²⁹ Gökçek, a.g.e., s. 177 vd.

⁴³⁰ Taşdelen, a.g.e., s. 260-261.

⁴³¹ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, Medeni Usul Hukuku, s. 520.

⁴³² B. Sarıgül Ata, 'Belge ve Belgenin Delil Kuvveti'. *Ankara Barosu Dergisi*, cilt: 78, sayı: 1, 2020, s. 1-40,

⁴³³ Taşdelen, a.g.e., s. 281.

⁴³⁴ E. Altunay, 'İspat Kavramı ve Bir İspat Aracı Olarak Ticari Defterler'. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Bursa, s. 93-94.

⁴³⁵ Atalı, Direnisa ve Köroğlu, a.g.e., s. 142.

benimsemiştir⁴³⁶. Yargıtay tarafından incelenen bir dosyada, borçlu lehine mülkiyet karinesi bulunduğuna yönelik ilk derece mahkemesi kararlarının, davacı ve borçlu şirketin ticari defterlerinin getirtilerek usule uygun açılış ve kapanışlarının bulunup bulunmadığının tasdik edilmesi gerektiği ifade edilmiştir⁴³⁷. Usulüne uygun olarak ticari kapanışları yapılmamış olan ticari defterler, mahkemece istihkak iddiasını ispatlamaya elverişli görülmemektedir⁴³⁸.

Üçüncü kişi, borçludan mahcuz malın satın aldığını ya da başka suretle devraldığını iddia etmekte ise, borçlu ve üçüncü kişi arasında gerçek bir ticari ilişkinin mevcut olup olmadığı, ticari defter ve kayıtlar incelenerek değerlendirilecektir. Eğer, ticari defterler bir ticari ilişkinin varlığını ortaya koymakta ise, mahkemenin üçüncü kişinin istihkak iddiasını (İİK md. 97/a) kabul ettiği anlaşılmaktadır⁴³⁹. Bir ticari ilişkinin varlığı için, sadece istihkak iddiasında bulunan üçüncü kişinin değil borçlu şirketin de ticari defterlerinin incelenmesi gerekecektir⁴⁴⁰. Örneğin, Yargıtay tarafından incelenen bir davada, dava dışı olan şirketlerin satım eylemini ispatlanması amacıyla yalnızca faturaların değil, ticari defterlerinin de davada incelenmesi gerektiğine karar verilmiştir⁴⁴¹.

Yargıtay’a göre; üçüncü kişinin haczedilen malları çekle satın almış olması, borçlunun ise bu çek ile kredi borçlarını ödemiş olmasının, gerçek bir ticari ilişkiyi ortaya koyduğunu, dolayısıyla istihkak davasının kabul edilmesi gerektiğini ifade ettiği görülmektedir⁴⁴².

Haciz mahallinde var olan unsurlar kadar var olmayan unsurlar da istihkak iddiası ile ilgili önemli bir gösterge olarak ortaya çıkar. Örneğin, üçüncü kişi, istihkak

⁴³⁶ Yargıtay 12. HD, T. 23.2.2022, E. 2021/6826, K. 2022/2184, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 4.5.2025.

⁴³⁷ Yargıtay 12. HD, T. 29.6.2022, E. 2022/5667, K. 2022/7935, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 29.8.2025.

⁴³⁸ Yargıtay 8. HD, T. 2.3.2017, E. 2015/3483, K. 2017/3038, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/ E.T: 29.8.2025.

⁴³⁹ Yargıtay 8. HD, T. 27.5.2021, E. 2019/5335, K. 2021/4492, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 29.8.2025.

⁴⁴⁰ Yargıtay 8. HD, T. 1.4.2021, E: 2019/4880, K. 2021/3079, , www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 29.8.2025.

⁴⁴¹ Yargıtay 8. HD, T. 27.3.2017, E: 2015/16818, K. 2017/4420, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 28.8.2025.

⁴⁴² Yargıtay 12. HD, T. 20.6.2022, E. 2022/1685, K.2022/7429, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 4.5.2025.

iddiasını, haciz mahallinin bir işyeri olmasına karşın borçluya ait herhangi bir evrak, ticari defter, kayıt bulunamaması durumunu delil olarak ileri sürebilmektedir.

3.8.2.2. Vergi Levhası

Vergi levhası veyahut da vergi kaydı, istihkak iddiası bakımından taraflarca kullanılan diğer ispat ve delil araçları arasında yer almaktadır⁴⁴³. Vergi levhası ve başka deliller ile desteklenmeyen vergi kaydı⁴⁴⁴ tek başına yeterli bir delil değildir⁴⁴⁵. Vergi levhası ve vergi kaydı, senet, ilam ya da resmi sicil gibi kuvvetli bir ispat aracı değildir, bu açıdan belge niteliği taşır ve takdiri deliller arasında yer alır⁴⁴⁶.

Haciz mahallinde borçluya ait vergi levhasının bulunması, ilgili haciz mahallinin borçlunun işyeri olduğuna dair bir delil olarak değerlendirilmektedir. Haciz esnasında üçüncü kişinin, vergi levhasını göstermekten imtina etmesini Yargıtay, İİK md. 97/a kapsamında borçlu lehine mülkiyet karinesi olarak değerlendirmiştir⁴⁴⁷. Yargıtay'a göre⁴⁴⁸, vergi levhası, yerleşik içtihatlarla da güçlü bir delil olarak sayılmamaktadır. Bilhassa üçüncü kişi şirketin borçlunun mallarını gizlemek amacıyla kurulduğu, haciz sırasında borçluya ait evrak ve tabela bulunduğu, üçüncü kişinin mülkiyeti kanıtlayacak başka belge de ibraz etmediği hallerde, vergi levhasının tek başına mülkiyeti ispat için yeterli olmadığı belirtilmektedir⁴⁴⁹.

Vergi levhası, tek başına karineyi ispatlamasa da araç olarak karinenin ispatında dayanak teşkil edebileceği değerlendirilmektedir. Örneğin, üçüncü kişi tarafından ibraz edilen vergi levhasında, işyeri adresi olarak haciz mahallinden farklı bir yerin gösterilmiş olmasında Yargıtay, bu durumu borçlu (dolayısıyla alacaklı) lehine yorumlamaktadır⁴⁵⁰. Yargıtay tarafından incelenen başka bir kararda ise, haciz

⁴⁴³ T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 102.

⁴⁴⁴ Yargıtay 17. HD, T. 22.11.2012, E. 2012/6420, K. 2012/12877; Yargıtay 8. HD, T. 20.6.2016, E. 2016/552, K. 10823, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 28.8.2025.

⁴⁴⁵ Muşul ve Tezel Muşul, İstihkak, s. 298.

⁴⁴⁶ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, Medeni Usul Hukuku, s. 520.

⁴⁴⁷ Yargıtay 8. HD, T. 4.4.2017, E. 2017/5524, K. 2017/4989, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 28.8.2025.

⁴⁴⁸ Yargıtay 12. HD, T. 25.1.2023, E. 2022/7824, K. 2023/490, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 28.8.2025.

⁴⁴⁹ Yargıtay 8. HD, T. 4.3.2020, E. 2018/13813, K. 2020/2166, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 28.8.2025.

⁴⁵⁰ Yargıtay 8. HD, T. 14.3.2016, E. 2016/13228, K. 2016/4612, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 28.8.2025.

mahallinin üçüncü kişiye ait olduğuna yönelik istihkak iddiası açısından, eğer bu işyeri için sunulan vergi levhasında, işyeri sahibi üçüncü kişi olarak borçlunun karısı, kızı, kız kardeşi gibi yakınları gösterilmişse, ayrıca işyerinin borçlu tarafından çalıştırıldığına dair tanık beyanları da bulunmaktaysa, işyerinin borçluya ait olduğu kabul edilmektedir⁴⁵¹.

Vergi levhasının borcun doğumundan önce temin edildiği ve ilgili işyerinin üçüncü kişiye ait olduğunu ortaya koyması halinde, vergi levhası, vergi yoklama fişi, vergi kaydı gibi belgeler delil olarak değerlendirilebilir. Buna karşın, haciz tarihinden sonra üçüncü kişi tarafından haciz adresinde faaliyete başlandığını gösteren vergi levhası, istihkak iddiasını ispat açısından yeterli değildir. Zira Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarına göre, adi yazılı kira sözleşmesi veya vergi levhası her zaman temin edilebilecek nitelikte belgelerdendir⁴⁵².

3.8.2.3. Kira Sözleşmesi

Kira sözleşmesi, bir malı kullandırma veya da o maldan faydalandırma borcu doğuran sözleşmelerdendir. Adi kira sözleşmesi ile ifade edilen, senet, ilam ya da resmi sicil değildir, belge niteliği taşır ve takdiri deliller arasında yer alır⁴⁵³. Vergi levhası veya faturalar bakımından da sonradan ve geçmişe dönük olarak taraflar arasında her zaman muvazaalı düzenlenebilecek olan adi kira sözleşmeleri karinenin aksini ispatlamak için tek başına yeterli değildir⁴⁵⁴.

Tapuya şerh edilmiş kira sözleşmeleri ise farklılık göstermektedir. Kira sözleşmesi ve kira sözleşmesinin konusunu oluşturan taşınmazın eklentilerinin tapuya şerh edilmiş olması halinde, mahkemece, o kira dönemini kapsayan yıl ve haciz yapılan tarih dikkate alınmak suretiyle karşılaştırma yapılması ve eklenti listesindeki menkullerin hacizli mallara uygunluğunun tespit edilmesidir⁴⁵⁵.

⁴⁵¹ Yargıtay 21. HD, T. 17.2.2004, E. 2004/10854, K. 2004/1201, www.mevzuat.sinierjias.com.tr/, E.T: 29.8.2025.

⁴⁵² Yargıtay 17. HD, T. 28.4.2011, E. 2011/11174, K. 2011/4067 <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 28.8.2025.

⁴⁵³ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, Medeni Usul Hukuku, s. 520.

⁴⁵⁴ Yargıtay 8. HD, T. 9.1.2018, E. 2017/16747, K. 2018/140, www.mevzuat.sinierjias.com.tr, E.T: 29.8.2025.

⁴⁵⁵ Yargıtay 8. HD, T. 1.4.2021, E. 2019/4880, K. 2021/3079, www.mevzuat.sinierjias.com.tr, E.T: 29.8.2025.

3.8.2.4. Tanık

Tanık, davanın tarafı olmayan ve dava ile ilgili olarak bilgi sahibi oldukları konularda hadise veya durumlar ile ilgili olarak mahkemeye doğrudan bilgi veren kişidir⁴⁵⁶. Tanığın bilgi sahibi olduğu hadise veya durum geçmişte gerçekleşmiştir. Bu hadise veya durum, taraflar arasındaki anlaşmazlık konusuyla ilgilidir ve tanık, bu durum veya hadise ile ilgili gözlem ve bilgiye sahiptir. Tanık, her zaman davanın tarafı olmayan üçüncü bir kişi olmalıdır⁴⁵⁷. Tanığın rolü, sadece gördüğü ve duyduğu olayları anlatmakla sınırlıdır; kendi görüş veya yorumlarını mahkemeye sunamaz. Tanık delili, diğer delil türlerine kıyasla daha zayıf niteliklidir. Buna karşın tanıklık yargılamada vazgeçilmez bir delil türüdür ve mahkemeye sunulan olayların aydınlatılmasında önem arz eder⁴⁵⁸.

Tanık, gerektiğinde istihkak davasının ispatı bakımından önemli bir delil olarak değerlendirilmektedir⁴⁵⁹. Örneğin, iş makinelerinin haczini konu alan bir olayda, Yargıtay, haciz esnasında, haciz mahalli olan işyerinde çalışmakta olan işçilerin, hacze konu iş makinelerinin mülkiyetinin borçluya ait olduğuna dair beyanlarının istihkak iddiasının değerlendirilmesinde dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir⁴⁶⁰. Yargıtay'a göre, tanık deliline dayanan davalı açısından da, ilgili tanıkların dinlenmesi için kesin süre verilmesi gerektiği ifade edilmektedir⁴⁶¹.

Tanık, diğer delil türleri ile birlikte değerlendirilerek hükme esas alınır. Örneğin; üçüncü kişi ve borçlu arasındaki organik bağı ortaya koymak açısından, faturaların ve adi yazılı kira sözleşmesinin haciz tarihinden sonra olması ile birlikte organik bağı

⁴⁵⁶ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, s. 521.

⁴⁵⁷ E. Yılmaz, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhli*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 2664, F. Karamercan, 'Medeni Usul Hukukunda Tanık ve Tanıklık'. *Ankara Barosu Dergisi*, cilt: 76, sayı: 3, 2018, s. 151-192.

⁴⁵⁸ S. Tanrıver, *Medeni Usul Hukuku*, cilt: I, Ankara, 2016, s. 869-870.

⁴⁵⁹ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas Hukuku*, s. 267.

⁴⁶⁰ "...Öte yandan, emanet olarak bırakıldığı iddiasının aksine haciz sırasında hazır bulunan işçi, mahalde haczedilen malların borçlu şirkete ait olduğunu belirtmiştir. Mahkemece, davacının dava konusu iş makinesinin mülkiyetini anılan yasa ve yönetmeliğe uygun olarak kazanamadığından bahisle davanın reddine karar vermesi gerekirken aksi düşüncelerle davanın kabulüne karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır." Yargıtay 17. HD, T. 11.10.2011, E. 2011/4916, K. 2011/9034 www.mevzuat.sinerjias.com.tr, E.T: 29.8.2025.

⁴⁶¹ Yargıtay 8. HD, T. 27.2.2015, E. 2015/21455, K. 2015/5326, www.mevzuat.sinerjias.com.tr, E.T: 5.8.2025.

ortaya koyan tanık ifadeleri mahkeme tarafından dikkate alınmaktadır⁴⁶². Buna karşın tanık ifadelerinin çelişkili olması ve inandırıcı olmaması veyahut da tanıkların davacı yakını ya da ortağı olması durumunda, bu delillerin yeterli olmayacağı görülmektedir⁴⁶³.

İstihkak iddiasında bulunan üçüncü kişi ile borçlu arasında, başka bir icra takip dosyası bulunmakta ise, mevcut davaya fayda sağlayacak olduğu ölçüde, ilgili icra müdürlüğü dosyasından istihkaka konu haciz tutanağını düzenleyen memurun tanık olarak dinlenmesi mümkündür⁴⁶⁴.

3.8.2.5. Faturalar

Fransız hukukunda fatura, bir sözleşmeye konu olan malların içeriği, nitelikleri, miktarı ve fiyatı hakkında ayrıntılı bilgi sağlayan bir cetvel olarak tanımlanmaktadır. Alman hukukunda ise fatura, bir malın alıcısına veya bir edimin alacaklısına, muaccel hale gelmiş borcun türü ve miktarını belirten yazılı bir beyan olarak kabul edilmektedir⁴⁶⁵. Fatura, taraflar arasında önceden kurulan bir akdi ilişkiyi göstermektedir. Fatura delili, akdi ilişkiyi ispatlamak için tek başına yeterli değildir fakat diğer deliller ile birlikte değerlendirilebilir. Mal veya hizmet teslimi olmaksızın faturalar düzenlendiğinde düzenleyen tarafın iradesini yansıtır, ancak her zaman karşı tarafın iradesini göstermemektedir..

Fatura ve ispat arasındaki ilişki onun düzenlenmesi ile ilgilidir. Fatura, en geç işlemiden sonraki yedi gün içinde düzenlenmelidir. Aksi durumda hiç düzenlenmemiş sayılır. Dolayısıyla geç düzenlenen faturanın delil değeri bulunmamaktadır. Kanaate göre, mal veya hizmet fiilen gerçekleşmiş ve kayıtlara geçirilmişse, süresinde düzenlenmese bile fatura, taraflar arasındaki ilişki açısından delil niteliğini korur. Fatura verme ve kullanma zorunluluğu belge düzeninin ve vergisel denetimin sağlanması için getirilmiştir. Bu nedenle faturaların karşı tarafa tebliğinin de zorunlu

⁴⁶² Yargıtay 8. HD, T. 14.4.2016, E. 2016/16316, K. 2016/6794, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 25.8.2025.

⁴⁶³ T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 125.

⁴⁶⁴ Yargıtay 8. HD, T. 8.2.2016, E. 2016/11087, K. 2016/1934, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 29.8.2025.

⁴⁶⁵ Ö. Biyan, 'Türk Vergi Hukukunda Belge Düzeni ve İspat: Eleştiriler ve Öneriler'. *DEÜHFD* cilt: 12, Özel Sayı, 2010, s. 27-55, s. 30.

hale getirilmesi gerektiği, bunun hem ticaret hem de vergi hukuku açısından uyumsuzlukları ve kayıt dışılığı azaltacağı ifade edilmektedir⁴⁶⁶.

Yargıtay, bir mülkiyet ilişkisinin tespiti bakımından faturaları önemli bir delil olarak değerlendirmektedir. Bilhassa borçlu ve üçüncü kişi arasında, bir mal satımına dayanan ticari bir ilişkinin mevcudiyeti açısından faturaların değerlendirilmesi gerekmektedir. Faturalar bu anlamda ispat aracı olarak ortaya çıkmaktadır⁴⁶⁷.

İstihkak davası bakımından, mahcuzların davacının delil olarak dayandığı faturalar ile uyumlu olması gerekir. Faturalar ile uyumlu olmayan mahcuzlar, Yargıtay tarafından güçlü delil olarak değerlendirilmemektedir⁴⁶⁸.

Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarına göre, faturaların ispat kabiliyeti yönüyle güçlü deliller arasında değerlendirilmektedir⁴⁶⁹. Bilhassa, borcun doğumundan sonraki bir tarihe karşılık gelen faturaların düzenlendiğinin tespit edilmesi ve malın ayırt edici unsurlarının belirtilmemiş olması halinde, faturalar kesin ve inandırıcı deliller olarak ele alınmamaktadır⁴⁷⁰. Faturalar arasında, işyerinin adresine ilişkin su faturası da yer almaktadır. Buna karşın, su faturasının da haciz tarihinden sonraki bir tarihi kapsamaması durumunda dikkate alınmadığı görülmektedir⁴⁷¹.

Faturaların güçlü bir delil olarak değerlendirilmesi için, üçüncü kişi tarafından ibraz edilmiş olması ve hacizli mallara uygun olduğu ve gerçek olduğu tespit edilmesi ile, faturalada yer alan eşyalar yönüyle mülkiyet karinesinin aksinin ispatlandığı kabul edilmektedir⁴⁷². Faturaları sunan taraf, aynı zamanda, ticari kayıtları, fatura içeriğinin mahcuzlara uygun olup olmadığını, ödemenin kim tarafından yapıldığını ve ödeme gücünün mevcudiyetini ispat etmelidir⁴⁷³. Benzer şekilde, bu faturaların ticari defterler ile uyumlu olması gerekmektedir. Ticari deftere kayıtlı olsa bile ticari defterin

⁴⁶⁶ Biyan, a.g.e., s. 34-36.

⁴⁶⁷ Yargıtay 12. HD, T. 23.2.2022, E. 2021/6826, K. 2022/2184, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 4.5.2025.

⁴⁶⁸ Muşul ve Tezel Muşul, İstihkak, s. 298-304; Yargıtay 12. HD, T. 28.9.2022, E. 2022/5390, K. 2022/9488, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 4.5.2025.

⁴⁶⁹ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, a.g.e., s. 370.

⁴⁷⁰ Yargıtay 8. HD, T. 14.3.2016, E. 2016/13228, K. 2016/4612, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 28.8.2025.

⁴⁷¹ Yargıtay 8. HD, T. 3.2.2015, E. 2015/21101, K. 2015/1909, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 28.8.2025.

⁴⁷² Muşul ve Tezel Muşul, İstihkak, s. 299.

⁴⁷³ Muşul ve Tezel Muşul, İstihkak, s. 300.

kapanışının henüz yapılmadığı durumlarda Yargıtay, faturaların mülkiyet karinesinin aksini ispata yeterli olmadığı görüşündedir⁴⁷⁴.

Faturanın düzenlenme tarihi istihkak davaları açısından önem arz etmektedir. Eğer faturalar borcun doğumundan sonra düzenlenmiş ise bu durumda mülkiyet karinesinin aksini ispat edebilecek kesin ve inandırıcı delil olarak değerlendirilmemektedir. Zira faturaların tek taraflı olarak düzenlenebiliyor olması ve borcun doğumundan sonra düzenlenen faturaların muvazaaya açık olması sebebiyle bu tür faturaların aksi tanıkla ispat edilebilmektedir⁴⁷⁵. Faturaların borcun doğumundan önce düzenlendiği hallerde, bilirkişi marifetiyle veya mahallinde keşif marifetiyle, faturalarda yer alan mallar ile haczedilen mallar arasında uyumun olup olmadığı tespit edilmelidir. Tespitin müspet olması halinde, faturaları sunan üçüncü kişinin istihkak iddiasını ispat ettiği yönünde karar verilecektir⁴⁷⁶.

3.8.2.6. Bilirkişi ve Keşif

İstihkak davalarında bilirkişi ve keşif deliline sıklıkla başvurulmaktadır⁴⁷⁷.

Bilirkişi, davanın çözümünde önem taşıyan ve sıradan hukuki bilgilerin ötesinde özel veya teknik bilgi gerektiren uyuşmazlık konularında görüşüne başvurulacak kişidir. Tanıktan farklı olarak, bilirkişi mevcut ve devam eden bir olguya ilişkin değerlendirme yapar. Uzmanlığı ve teknik bilgisi sebebiyle görüşüne başvurulacak bu kişinin, tarafsız ve objektif olması zorunludur⁴⁷⁸. Keşif, hâkimin davanın çözümünde etkili olan tartışmalı bir olayı aydınlatmak amacıyla, taşınır ya da taşınmaz bir eşya üzerinde doğrudan inceleme yapmasıdır⁴⁷⁹.

Bilirkişi, bilhassa ticari defter ve kayıtların, vergi dairesinden alınan evrakın, SGK kayıtlarının, ortaklar arası hisse devirleri ve faaliyet adreslerini gösteren ticari

⁴⁷⁴ Yargıtay 12. HD, T. 20.9.2023, E. 2022/13824, K. 2023/5207, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 28.8.2025.

⁴⁷⁵ T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 148-157; Muşul ve Tezel Muşul, İstihkak, s. 304.

⁴⁷⁶ Yargıtay 21. HD, T. 30.1.2007, E. 2006/21363, K. 2007/884, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 30.8.2025

⁴⁷⁷ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özkes, a.g.e., s. 206.

⁴⁷⁸ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, Medeni Usul Hukuku, s. 530-531, 536.

⁴⁷⁹ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, Medeni Usul Hukuku, s. 541.

sicil kayıt örneklerinin incelenmesi, tespiti ve karşılaştırılması açısından önem arz etmektedir⁴⁸⁰.

Yargıtay tarafından çeşitli durumlarda, istihkak davalarında keşfin icra edilmesi gerektiğine dikkat çekilmektedir. Örneğin;

- Hacze konu olan unsurun taşınmazın bütünleyici parçası olup olmadığının tespit edilmesi⁴⁸¹
- Üçüncü kişi tarafından mahcuzların ihale ile alındığına yönelik iddianın doğruluğunun değerlendirilmesi⁴⁸²,
- İhale belgelerinin eksiksiz olarak temin edilerek, hacze konu mal ve ihale konusu mal karşılaştırmasının yapılması,⁴⁸³
- Faturaların gerçekliğinin tespit edilmesi, fatura ile düzenlenen ticari işleme konu malın ayırt edici vasıflarının özelliklerinin tespiti ve bunların satıcının ticari kayıtları ile karşılaştırılması⁴⁸⁴,
- Borçlu ve üçüncü kişi arasındaki ticari ilişkinin ticari kayıtlar üzerinden incelenmesi⁴⁸⁵
- Borçlu ve üçüncü kişi şirketler arasındaki taşeronluk ilişkisinin ilgili şirketlerin ticari defter ve kayıtları üzerinden mahsup ve ödeme ilişkileri bağlamında değerlendirilmesi⁴⁸⁶
- Banka kayıtları ve faturalar üzerinden borçlu ve üçüncü kişi arasındaki devir işleminin gerçek bir devir olup olmadığı,⁴⁸⁷

⁴⁸⁰ Atalı, Direnisa ve Köroğlu, a.g.e., s. 148.

⁴⁸¹ Yargıtay 8. HD, T. 18.1.2016, E. 2016/5017, K. 2016/351, , www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 4.5.2025.

⁴⁸² Yargıtay 8. HD, T. 27.10.2016, E. 2016/15062, K. 2016/14648, E.T: www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 4.5.2025.

⁴⁸³ Yargıtay 8. HD, T. 23.05.2016, E. 2016/19106, K. 2016/8982, E.T: www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 4.5.2025.

⁴⁸⁴ Yargıtay 8. HD, T. 15.4.2014, E. 2014/905, K. 2014/7197, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 4.5.2025.

⁴⁸⁵ Yargıtay 8. HD, T. 27.9.2016, E. 2016/2407, K. 12623, , www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 4.5.2025.

⁴⁸⁶ Yargıtay 8. HD, T. 20.6.2016, E. 2016/552, K. 2016/10823, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 29.8.2025.

⁴⁸⁷ Yargıtay 8. HD, T. 15.6.2016, E. 2016/11162, K. 2016/10495, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 29.8.2025.

- Mahcuzların bedelinin üçüncü kişi tarafından borçluya peşin olarak ödenip ödenmediğinin tespiti⁴⁸⁸,
- Mahcuzların taşınmazın bütünleyici parçası ya da eklentisi olup olmadığının tapu kayıtları incelenerek ve mahallinde keşif yapılarak tespit edilmesi⁴⁸⁹,
- Mahcuzun Finansal Kiralama Sözleşmesi kapsamında kalıp kalmadığının mahallinde keşfi⁴⁹⁰,
- Faturalarda dayanılan mal ile mahcuz malın aynı olup olmadığının tespiti⁴⁹¹,
- Borçlu ve üçüncü kişi arasında organik bağın olup olmadığının ticari defter ve kayıtlar, muhasebe kayıtları üzerinden incelenmesi⁴⁹²

gibi hususların bilirkişi ile tespiti gerekecektir.

3.8.2.7. İkrar

İkrar, HMK md. 188 kapsamında düzenlenmiş olup, ikrarın varlığı için, taraflardan birinin, bir olayı ileri sürmesi ve diğer tarafın da ileri sürülen vakıların doğru olduğu yönünde beyan ve izharda bulunmasıdır. İstihkak davalarında da hem alacaklı, hem üçüncü şahıs ayrı ayrı ikrarda bulunabileceklerdir. Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında, istihkak iddiası kapsamında ikrar edilmesinin, ikrarda bulunan kişi açısından delil niteliği taşıyacağı belirtilmiştir. Örneğin, borçlunun ilgili malın üçüncü kişiye ait olduğu yönündeki beyanları haciz alacaklısı açısından bağlayıcı değildir ancak borçlu, takibin ilerleyen safhalarında bu beyanı ile bağlı olacaktır⁴⁹³. Borçlunun ya da üçüncü kişinin istihkak beyanları veyahut da ikrarlarına dayanarak icra müdürü doğrudan haczi kaldıramaz. İleri sürülen istihkak iddiaları, mahkemece inceleme

⁴⁸⁸ Yargıtay 8. HD, T. 2.5.2016, E. 2016/7534, K. 2016/8119, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 29.8.2025.

⁴⁸⁹ Yargıtay 8. HD, T. 2.5.2016, E. 2016/17437, K. 2016/8072, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 29.8.2025

⁴⁹⁰ Yargıtay, 8. HD, T. 25.4.2016, E. 2016/9581, K. 2016/7574, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 29.8.2025.

⁴⁹¹ Yargıtay 8. HD, T. 31.3.2016, E. 2016/15513, K. 2016/5893, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 29.8.2025.

⁴⁹² Yargıtay 12. HD, T. 7.5.2025, E. 2025/1123, K. 2025/3710, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 29.8.2025.

⁴⁹³ Muşul ve Tezel Muşul, İstihkak, s. 306.

neticesine göre sonuçlandırılır. Öte yandan, üçüncü kişinin mahcuz eşyanın kendisine ait olduğunu veya kendisine bırakıldığını borçlu ikrar etmişse, bu ikrar, borçlu aleyhine delil sayılır ve ilerleyen aşamalarda bu kabulün aksine bir savunma yapamaz⁴⁹⁴.

3.8.2.8. Kesin Hüküm

Kesin hüküm, yargı mercileri tarafından verilen ve kesinleşen kararları ifade etmektedir. Kesin hükümle birlikte, davada değerlendirilen deliller ve vakıa tespitleri, taraflar açısından bağlayıcı hale gelecektir. İstihkak davası açısından da kesin hüküm, ispata elverişlidir⁴⁹⁵. Borçlu ve üçüncü kişi arasındaki satışı konu olan tasarrufun iptali davasında kurulan kesin hüküm, istihkak davasında geçerli kabul edilir. Örneğin, alacaklı lehine, tasarrufun iptaline karar verilmiş olması halinde, bu karar istihkak davasında da kesin hüküm olarak değerlendirilemese de belirli bir kanaat oluşturacak delil niteliğini haizdir⁴⁹⁶.

Kesin hükümden anlaşılması gereken, davaya konu teşkil eden fatura, ticari ilişki gibi unsurlara dair mahkeme tarafından verilmiş ve aksi artık iddia edilemeyecek olan hükümdür. Örneğin, faturaların sahte olduğundan bahisle başlatılan ceza soruşturması bir kesin hüküm teşkil etmez. Yargıtay’a göre; ceza soruşturmasında verilmiş olan kovuşturmayaya yer olmadığı kararı, faturaların sahte olduğunun sübut bulmasına imkân tanımadığından istihkak iddiası açısından kesin hüküm niteliği taşımamaktadır⁴⁹⁷.

Benzer şekilde, İcra Mahkemesi tarafından verilen kararlar, bazı durumlarda kesin hüküm olarak değerlendirilmez. Taşınmaz yönünden üçüncü kişinin haczin kaldırılmasını talep etmesi, esasen mülkiyet iddiasına dayalıdır. Haciz anında taşınmaz, borçlu adına tapuda kayıtlı ve uygulanan haciz geçerli ise, haczin şikayet yoluyla kaldırılması mümkün değildir. Ancak, hacizden önce tapuya şerh edilmiş gayrimenkul satış vaadi söz konusuysa ve üçüncü kişi beş yıl içinde taşınmazı kendisi

⁴⁹⁴ Yargıtay HGK, T. 8.3.2023, E: 2021/1008, K. 2023/175, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 4.5.2025.

⁴⁹⁵ Atalı, Direnisa ve Köroğlu, a.g.e., s. 167-168.

⁴⁹⁶ Yargıtay 12. HD, T. 20.3.2024, E. 2023/9396, K. 2024/2674, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 4.5.2025.

⁴⁹⁷ Yargıtay 8. HD, T. 21.3.2017, E. 2017/10074, K. 2017/4029, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 28.8.2025.

adına tescil ettirmişse, icra mahkemesi haczi kaldırabilir. Aksi durumda, üçüncü kişi genel mahkemelerde mülkiyet davası açmalıdır.

Yerleşik Yargıtay içtihatlarına göre⁴⁹⁸, şikayetle ilgili verilen icra mahkemesi kararları maddi anlamda kesin hüküm oluşturmaz. Üçüncü kişi, haczin kaldırılması için dava açabilir; şikayet yolu, sadece usul denetimiyle sınırlıdır ve taşınmazın mülkiyetinin tespiti şartına bağlıdır. Haczin kaldırılması, tapu şerhi ve tescil şartları sağlanmadıkça mümkün değildir. Bununla birlikte, Yargıtay'ın bir başka kararına göre; mevcut dosya kapsamında daha önce istihkak iddiasına dayalı olarak İcra Mahkemesi tarafından karar verilmişse, bu icra dosyası bakımından ilgili karar kesin hüküm teşkil eder⁴⁹⁹.

3.8.2.9. Yemin

6100 sayılı HMK md. 225 vd maddelerinde düzenlenen yemin deliline istihkak davalarında da dayanılması mümkündür⁵⁰⁰. Delil serbestisi ilkesi gereği yemin, Yargıtay tarafından delil olarak değerlendirilmektedir. Yemin, ispat yükü kendisine ait olmasına rağmen iddiasını diğer kesin delillerle kanıtlayamayan tarafın, son çare olarak karşı taraftan, vakıanın doğru olmadığına dair kanuna uygun biçimde, dini ve vicdani değerlere dayalı olarak beyanda bulunmasını talep etmesidir⁵⁰¹.

İspat yükü kendisine ait olan taraf, dilekçesinde yemin deliline dayanmışsa ve mahkemeden talep etmiş ise, mahkeme yemin delilinin kullanılmasına imkân vermelidir⁵⁰². Diğer yandan yeminin kim tarafından edildiği önem arz etmektedir. Yemin teklifi, ispat yükü üzerinde bulunan kişi tarafından karşı tarafa yöneltilmelidir⁵⁰³. Yargıtay, ispat yükü altında bulunmayan tarafın ispat yükü

⁴⁹⁸ Yargıtay 12. HD, T. 26.6.2024, E. 2024/529, K. 2024/6580, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 29.8.2025.

⁴⁹⁹ Yargıtay 12. HD, T. 25.5.2023, E. 2022/5105, K. 2023/3724, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 29.8.2025.

⁵⁰⁰ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, İcra ve İflas Hukuku, s. 267.

⁵⁰¹ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, Medeni Usul Hukuku, s. 512.

⁵⁰² T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 140.

⁵⁰³ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, Medeni Usul Hukuku, s. 514.

kendisine ait olan tarafa yemin teklif etmesi halinde, edilen yemin kesin delil niteliği taşımadığını belirtmiştir⁵⁰⁴.

3.9. İstihkak Davasının Sonuçlanması ve Karar

3.9.1. Hüküm

Hüküm, bir uyuşmazlığın esası ile ilgili olarak mahkemenin vermiş olduğu son kararı ifade etmektedir (HMK md. 291/1). İstihkak davalarında da tahkikat aşaması sona erdikten sonra hâkim, davanın kabulüne ya da reddine karar vererek hükmü gerekçeli olarak açıklayacaktır. İcra mahkemesinin, istihkak davasında vermiş olduğu nihai hüküm, istisnai olarak kesin hüküm teşkil etmektedir⁵⁰⁵.

Yargıtay’a göre, istihkak davalarında verilen kararın takip hukuku alanında sonuç doğurduğunu ve bu nedenle kesin hüküm etkisine sahip olmadığı yönünde kararı mevcuttur⁵⁰⁶. Yargıtay, güncel kararlarında, istihkak davalarında verilen kararlar için yargılamanın yenilenmesi yoluna başvurma mümkün olmadığına karar vermektedir⁵⁰⁷.

İstihkak davasında verilen hükmün maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmesinin bazı sonuçları vardır. Yargıtay’a göre, kesin hüküm teşkil ediyor olmasından dolayı yargılama sonucunda verilen karara karşı yargılamanın iadesi yoluna başvurulabilir⁵⁰⁸.

İstihkak davalarında taleple bağılılık ilkesi bulunmaktadır (HMK md. 26). Bilhassa, birden fazla haczedilen malın bulunduğu icra takiplerinde, davacı bu mallardan yalnızca biri için istihkak iddiasında bulunursa, dava açılmamış olan diğer mahcuzlar için karar verilmesi mümkün değildir⁵⁰⁹.

⁵⁰⁴ Yargıtay 17. HD, T. 19.10.2010, E. 2010/6157, K. 2010/8505, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/ E.T: 29.8.2025.

⁵⁰⁵ Atalı, Direnisa ve Köroğlu, a.g.e., s. 213; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 342; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, İcra ve İflas Hukuku, s. 263.

⁵⁰⁶ Yargıtay 8. HD, T. 17.6.2021, E. 2020/4529, K. 2021/5213, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 13.5.2025.

⁵⁰⁷ Yargıtay 12. HD, T. 7.4.2025, E. 2025/1608, 2025/2823, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E.T: 30.8.2025.

⁵⁰⁸ Yargıtay 12. HD, T. 16.5.2022, E. 2022/4018, K. 2022/5778, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 13.5.2025.

⁵⁰⁹ Atalı, Direnisa ve Köroğlu, a.g.e., s. 217-218.

İstihkak davasında verilen kararın maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemesi, verilen kararın kanun yoluna tabi olmadığı anlamına gelmemektedir. Kararın hukuka aykırı olduğunu düşünen taraf, bu karara karşı istinaf ve temyiz kanun yoluna başvurabilir⁵¹⁰. Yargıtay’a göre, birden fazla mal haczedilmiş ancak haczedilen tüm mallar yönünden istihkak davası açılmamışsa, temyiz sınırı, istihkak davasına konu edilen edilen mahcuz malın değeri esas alınarak tespit edilecektir⁵¹¹.

3.9.1.1. Davanın Kabulü

İstihkak davasında verilebilecek kararlardan biri, davanın kabulüdür. İİK md. 97 hükmüne göre açılan istihkak davalarında, davanın kabulü, üçüncü kişinin mülkiyet iddiasının kabul edilmesidir. Dolayısıyla üçüncü kişi tarafından açılan istihkak davası, mal üzerindeki haciz işleminin kaldırılması ile neticelenecektir. Haczin kaldırılması için icra mahkemesinin kararının kesinleşmesi gerekmektedir. İcra mahkemesinin istihkak davası neticesinde vermiş olduğu karar, takip hukuku açısından yeni bir hukuki durum meydana getirdiği için inşai bir karardır⁵¹². Davanın kabulü ile birlikte alacaklı ve borçlu kötü niyetli ise haczolunan malın değerinden %15’inden az olmayacak şekilde tazminata hükmedilir⁵¹³.

Yargıtay’a göre, istihkak davası görüldüğü esnada mahcuz malın icra marifetiyle paraya çevrilmiş olması halinde, artık icra mahkemesi davaya, malın bedeli üzerinden devam edecektir ve hüküm, davanın kabulüne yönelik ise, mahkeme bedelin üçüncü kişiye ödenmesine karar verecektir⁵¹⁴.

3.9.1.2. Davanın Reddi

İİK md. 97 kapsamında görülen davada, hâkim, üçüncü kişinin mülkiyet iddiasını yerinde görmemesi halinde reddine karar verecektir. Üçüncü kişi tarafından açılan istihkak davasının reddine ilişkin karar verilmesi halinde, alacaklı, istihkaka

⁵¹⁰ Atalı, Direnisa ve Köroğlu, a.g.e., s. 221.

⁵¹¹ Yargıtay 8. HD, T. 24.6.2021, E. 2019/6762, K. 2021/5454, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 30.8.2025.

⁵¹² Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özkes, a.g.e, s. 208-209.

⁵¹³ Kuru ve Aydın, a.g.e., s. 226; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, İcra ve İflas Hukuku, s. 270.

⁵¹⁴ Yargıtay 8. HD, T. 16.3.2021, E. 2021/286, K. 2021/231, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 13.5.2025.

konu mal ile ilgili haciz işlemlerine devam edebilecek ve mahcuz malın satışını icra dairesinden isteyebilecektir⁵¹⁵.

İcra mahkemesi, üçüncü kişi tarafından açılan istihkak davasını reddederse, verilen ret kararının kesinleşmesinin beklenmesine gerek olmaksızın alacaklı, takip dosyasından icra takip işlemlerine devam edebilecek, ek haciz ve muhafaza yapma hakkına sahip olacaktır. Ret kararının kesinleşmesi beklenmeksizin istihkak konusu yapılan para, doğrudan alacaklıya verilmelidir⁵¹⁶.

Davanın reddi halinde, takibin durmasından dolayı alacaklının tahsili geciken alacak miktarının %20'sinden az olmayacak tazminata hükmolunur fakat takip durmamışsa, alacaklı alacağını tahsil etmek için muhafaza ve satış isteyebileceğinden tazminata hükmedilmeyecektir⁵¹⁷. Burada icra müdürlüğünce yapılan haciz işleminde üçüncü kişinin istihkak iddiasında bulunması ile, İİK md. 97 gereği icra müdürlüğü tarafından icra mahkemesine gönderilen dosyadan mahkemece takibin devamı yönünde karar verilmiş olması halinde, alacaklı, istihkak iddiasına konu mahcuz malın, muhafaza altına alınmasını icra dairesinden isteyebilecektir. Dolayısıyla muhafaza ve satış işlemleri durmayacak olup, alacaklının alacağına kavuşmasında gecikmeye sebebiyet verilmeyeceğinden, mahcuz malın üçüncü kişi elinde haczedilmesi sebebiyle açılacak istihkak davasında mahkemece takibin durması yönünde bir karar verilmemişse, üçüncü kişi aleyhine kötü niyet tazminatına hükmedilmeyecektir⁵¹⁸.

3.9.1.3. Davanın Konusuz Kalması

İstihkak davası devam ederken farklı nedenlerle hüküm, konusuz kalmış olabilir. Örneğin, icra borçlusu, icra dairesine borcunu ödemiş olabilir. Borcun ödenmesi ile, haciz hükümsüz kalacağından düşen hacze konu istihkak davasına devam edilmesinde hukuki bir yarar olmayacaktır. Borç ödenmemiş olsa dahi, yasal süresi içinde alacaklı

⁵¹⁵ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, a.g.e., s. 371; Pekcanıtez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, a.g.e., s. 208; Kuru ve Aydın, a.g.e., s. 225; Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, a.g.e., s. 227

⁵¹⁶ Pekcanıtez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 208; 208-209; Kuru ve Aydın, a.g.e., s. 225; Atalı, Direnisa ve Köroğlu, a.g.e., s. 219.

⁵¹⁷ Pekcanıtez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, a.g.e., s. 208; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, İcra ve İflas Hukuku, s. 270.

⁵¹⁸ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, İcra ve İflas Hukuku, s. 273; Pekcanıtez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, a.g.e., s. 208-209.

tarafından (İİK md. 106/1) satış istenmez veya satış için gerekli masraflar taleple birlikte peşin olarak icra dairesine depo edilmezse ya da satış talebi geri alınır ve aynı yasal satış isteme süresi içerisinde satış talebi tekrarlanmazsa haciz kalkacağından istihkak davası konusuz kalacaktır. Bazı yazarlara göre, haciz alacaklısının aciz vesikası alması ile takip, işleminden kaldırılmışsa istihkak davası da konusuz kalacağından istihkak davası hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilir⁵¹⁹.

3.9.2. İstihkak Davasında Tazminat

İstihkak davasının sonuçlanması ile birlikte hâkim , tazminata hükmedecektir. Bu tazminat, davanın kabulü ya da reddi durumuna göre değişiklik göstermektedir.

İstihkak davasının mahkemece kabulü halinde iki farklı tazminat söz konusu olacaktır. Bunlardan ilki; İİK md. 97/15 ile düzenlenen kötü niyet tazminatıdır. Burada borçlu veyahut da alacaklı, kötü niyete bağlı olarak tazminata mahkum edilebilmektedir. Bu tazminat için, hükümde tazminata hükmedilen tarafa, davada husumetin yöneltilmiş olması gerekmektedir. Alacaklıya karşı açılan istihkak davalarında ise, haciz alacaklısının kötü niyetli olduğunun anlaşılması halinde, haczedilen malın %15'inden az olmamak kaydıyla asıl dava ile birlikte davalıya tazminat ödemeye mahkûm edilir⁵²⁰ (İİK md. 97/15). Haciz alacaklısı veyahut da borçlunun istihkak iddiasına itiraz etmeleri tek başına kötü niyetli olarak değerlendirilemez; taraflarca hak arama hürriyeti kapsamında yasal hakkın kullanılmasından ibarettir⁵²¹.

İİK md. 97 kapsamında açılan davanın kabulü halinde, üçüncü kişi, diğer maddi ve manevi zararları nedeniyle genel mahkemelerde TBK hükümlerine göre dava açabilmektedir. İcra mahkemesi tarafından hükmolunan %15'lik tazminatın zararı karşılamaya yeterli gelmemesi halinde, genel mahkemelerde tazminat davası açılması

⁵¹⁹ Muşul ve Tezel Muşul, İstihkak, s. 228.

⁵²⁰ Kuru ve Aydın, a.g.e., s. 226.

⁵²¹ Muşul ve Tezel Muşul, İstihkak, s. 319.

gerektiği ifade edilmektedir. Maddi tazminatta kusursuz sorumluluk, manevi tazminatta ise kusur sorumluluğu söz konusu olacaktır⁵²².

İstihkak davasının reddi durumunda, davalı haciz alacaklısının yararına %20 oranında tazminata hükmedilebilmektedir (İİK md. 97/13). Üçüncü kişinin açtığı istihkak davasında alacaklı lehine tazminata hükmedilebilmesi için İİK md. 97/13 uyarınca, mahkemece takibin taliki kararının verilmiş olması gerekmektedir⁵²³. Yargıtay, haciz alacaklısı lehine hükmedilecek tazminatın takdirinde md. 97/13 uyarınca, matrah olarak takip konusu para alacağının miktarı ile mahcuz malın değerinden hangisi az ise onun tercih edileceğini değerlendirmektedir⁵²⁴.

Ek olarak, üçüncü kişinin istihkak iddiasına karşın haciz alacaklısı veya borçlunun itirazı üzerine icra müdürlüğünce dosyanın sevk edildiği icra mahkemesince, takibin talikine karar verilmesi için, üçüncü kişiden teminat alınabilmektedir. Bu teminat, ilgili malın muhammen bedelinin %15'i kadardır. Ayrıca Yargıtay'a göre, üçüncü kişinin dava sonunda haksız çıkması hâlinde İİK md. 97/16 uyarınca, istihkak davasının reddi kararına ilişkin olarak, icra müdürlüğünden mehil istenmesi halinde, alacaklının muhtemel zararlarına karşılık olarak üçüncü kişiden, İİK md. 36 kapsamında teminat yatırması istenilmektedir⁵²⁵. Mahkemece, teminatsız bir şekilde takibin talikine karar verilmişse, takip durmayacağı için üçüncü kişi aleyhine tazminata hükmedilemez⁵²⁶. İstihkak davası neticesinde haksız çıkan tarafın yatırmış olduğu teminat bedelinden, davada lehine karar verilen tarafın gecikmeden kaynaklı zararı karşılanacaktır.

3.9.3. İstihkak Davasında Yargılama Giderleri

İstihkak davasının açılmasına sebebiyet veren taraf, karşı taraf vekil ile temsil edilmiş olması halinde, karşı tarafın vekâlet ücretini ödemelidir⁵²⁷. Mahkeme tarafından öngörülecek vekâlet ücreti, müvekkil ve vekil arasındaki sözleşmeden

⁵²² Muşul ve Tezel Muşul, İstihkak, s. 322-323.

⁵²³ Muşul ve Tezel Muşul, İstihkak, s. 331.

⁵²⁴ Muşul ve Tezel Muşul, İstihkak, s. 331-332.

⁵²⁵ Yargıtay 8. HD, T. 27.10.2020, E. 2020/363, K. 2020/6592, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 13.5.2025.

⁵²⁶ Muşul ve Tezel Muşul, İstihkak, s. 333.

⁵²⁷ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, Medeni Usul Hukuku, s. 685.

kaynaklanmaz, doğrudan mahkeme tarafından, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi (AAÜT) çerçevesinde belirlenir⁵²⁸.

Yargıtay’a göre, istihkak davalarında nispi vekâlet ücretine hükmedilmesi gerekmektedir⁵²⁹. Mahcuzun değeri dikkate alınmaksızın vekalet ücretine hükmedilmesi bozma sebebi sayılmıştır⁵³⁰. Yargıtay, AAÜT uyarınca, dava açılırken maktu harç yatırılarak açılan istihkak davalarında kendisine verilen kesin sürede harcı ikmal etmeyen davacı aleyhine hükmolunacak vekalet ücretinin nispi vekalet ücreti olamayacağına, maktu vekalet ücretine hükmedilmesi gerektiğine karar vermiştir⁵³¹.

Nispi vekalet ücreti, dava konusu malın değeri üzerinden hesaplanmaktadır⁵³². Dava değerinin belirlenmesi, harcın tespiti açısından önemlidir⁵³³. Buna karşın, istihkak davasında iki farklı değer karşılaştırılmaktadır. Karşılaştırılacak olan bu değer, takipteki alacak miktarı ve hacizli malın değeridir. Bunlardan hangisi az ise, vekalet ücret alacağı da ona istinaden belirlenmektedir⁵³⁴. Kanaatimizce, takip konusu alacak, istihkak davasına konu hacizli malın muhammen bedelinden az olması halinde, borçlu ve üçüncü kişi aleyhine olarak alacaklıya dosya borcu üzerinden vekalet ücreti takdiri hakkaniyete uygun olacaktır.

Dava değeri, vekâlet ücreti ve yargılama giderlerinin tespiti açısından gerekli olduğundan, haciz esnasında ilgili mallar için bir bedel tespit edilmemişse, yargılama esnasında mahkeme bu malların değerinin bilirkişi marifetiyle tespitini yaptırmalıdır. Aksi durumda Yargıtay’a göre, yerel mahkemenin kararının bozulması gerektiği ve yargılamaya öncelikle haczedilen malın muhammen bedelinin tespitinin yapılması gerektiği belirtilmektedir⁵³⁵. Başka bir durumda ise dava dilekçesinde davacının malın

⁵²⁸ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, Medeni Usul Hukuku, s. 685.

⁵²⁹ Yargıtay 12. HD, T. 5.7.2023, E. 2023/1880, K. 2023/4609, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 29.8.2025.

⁵³⁰ Yargıtay 8. HD, T. 9.3.2021, E. 2020/2391, K. 2021/2119, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 29.8.2025; Yargıtay 8. HD, T. 3.6.2021, E. 2021/1723, K. 2021/4718, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 29.8.2025.

⁵³¹ Yargıtay 8. HD, T. 25.2.2021, E. 2021/473, K. 2021/1651, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 29.8.2025.

⁵³² Atalı, Direnisa ve Köroğlu, a.g.e., s. 247.

⁵³³ Muşul ve Tezel Muşul, İstihkak, s. 210.

⁵³⁴ T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 268; Yargıtay 17. HD, T. 10.3.2021, E. 2018/2121, K. 2515, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 30.8.2025.

⁵³⁵ Yargıtay, 12. HD, T. 31.5.2022, E. 2021/9824, K. 2022/6493, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 30.8.2025.

değerini açıkça belirtmemiş olması halinde, hacizli malın değerini bildirmesi için davacıya süre verilmesi gerektiğine dikkat çekilmiştir⁵³⁶.

Davanın konusuz kalması nedeniyle sona ermesi durumunda, mahkemece konusuz kalan davaya ilişkin, karar verilmesine yer olmadığına, davanın açılmasındaki haklılık durumuna göre, vekâlet ücreti ve yargılama gideri takdirine karar verilmesi gerekmektedir. Yargıtay' a göre, dava açıldıktan sonra borcun ödenmiş olması, davanın açılmasına sebebiyet verilmiş olduğu gerçeğini değiştirmeyeceğinden aleyhe vekâlet ücretine hükmolunmuş olması doğru görülmektedir⁵³⁷.

Davayı kaybeden taraf her zaman vekâlet ücreti ödemek zorunda bırakılmamaktadır. Nitekim Yargıtay⁵³⁸, bazı durumlarda davanın olumsuz sonuçlanmasına rağmen davalının vekâlet ücretine mahkûm edilmesinin hukuka aykırı olduğuna hükmederek, ilk derece mahkemesi kararlarını kanun yararına bozmuştur.

Örneğin, Yargıtay tarafından incelenen bir davada, araç satışı noter huzurunda yapılmasına rağmen trafik siciline işlenmemiş ve araç resmi kayıtlarda halen borçlu adına kayıtlı olarak görünmekte iken alacaklı da bu kayıtlara güvenerek araca haciz koydurmuş, bunun üzerine gerçek maliki olan üçüncü kişi istihkak davası açmış ve davayı kazanmıştır. Ancak Yargıtay, bu durumda davalı alacaklının vekâlet ücreti ödemekle yükümlü tutulamayacağı sonucuna varmıştır. İlgili kararda şu gerekçelere yer verilmiştir: Araç, hacizden önce noter satış sözleşmesi ile üçüncü kişiye devredilmiş olup mülkiyet de satış anında davacıya geçmiştir. Fakat davacı, satış işlemini Trafik Tescil Kuruluşuna bildirmediği için araç resmî kayıtlarda hâlâ borçlu adına kayıtlı gözüktüğünden, alacaklının UYAP üzerinden haciz koyması hukuken haklı kabul edilmiştir. Dolayısıyla davanın açılmasına sebebiyet vermeyen alacaklının, yargılama giderleri ve vekâlet ücretinden sorumlu tutulması doğru görülmemiştir⁵³⁹.

⁵³⁶ İzmir BAM, T. 8.3.2021, E. 2020/1362, K. 2021/606, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 30.8.2025.

⁵³⁷ Yargıtay 8. HD, T. 11.1.2021, E. 2020/2536, K. 2021/32, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 29.8.2025; Yargıtay 8. HD, T. 2.2.2021, E. 2020/3391, K. 2021/738, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 29.8.2025.

⁵³⁸ Yargıtay 12. HD, T. 14.5.2025, E. 2025/3245, K. 2025/3947, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 29.8.2025.

⁵³⁹ Yargıtay 12. HD, T. 14.5.2025, E. 2025/3245, K. 2025/3947, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 29.8.2025.

Yargıtay'ın bazı kararlarında vekâlet ücretinin maktu olarak değerlendirilmesi gerektiği yönünde bir anlayış bulunmaktadır. Bunlar ise ekseriyetle, davanın usulden reddedilmesi durumunda söz konusu olmaktadır⁵⁴⁰. Örneğin, mahkemenin davacı üçüncü kişinin dava açma ehliyeti bulunmadığı gerekçesiyle davayı reddetmekte haklı olmasına karşın, vekâlet ücretinin nispi olarak belirlenmesini isabetli bulmamıştır. Yargıtay'a göre, dava aktif husumet yokluğu sebebiyle usulden reddedildiğinde, davalı lehine AAÜT md. 7/2. uyarınca sabit (maktu) vekâlet ücretine takdir edilmelidir. Bununla birlikte, bu hatalar yargılamanın yenilenmesini gerektirecek nitelikte olmadığından, 6100 sayılı HMK'nın ek geçici 3. maddesi aracılığıyla uygulama alanı bulan 1086 sayılı HUMK'un 438/7. maddesi uyarınca kararın düzeltilerek onanmasına karar verilmiştir.⁵⁴¹ Benzer bir şekilde, altın haczinde altınların icra müdürlüğü tarafından muhafaza altına alınması gerekirken, yediemin olarak borçluya bırakıldığı davada, üçüncü kişi istihkak davası açmıştır. Fakat mahkeme, bu davada, geçerli bir haciz olmadığından istihkak davasını usulden reddetmiştir. Yargıtay, davalı lehine maktu vekâlet ücretine hükmedilmesi gerektiğine hükmetmiştir⁵⁴².

Yargılama sürecinde mahkemelerce yapılan giderler, taraflardan yargılama gideri olarak tahsil edilir⁵⁴³. Bunların neler olduğu HMK md. 323 ile sayılmıştır. Yargılama sürecinde ortaya çıkan giderler; karar ve ilam harçları, dava sebebiyle yapılan tebligat ve posta masrafları, dosya ve evrak düzenleme giderleri, geçici hukuki koruma tedbirlerine ilişkin masraflar, protesto, ihbar, ihtarname ve vekâletname düzenlenmesine dair giderler, keşif için yapılan harcamalar, tanık ve bilirkişilere ödenen ücretler, resmî kurum ve kuruluşlardan alınan belgeler karşılığında ödenen harç ve vergiler, vekâlet ücreti ile diğer benzeri giderlerden oluşmaktadır⁵⁴⁴.

İİK'da istihkak davasına ilişkin harç düzenlemesi yoktur, ancak genel hükümlere göre bu dava için harç ödenmesi gerekmektedir. Karar ve ilam harçları, parayla ölçülemeyen haklar için maktu, parayla ölçülebilen haklar için ise nispi olarak alınır⁵⁴⁵. İstihkak davası, nispi harca tabidir ve harcın dörtte biri dava açılırken peşin olarak

⁵⁴⁰ Atalı, Direnisa ve Köroğlu, a.g.e., s. 267.

⁵⁴¹ Yargıtay 8. HD, T. 5.2.2020, E. 2018/9309, K. 2020/976, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 13.5.2025.

⁵⁴² Yargıtay 8. HD, T. 21.1.2021, E. 2020/2595, K. 2021/321, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 30.8.2025.

⁵⁴³ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, Medeni Usul Hukuku, s. 679.

⁵⁴⁴ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, Medeni Usul Hukuku, s. 670-680.

⁵⁴⁵ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, Medeni Usul Hukuku, s. 680.

yatırılır. Harç miktarının belirlenmesinde, alacak tutarı ile hacizli malın değeri karşılaştırılır ve daha düşük olan değer harca esas alınır. Peşin ödenen harç dışında maktu başvurma harcı da alınır. Harcın eksik ödenmiş olması ve tamamlanmaması halinde, dava o celse devam ettirilmez, eksiklik tamamlanmazsa dosya işleminden kaldırılır. İstihkak davası üç ay içinde yenilenmezse davanın açılmamış sayıldığına ilişkin karar verilir. Yargılama giderleri harçları da içinde barındırır ve mahkeme, bu giderlere re'sen hükmeder⁵⁴⁶.

Taraflar talep etmese dahi mahkeme, yargılama giderleri ile ilgili re'sen dikkate alarak karar vermelidir. Mahkeme, hükümden sonraki yargılama giderlerini hangi tarafça ödeneceği, miktarı ve dökümü ile bu giderlerin hangi tarafa yükletileceğini ilamda gerekçeli olarak belirtir (HMK md. 332/III). Giderler, genellikle karar aleyhine olan tarafa yüklenir; kısmi kabul veya reddin olduğu durumlarda giderler oranlanır. Davanın ilk celsesinde feragat, kabul veya sulh olması halinde, karar harcının üçte biri, sonrasındaki celselerde ise üçte ikisi alınır. İstinaf ve temyiz başvurularında harç ve giderlerin tamamı ödenmelidir; eksik veya geç ödeme halinde başvuru geçersiz sayılır⁵⁴⁷.

Yukarıda vekalet ücreti ile ilgili yapılan değerlendirmeler yargılama giderleri ile ilgili de geçerlidir. Buna göre, yargılama, aleyhine sonuçlanan taraf her durumda yargılama gideri ödemeye mecbur bırakılmamaktadır. Vekâlet ücreti, malın değeri üzerinden belirlendiği gibi yargılama harçları da aynı şekilde mahcuz malın değeri üzerinden tespit edilmektedir. Aynı şekilde, istihkak davasında, dava konusu malın değerine göre nispi karar ve ilam harcına hükmedilir⁵⁴⁸. Buna ek olarak istihkak davasında verilen kararın temyizi halinde, temyiz karar harcı da nispi olarak hesaplanmalıdır⁵⁴⁹.

Yargılama giderleri ve vekalet ücreti, dava devam ederken yatırılması gerekli olan harç ikmalî ve mahcuz değeri üzerinden değerlendirilmektedir. Bu açıdan Yargıtay, yargılama sırasında harcın ikmalî yoluna gidildiği davalarda, yargılama giderinin bu ikmal üzerinden hesaplanmamasını hukuka aykırı bulmaktadır⁵⁵⁰.

⁵⁴⁶ Kul Alkan, a.g.e., s. 139-143.

⁵⁴⁷ Kul Alkan, a.g.e., s. 139-143.

⁵⁴⁸ T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar, a.g.e., s. 268.

⁵⁴⁹ Atalı, Direnisa ve Köroğlu, a.g.e., s. 272.

⁵⁵⁰ Yargıtay 8. HD, T. 9.3.2021, E. 2020/2391, K. 2021/2119, www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, E.T: 29.8.2025.

SONUÇ

İstihkak davası, cebri icra sürecinde üçüncü kişilerin mülkiyet haklarını korumak için başvurdukları özel ve etkili bir hukuki yoldur. Bu dava, haciz işlemleri sırasında borçluya ait olmayan bir malın, borçlunun elindeymiş gibi haczedilmesine karşı, malın gerçek sahibi olduğunu iddia eden tarafından açılır. Dava, alacaklı ile üçüncü kişi arasında görülmekte ise de bazı durumlarda borçlunun da davaya taraf olabileceği unutulmamalıdır.

İstihkak davasının temel amacı, malın aidiyetinin belirlenmesidir. Ancak bu belirleme, yalnızca mülkiyet hakkı üzerinden değil; rehin hakkı, finansal kiralama sözleşmesi, mülkiyeti muhafaza kaydı ve tapuya şerh edilmiş kişisel haklar gibi çeşitli hukuki temellere dayanarak yapılabilir. Dolayısıyla istihkak davası yalnızca mülkiyetin korunmasına değil, aynı zamanda diğer ayni ve kişisel hakların da cebri icra işlemlerine karşı korunmasına hizmet eder.

Doktrindeki tartışmalar istihkak davasının hukuki niteliğine yöneliktir. Bazı görüşler davayı maddi hukuk davası olarak nitelendirip kesin hüküm doğurduğunu savunurken, ağırlıklı görüş ve Yargıtay içtihatları, bu davaların takip hukukuna özgü birer tespit davası olduğunu, sonuçlarının sadece ilgili icra takibi ile sınırlı kalması gerektiğini kabul etmektedir.

İspat yükü bakımından, davada genel hukuk ilkeleri geçerlidir. Mahcuz mal borçlunun elinde haczedilmişse, üçüncü kişi malın kendisine ait olduğunu ispatlamakla yükümlüdür. Buna karşın mal, üçüncü kişinin zilyetliğinde haczedilmişse, alacaklının malın borçluya ait olduğunu ortaya koyması gerekir. Bu bağlamda, çeşitli karinelere ve ispat araçlarından (tanık, fatura, bilirkişi, ticari defterler vb.) yararlanılır. Organik bağ, zilyetlik karinesi ve sicil kayıtları gibi olgular da ispat bakımından önem arz eder.

İstihkak davalarının temel özellikleri arasında tarafların iddialarının ispat güçlüğüne bulunması yer almaktadır. Haczedilen malın nerede ve ne şekilde haczedildiği, karinenin tespiti açısından önem arz etmektedir. Bunun nedeni ise çoğunlukla malın aidiyetine ilişkin yazılı bir belge sunulması mümkün olmayabilir. Kanun koyucu buradan hareketle, icra takip işlemlerinin sürüncemede bırakılmaması,

alacaklı ve üçüncü kişilerin haklarının korunabilmesi adına birtakım karinelerin geliştirilmesine ihtiyaç duymuştur.

İstihkak davalarında ispat yükü, bu karineler üzerinden kurulmaktadır. Eğer haciz, borçlunun zilyetliğinde olan bir mal üzerinde yapılmışsa, malın borçluya ait olduğu karinesi söz konusu olacaktır. Üçüncü kişi, malın kendisine ait olduğunu somut ve inandırıcı delillerle ispatlamalıdır. Karine, aksi ispat edilene kadar geçerlidir. Bu düzenleme, alacaklının alacağına hızlı şekilde kavuşmasını temin ederken, üçüncü kişiye de mülkiyet iddiasını ispatlama imkânı tanır.

Eğer haciz işlemi, mallar üçüncü kişinin elindeyken gerçekleştirilmişse, mahcuz malın mülkiyetinin üçüncü kişiye ait olduğu karinesi kabul edilir. Bu durumda ispat yükü tersine dönmekte ve alacaklı, malın mülkiyetinin borçluya ait olduğunu ispat etmelidir. Bu yaklaşım, mülkiyet hakkını korumayı amaçlayan bir tedbir niteliğindedir.

İstihkak iddiasında çok sayıda ispat aracı bulunmaktadır. Buna karşın ispat yükü üzerinde olan tarafın iddiasını ispat edebilmesi için bu ispat araçlarının kesin ve inandırıcı olması önem arz etmektedir.

İspat araçları arasında; vergi levhası, vergi kayıtları, adi yazılı kira sözleşmesi, faturalar vs. gibi evrak ve belgeler yer alır. Ancak Yargıtay bu gibi ispat araçlarının güçlü ve inandırıcı olmadığı görüşündedir. Ticari hayat içerisinde, bilhassa borcun doğumundan ve hatta hacizden sonraki süreçte, sicile kayıtlı olmayan bu tür adi yazılı evrak ve belgelerin borcu ya da üçüncü kişi tarafından, alacaklıdan mal kaçırmak amacıyla muvazaalı olarak hazırlanması mümkündür. Dolayısıyla, kolayca düzenlenebilir nitelikte olan bu belgelerin diğer deliller ile birlikte bir bütün olarak değerlendirilerek sonuca varılması daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

Bilirkişi ve keşif, istihkak davalarında sıklıkla başvurulacak yöntemlerdendir. Borçlu ve üçüncü kişi arasındaki ilişkinin mahiyetini belirlemek, mahcuz malın gerçekte kime ait olduğunu tespit etmek bakımından mahkeme, dava kapsamında toplanan ticari defter ve kayıtlar, faturalar, tapu belgeleri, muhasebe kayıtları ve diğer ilgili evrakı bilirkişi incelemesine tabi tutabilmekte, gerektiğine mahallinde keşif

kararı alınabilmektedir. Bilirkişi incelemesi, yargılama aşamasında mahkemelerce sıklıkla başvurulanan yöntemlerdendir.

Tanık, ikrar ve yemin delili de istihkak davasında önemli ispat araçları olarak kullanılabilir. Ancak Yargıtay kararlarına göre, ispat yükü kendi üzerinde olan taraf yemin edemez; yemin teklif edebilir. Usul hukukunun temel mantığı ile bu yorum örtüşmektedir. Öte yandan ikrar, bilhassa borçlunun ikrarı, ispat aracı olarak kuvvetli olmayan bir ispat aracıdır. Borçlunun, malın üçüncü kişiye ait olduğu yönündeki beyanları tek başına bağlayıcı değildir. Tanık beyanları, istihkak davalarında sıklıkla müracaat edilen deliller arasında yer almaktadır.

Yargıtay kararları, uygulamada istihkak davalarının usulünü ve kapsamını belirleyici rol oynamaktadır. Özellikle organik bağ, ispat yükü ve delillerin değerlendirilmesinde TMK md. 2 dürüstlük kuralına başvurulması, son çare olup, içtihatlar yönlendirici niteliktedir. Anayasa Mahkemesi ise, bu davaların yalnızca icra hukukuna özgü teknik davalar olmadığını; aynı zamanda temel hakların korunmasıyla doğrudan ilgili olduğunu vurgulamaktadır.

KAYNAKÇA

- Akcan, R. ‘Yargıtay Kararlarındaki ‘Güçlü Delil’ Kavramının Hukuki Niteliği.’ *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (SÜHFD)*, cilt: 12, sayı: 1–2, 2004, 7–24.
- Akça, K. ‘Anayasa Mahkemesi Kararlarında Mülkiyet Hakkı’, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 1, sayı: Özel Sayı, 2015, 543-596.
- Akil, C. ‘Üçüncü Yargı Paketi’nin İcra ve İflas Kanunu’na İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi’, *Batider*, cilt: 29, sayı: 3, 219-277, 2013.
- Akil, C. “Yargıtay Kararları Işığında Tasarrufun İptali Davası Bağlamında Aciz Belgesi”, *ABD*, sayı: 3, 2014, 159-203.
- Akipek, J., Akıntürk, T., ve Ateş, D. *Eşya Hukuku*, Beta Kitapçılık, İstanbul, 2018.
- Aksu, İ. ‘Hacizde İstihkak Davalarında İspat Yükü’ Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul, 2021.
- Altunay, E. ‘İspat Kavramı ve Bir İspat Aracı Olarak Ticari Defterler’, Yüksek Lisans Tezi, *Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Bursa, 2010.
- Anıl, Y. Ş. ‘İstihkak Davalarında Menkul Mülkiyeti Karinesinin Aksini İspat Kuralları’, *Adalet Dergisi*, sayı: 78, 1988.
- Antalya, G. ‘İstihkak Davası’. *YÜHFD*, cilt: XVIII, sayı: 2021/2, 499-514.
- Arslan, R. ‘Borçlunun Üçüncü Kişide Bulunan Alacağının Haczi, Haczin Üçüncü Kişiyeye Bildirilmesi ve Sonuçları’, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 65, sayı:4, 2016, 3217- 3242.
- Aslan, K. ‘Hacizde Sıra (Tertip) (Order Attachment)’, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 53, sayı: 2, 2005, 269-318.
- Arslan, R. Yılmaz, E. Taşpınar Ayvaz, S. Hanağası, E. *İcra ve İflas Hukuku*, Yetkin, 2024.

- Aslan, K. *Hacizde İstihkak Davası*. Turhan Kitabevi, Ankara, 2005.
- Aşık, İ. Oruç, Y., Tok, O., Saçar, Ö. F, Aşit, R. *İcra ve İflâs Hukuku*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2024.
- Atalay, O. “Delil Kavramı Üzerine.” *Haluk Konuralp Anısına Armağan*, cilt: 1, Ankara, 2009.
- Atalı, M, Direnisa, E, Köroğlu, A. *Yargıtay ve BAM Kararları Işığında İcra Hukukunda İstihkak Davası (İİK m. 96-99)*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2025.
- Atalı, M. Ermenek, İ. Erdoğan, E. *İcra ve İflas Hukuku*, Yetkin Yayınları, 2024.
- Atalı, M. Ermenek, İ. Erdoğan, E. *Medeni Usul Hukuku*, Yetkin Yayınları, 2021.
- Ayan, M. *Eşya Hukuku II Mülkiyet*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.
- Başözen, A. *İcra ve İflas Hukuku Ders Notu ve Soru Bankası*, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2019.
- Baştürk, F. ‘Finansal Kiralama Sözleşmesinin Şekli veya Şerhi’, *AÜHFD*, 2008, 99-133.
- Benli, E. ‘Ayni Hakların Teminat İşlevi’, *ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 1, sayı:1, 2019, 109-134.
- Bingöl, E. ‘Hacizde İstihkak Davasında Mülkiyet Karinesi’ Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü Programlar Enstitüsü*, İstanbul, 2020.
- Bıyan, Ö. ‘Türk Vergi Hukukunda Belge Düzeni ve İspat: Eleştiriler ve Öneriler.’ *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 12, sayı: Özel Sayı, 2010, 27–55.
- Bolayır, N. “Medenî Usûl Hukukunda İspat Hakkı ve İspat Hakkının Sınırları.” *Prof. Dr. Ejder Yılmaz’a Armağan*, C. 1, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014.
- Börü, L. ve Koçyiğit, İ. *Ticari Dava*. Turhan Kitabevi, Ankara, 2013.
- Börü, L. *Dava Konusunun Devri*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012.

- Budak, C. ve Karaaslan, V. *Medeni Usul Hukuku*. Ankara, 2018.
- Budak, A. C. *Üçüncü Kişilerin Haklarının Korunması*. Beta Basım, İstanbul, 2000.
- Budak, A. C. *Karşılaştırmalı Hukuk Muhakemeleri Kanunu*. 7. Baskı (Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş), Ankara, 2014.
- Coşkun, M. *Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu*, 1. Baskı, C.3, Seçkin Yayınları, Ankara, 2009.
- Coşkun, M. *Tasarrufun İptali Davaları*, Seçkin Yayınları, 2016.
- Çiftçi, P. 'Menfaat Dengesi Çerçevesinde Genel İcra Hukuku ile Kamu İcra Hukukunun Karşılaştırılması', *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 12, sayı: Özel Sayı, 2012, 313-397.
- Demiröz Ayrancı, H. 'Finansal Kiralama Sözleşmelerinde Kiracının Hak ve Borçları'. *Konya Barosu Dergisi*, cilt: 1, sayı: 1, 2023, 225-266.
- Dönmez, M. 'Finansal Kiralama Konusu Malların Haczi'. *TBB Dergisi*, sayı: 79, 2008, 309-333.
- Elgün Toğrul, E. Ş. 'Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'na Göre İcra Takibi'. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 5, sayı: 2, 2022, 373-412.
- Ercan, İ. *İcra ve İflas Hukuku El Kitabı*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2021.
- Ercan Özler, M. 'Taşınmaz Rehni Kapsamındaki Eklentinin Haczi (İİK m. 83/c)'. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 32, sayı: 2, 2024, 1005-1060.
- Ercoskun Şenol, H.K. ve Sucu Yer, K. *Şematik Eşya Hukuku*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2023.
- Eren, F. *Mülkiyet Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2023.
- Eren, F. 'Miras Sebebiyle İstihkak Davası', *Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan*, 1045-1061.
- Ertaş, Ş. 'Mülkiyet Hakkının Yeni Boyutu ve Bu Hakka Getirilen Daraltımların Anayasa ve İnsan Haklarına Uygunluğu'. *Türk Medeni Kanununun Yürürlüğe*

- Girişinin 80. Yıl Münasebetiyle Düzenlenen Sempozyum, 04-05 Ekim 2006, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 2006.*
- Ertaş, Ş. *Eşya Hukuku*, Fakülteler Barış Kitabevi, 14.baskı., İzmir, 2018.
- Gökçek, Z. B. ‘Hacizde İstihkak Davasında Karineler’ Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi*, Ankara, 2023.
- Görgün, Ş. L., Börü, L. ve Kodakoğlu, M. *Medeni, Usul Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021.
- Görgün, Ş. L., Börü, L., Toraman, B. ve Kodakoğlu, M. *Medeni Usul Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017.
- Güneren, A. *İcra ve İflas Hukukunda İstihkak Davaları ile Tasarruf İptal Davaları*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014.
- Ceylan, S. G. ‘Roma Hukuku’ndan Günümüze İstihkak Davası (Rei Vindicatio)’, *GÜHFD*, cilt: 3, sayı: 2, 1999, 1-16.
- Güvenç, S. N. *Miras Sebebiyle İstihkak (Mirasçılık) Davası*, Filiz Kitabevi, 2021.
- Hatemi, H. ‘Miras Sebebiyle İstihkak Davası Hakkında Düşünceler’, *YÜHFD*, cilt: 18, sayı: 2021/2, 577-582.
- Kaçak, N. *Hukuk Davalarında İspat Rehberi*. Ankara, 2006.
- Kale, S. ve Keser, S. ‘Medeni Yargılama Hukukunda Delil Sistemi.’ *Mehmet Akif Aydın’a Armağan*, cilt: 21, sayı: 2, 2015, 701–726.
- Karakaş, T. ‘Karine Kavramı, Kanuni Karineler ve Varsayımlar’, *AÜHFD*, cilt: 62, sayı: 3, 2013, 729-259.
- Karakoç, Y. ‘Kamu İcra Hukukunda İstihkak Davası’. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 11, sayı: Özel Sayı, 2009, 1621-1956.
- Karakuş Erbaş, B., *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni ve Rehin Alacaklısının Korunması*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018
- Karamercan, F. ‘Medeni Usul Hukukunda Tanık ve Tanıklık.’ *Ankara Barosu Dergisi*, cilt: 76, sayı: 3, 2018, 151–191.

- Karataş, İ. ve Ertekin, E. *İcra Ve İflâs Hukukunda İstihkak Davaları*, Yetkin Yayınları, Ankara 1998.
- Kariksız, M. C. ‘Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması Teorisi ve Organik Bağ Kavramı Işığında 5941 Sayılı Çek Kanunu M. 4/2’nin Bir İncelemesi’, *YÜHFD*, cilt: 22, sayı: 2025/1, 307-350
- Kaşıkcı, O. ‘Mecellede İstihkak Davası’. *Selçuklu Üniversitesi HFD*, (Prof. Dr. Şakir Berki’ye Armağan), cilt: 5, sayı: 1-2, 1996, 481- 495.
- Kayganacioğlu, M. ‘İcra Hukukunda İstihkak Davası’. *Yargıtay Dergisi*, cilt: 8, sayı: 4, 1982, 638-664.
- Kodakoğlu, M. *Medeni Usul Hukukunda Asli Müdahale*, Legem Yayınevi, Ankara, 2017.
- Kul Alkan, S. B. ‘Haczedilen Malın Üçüncü Kişinin Elinde Bulunması Halinde Açılan İstihkak Davası’ Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Selçuk Üniversitesi SBE*, Konya, 2022.
- Kuntalp, E. ve Pekgüçlü, G. ‘Finansal Kiralama Kanunu’nun Uygulamasında Ortaya Çıkan Bazı Önemli Sorunlar’. *Batider*, cilt: XX, sayı: 4, 2000, 5-23.
- Kurt Konca, N. ‘Üçüncü Kişi Elinde Haczedilen Ve Üçüncü Kişinin Üzerinde Mülkiyet İddiasında Bulunduğu Taşınır Mallar Üzerinde Alınacak Muhafaza Tedbirlerinin Kapsamı’. *Ankara Barosu Dergisi*, sayı: 2, 2009, 32-42.
- Kurt, E. *Paylı Mülkiyette ve Elbirliği Mülkiyetinde Ortaklığın Giderilmesi (Paylaşma)*, Seçkin Yayınları, İstanbul, 2023.
- Kuru, B. ve Aydın, B. *İcra ve İflas Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2024
- Kuru, B. *İcra ve İflas Hukuku Cilt 2*, Evrim Dağıtım, İstanbul, 1990.
- Kuru, B. *Hukuk Muhakemeleri Kanunu C. II*, Demir Yayıncılık, 2001.
- Kuru, B., Arslan, R. ve Yılmaz, R. *Medeni Usul Hukuku, Ders Kitabı*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013.
- Kuru, B. *İcra ve İflas Hukuku El Kitabı*, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013.

- Kuru, B. ve Aydın, B. *İstinaf Sistemine Göre Yeniden Yazılmış İcra ve İflas Hukuku*, Yetkin Yayınları, 2023
- Küçükhasanoğlu, Ç. 'İcra Hukuku'nda İstihkak Davası', Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul, 2018.
- Muşul, T. *İcra ve İflas Hukukunda İstihkak Davaları*, Ankara, 2017.
- Muşul, T. ve Tezel Muşul, M. *İcra ve İflas Hukuku El Kitabı*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2025.
- Namlı, M. *İcra Hukukunda Taşınmaz Malların Haczi ve Paraya Çevrilmesi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019.
- Nomer, H. N., Ergüne, M. S. *Eşya Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2022.
- Orhan, A. R. 'Mülkiyet Hakkı ve Kamulaştırma', *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Hukuk Sayısı*, cilt : 21, sayı: 44, 2022, 865-884.
- Önen, E. *Medeni Yargılama Hukuku*. Sevinç Matbaası, Ankara, 1979.
- Önen, E. *İnşai Dava*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1981
- Özekes, M. *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009.
- Özkan, A. 'Mülkiyeti Muhafaza Sözleşmesiyle Yapılan Satışlar ve Muhasebe Uygulamaları Üzerine Etkileri', *GÜİBF Dergisi*, cilt: 5, sayı: 3, 2003, 93-106.
- Özkan, H. *Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflas Davaları ve Tatbikatı*, C. 6, Legal Yayınevi, İstanbul, 2013.
- Öztaş, B. *Medeni Hukukun Temel Kavramları*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008.
- Pekcanıtez, H., Atalay, O., Sungurtekin Özkan, M. ve Özekes, M. *İcra ve İflas Hukuku*, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2013.
- Pekcanıtez, H. *Pekcanıtez Usul Medeni Usul Hukuku*, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2023.
- Pekcanıtez, H. '4949 Sayılı Kanunla İcra Hukukunda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi'. *TBB Dergisi*, sayı: 49, 2003, 137-158.

- Sarıg l Ata, B. ‘Belge ve Belgenin Delil Kuvveti.’ *Ankara Barosu Dergisi*, cilt: 78, sayı: 1, 2020, 1–40.
- Sert, S. ve Cihan, A.H. ‘Borcun İfa Edilmeyeceğinin  nceden Bildirilmesi’, *ERÜHFD*, cilt: 8, sayı: 2, 901-918, 2013.
- Somer, Z. ‘İcra ve İflas Hukukunda Borçtan Kurtulma Davası’, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul, 2021.
- Sungurbet, İ. *Kişisel Hakların Tapu Kütüğüne Şerhi*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1963.
- Şenocak, K., Kahraman, Z., Tuncer Kazancı, İ. ve  cal Apaydın, B. *Ticar  İşlemlerde Taşınır Rehni*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019.
- Tanrıver, S. *Medenî Usûl Hukuku*, C. 1, Ankara, 2016.
- Taşdelen, A. ‘Genel İcra Hukuku ile Karşılaştırmalı Kamu İcra Hukukunda Hacizde İstihkak İddiaları ve Davaları’. *AÜHFD*, cilt: 53, sayı: 2, 2004, 121-140.
- Taşdelen, A. ‘6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Ticari Defterler.’ *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 3, sayı: 1, 2012, 257–295.
- TDK Sözlük, ‘İstihkak’, <https://sozluk.gov.tr/>, (E.T: 29.4.2025).
- Topuz, G. ‘Paylı Mülkiyet Hissesiinin Haczi ve Satışı’. *Selçuklu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 17, sayı: 1, 2009, 81-116.
- Toraman, B. ‘Medeni Usul Hukukunda İspat Hakkına Dair Bazı Tespit ve Değerlendirmeler’, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 16, sayı: Özel Sayı, 2014, 1483-1523.
- Ufuk, M. T. ‘Mülkiyeti Muhafaza Kaydıyla Satışın Mahiyeti’, *Vergi Hukuku Kapsamında İrdelenmesi*, *Mükellefin Dergisi*, sayı: Mart 2002, 2002, 19-23.
- Ulukapı,  . *Medeni Usul Hukuku*. 3. Baskı, Mimoza Yayınları, Konya, 2015.
- Uyar, T. *İcra Hukukunda Haciz*, 2. Baskı, Feryal Yayınevi, Manisa, 1990.

- Uyar, T. ‘İstihkak Davalarında Yargılama Usulü (İİK 97/XI, XVI, XVIII)’. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, sayı: 63, 2006, 321-340.
- Uyar, T. *İcra ve İflâs Kanunu Şerhi*, C. 5, 2. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2006.
- Uyar, “Borçlu, “Haczedilen Malın/ Malların Kendisine Değil, Üçüncü Bir Kişiyeye Ait Olduğunu” Belirterek “Haczedilmezlik İddiası”nda Bulunabilir Mi?”. *Ankara Barosu Dergisi*, sayı: 2, 2017, 233-253.
- Uyar, T., Uyar, C. ‘İcra Hukuk Mahkemesince ‘İstihkak İddiasının Kabulüne’ ve/veya ‘İstihkak İddiasının Reddine’ Karar Verilmesini Gerektiren Nedenler’. *Ankara Barosu Dergisi*, cilt: 81, sayı: 2, 2023, 281-319.
- Uyar, T., , Uyar, A, Uyar, C., *İcra Hukukunda İstihkak Davaları*, 5. Baskı, Ankara, Bilge Yayınevi, 2022.
- Uyar, T. Tasarrufun İptali Davası ve Namı Müstear, İşletmenin Devri, Kanuna Karşı Hile ve Perdeyi Aralama Teorisi”. *ABD*, sayı: 2, 2016, 342-403.
- Uyar, T. ‘Tasarrufun İptali Davasının Tarafları’, *DEÜHFD*, cilt:16, sayı: Özel Sayı (Prof. Dr. Hakan Pekcanıtez’e Armağan), 2014, 3005-3070
- Üçüncü, Ü. ‘Karşılaştırmalı Hukuk Çerçevesinde Hacizli Malın Elektronik Ortamda Paraya Çevrilmesine Bakış’, *Adalet Dergisi*, cilt: 2, sayı: 71, 2023, 955-999.
- Üstündağ, S. *İcra Hukukunun Esasları*, Filiz Yayınevi, İstanbul, 2004.
- Üstündağ, S. *Medeni Yargılama Hukuku*. 7. Basım, Nesil Matbaacılık, İstanbul, 2000.
- Yavaş, M. ‘Medeni Yargılamanın Amacı Bağlamında İspat Yükü Kavramı’, *Mehmet Akif Aydın’a Armağan*, C. 21, S. 2, 2016, 741-762.
- Yıldırım, K., ve Yıldırım, N. D. *İcra ve İflas Hukuku*, İstanbul, Beta Yayınları, 2016.
- Yılmaz, E. *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhli*. Yetkin Yayınları, Ankara, 2021.
- Yılmaz, G. ‘Şirketlerde Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması ile Organik Bağ Kavramının İş Uyuşmazlıkları Hakkında Verilen Kararlardan Hareketle Karşılaştırılması’, *TFM*, cilt: 7, sayı: 2, 341-356.

Yönder, G. ‘Vekil Vasıtasıyla Takip Edilen İşlerde Tebligat,’ *Nevşehir Barosu Dergisi*, cilt: 1, sayı: 1, 2014, 95-131.

İnternet Kaynağı:

<https://sozluk.gov.tr/>, (E.T: 29.4.2025).

www.mevzuat.sinerjias.com.tr/, (E.T: 29.8.2025).

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, (E.T: 29.8.2025).

TOPLUMSAL KATKI

Bu çalışmada cebri icra ile haciz işlemlerinde istihkak iddiasının ileri sürülmesi, istihkak davası, davaya etki eden karineleri, istihkak davalarında karinelerin aksini ispat araçları incelenmiştir. İstihkak davalarının hukuki niteliği, istihkak iddiası hakkında diğer bazı kanunlarda TMK ve AATUHK’da yer alan istihkak davasına dair hükümler, İİK ile karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Çalışmada aynı zamanda istihkak iddiasının tarihsel süreci, usuli yönü, görevli ve yetkili mahkeme, davanın tarafları ve davanın açılması bakımından süreler ele alınmış olup çeşitli taşınır mal ve hakların davanın konusu olabileceği incelenmiştir. Çalışmada, hacizde istihkak ile temelde haczedilen malın; pozitif hukuk normları, doktrin görüşlerinin karşılaştırılması ve yerleşik yargı içtihatları doğrultusunda borçluya aidiyetinin tespiti amaçlanmaktadır. İstihkak davaları, yalnızca bireylerin haklarını değil, kanuni korunma ilkesini, adil yargılanma hakkını ve mülkiyetin korunmasını da kapsamaktadır. Dolayısıyla istihkak davalarının doğru ve etkin şekilde uygulanması cebri ile yapılan haciz işlemlerinde ulusal ve uluslararası hukuk bakımından uygulamada yaşanan tereddütlere çözüm üretme amacına katkı sağlayacaktır.